

ARGIA

POLITIKA

Preslarietzat aterbe
zango da Errefuxiatu
Eguna

UNIBERTSITATEA

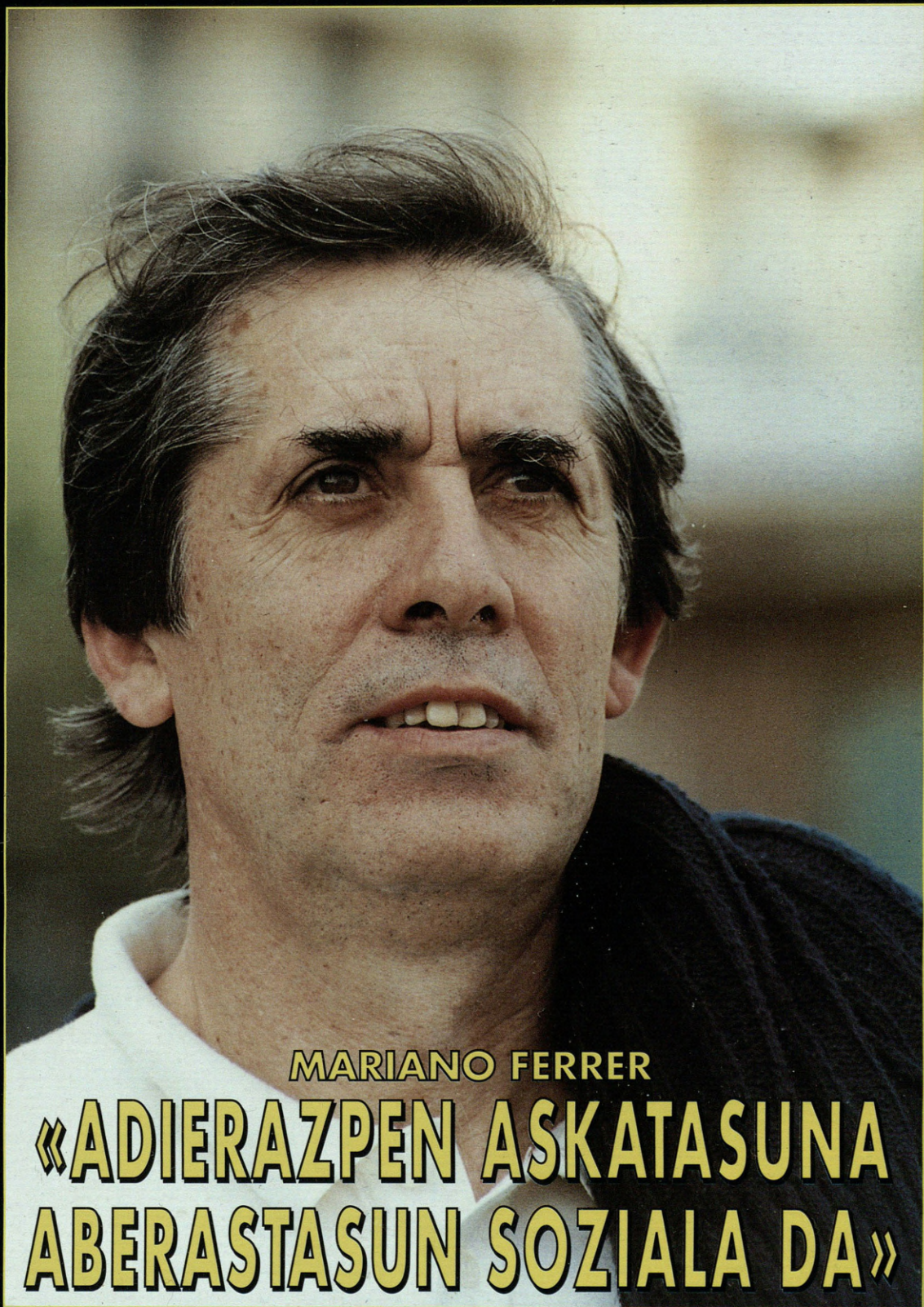
EHUren matxurak
konponbiderik gabe

MIKOLOGIA

Urrutiko onddoak
hamalau...

INGO ARANBARRI

Liburua askatasunari
uruzko erreflexiotzat
jo daiteke»

MARIANO FERRER

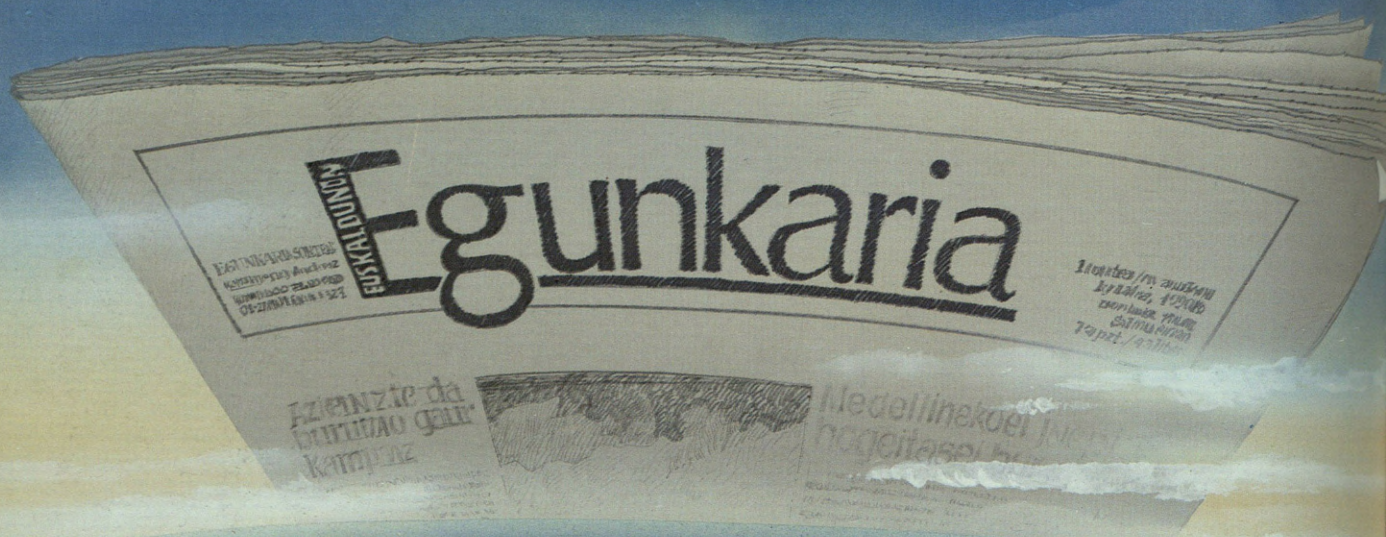
«ADIERAZPEN ASKATASUNA
ABERASTASUN SOZIALA DA»

ATXARTEKO HARROBIA SALATZEKO ZINTZILIK

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

EUSKALDUNIA
Egunkaria

6. Politika kronika. PELLO ZUBIRIA.
8. Azaroaren 13an burutuko da Ezpeletan Errefuxiatu Eguna. AITZIBER YARZA.

10. Asteazken zehar. XABIER LETONA
12. Samuel Blixen, narkotrafikoaren ikerketan kazetari adituarekin elkarriketa. XABIER LETONA.

14. Autodeterminazio bidean autonomi estatutua helburu. Maputxeak, lurreko jendea. JUAN CARLOS MOLINO eta JESUS GONZALEZ.

16. Esportazioak ekonomi hazkunderaren akuilu gisa dihardu. XABIER LETONA.

18. EHU-ko matxurak konponbiderik gabe. JOXI GOIKOETXEA.

22. Urrutiko onddoak hamalau... IMANOL UBEDA.

26. Atxarteko harrobiko jarduera salatzen. Zintzilik! MYRIAM GARTZIA.

28. Mariano Ferrer: «Adierazpen askatasuna aberastasun soziala da». JON ODRIOZOLA.

34. Kultura kronika. J.J. PETRIKORENA.

37. Arratiako tranbia gogoan. PATXI GAZTELUMENDI.

40. Inigo Aranbarri «Emon biar yako» eleberria kaleratu du. J.J. PETRIKORENA.

42. Nola egin 500.000 lagunentzako Zinema? Oinarri sendoak irudikatzen. JOSE ALBERTO TELLERIA.

44. Itzulpengintza hizkuntz normalizaziorako tresna dela dio Xabier Baixeras idazle galiziarak. LOREA AGIRRE.

46. Kultura agenda.

48. Argitalpenak.

50. Aukeran.

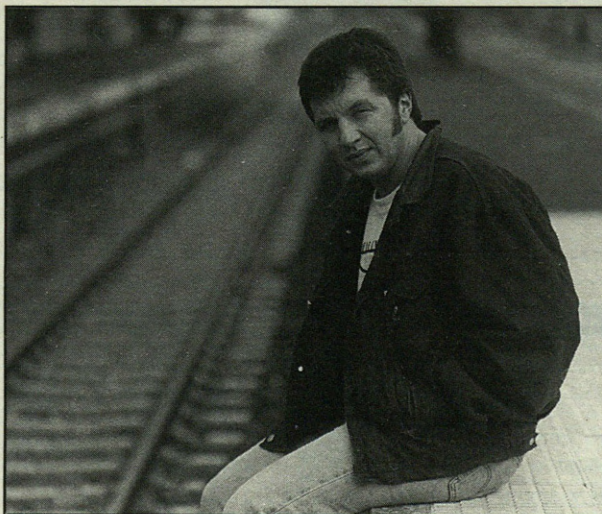
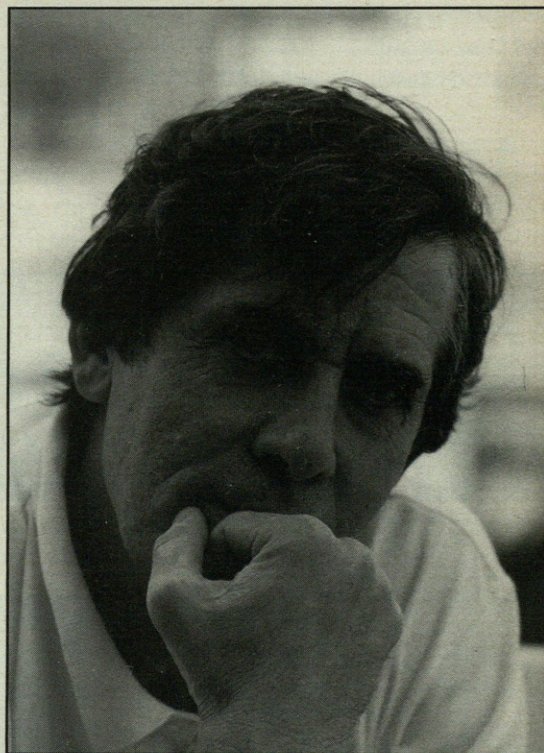
56. Denborapasa.

58. Telebistaren dimentsioak. PATXI AZPILLAGA.

UNIBERTSITATEA: EHUren baitan hainbat matxura suma daitezke, azkenaldian izandako gatazkek adierazi duten bezala. Arte Ederretako Fakultateko ikasleek zenbait protesta ekintza burutu dituzte irakasle euskaldunak aldarrikatuz, eta Medikuntza, Zuzenbide, Enpresa ikasketak eta Filologia Ingelesko fakultateetan ere izan da istilurik./ **18**

MARIANO FERRER: «Nor elkarriketatu behar duzu gaurkoan?» galdetu zidan amak. «Mariano Ferrer». «Bere hizpean hainbat aldiz jaiki naiz ohetik» amak. Hamaika t'erdietarako geldituak geunden, eta baita puntu-puntu azaldu ere. Donostiako taberna batean, marmorezko mahai baten magalean kafe eta mosto bat edan ahala orriak atera, eta galderak bat bestearen atzetik luzatu nizekion. Bertsolari on bat bailitzan, era guztietako erantzunak bota zizkidan eta grabagailuak nola-hala zurruputzen zituen./ **28**

LITERATURA: Inigo Aranbarri azkoitiarrak, orain artean poesia idazten jardun ostean, bere lehen eleberriari heldu dio: «Emon biar yako». Titulu honen pean, 60etan kokaturiko istorioa kontatzen du, pertsonaia nagusitzat editore eta zentsore bat harturik. Nahiz eta orrialde gutxitan, hari asko korapilatu dizkigu idazleak liburuan. / **40**

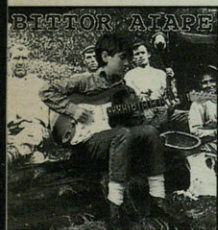
ARGIA

ASTERO ETXEAN

ARGIAKO HARPIDEDUN IZAN ZAITEZ

ARGIA etxean hartzeak abantaila guztiak ditu.
Zenbaki guztiak jasoko dituzu, kalean baino %20 merkeago.
Euskal Kulturaren Urtekaria etxera iritsiko zaizu.
ARGIAzaleen elkarteko partaide izango zara.
ARGIAren eskaintza berezietan parte hartu ahal izango duzu.

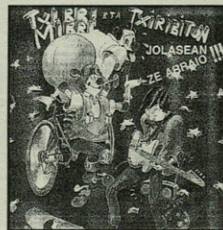
ETA ARGIAREN 75. URTEURRENA OSPATZEKO
KONPAKTO EDO LIBURU BAT DOHAINIK ZURETZAKO
AUKERA EZAZU 6 OPARIOTAKO BAT

BITTOR AIAPE
Bittor Aiape

LAJA eta
LANDAKANDA
Gure Oroitgarri

TXIRRI; MI
TXIRIBITOI
Jolasean,
arraio!

JOXE
AZURMENDI
Espainolak eta
euskaldunak

BERNARDO
ATXAGA
Gizona bere
bakardadean

ITXARO BORDA
Bakean utzi

ARGIAKO HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT
marka ipini diodan oparia eskuratuz

HARPIDETZA TXARTELA

☎ (943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA _____	1. DEITURA _____
2. DEITURA _____	HELBIDEA _____
TFNOA _____	HERRIA _____
POSTA KODEA _____	HERRIALDEA _____
BANKU EDO AURREZKI KUTXA _____	
SUKURTSAL HELBIDEA _____	SUKURTSAL ZKIA _____
KONTU KORRONTEA/LIBRETA _____	

Entitatea

Sukurtsala

K.D.

Kontu zenbakia

HARPIDETZA SARIAK
(BEZ barne)

Hego Euskal Herria

11.600 pzta

Ipar Euskal Herria

685 libera

Espainia 11.600 pzta

Beste Atzerriak

15.100 pzta

Airez 23.850 pzta

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 1 eta 2

LASARTE-ORIA 20160

Atxarte

IRAILEAN Abadiñoko alkateraen ekimen nekaezinari 'esker' eta EAJren laguntza osoaz, Atxarteko harrobiaren ustiaketa jarri zen berriro martxan.

Hamabost urtetan zehar *ebundaka* mila kamioi igaro daitezke Mendiola auzoko bidetik, hautsa barreiatuz, mendia eta paisaia hondatuz, txoko horren pakea eztanda zaratsuekin apurtuz eta basa-bizitza uxatuz.

Berriro, gure gizarte xume honetan pertsona zehatz batzuen interesagatik akordio eta paktuen bidea itxi da, naturari lepoa eman eta diru errazei begira jarri dira poteredunak.

Industrialdea 1-2 / LASARTE-ORIA
Tel.: (943) 37 15 45 / Faxa: (943) 36 10 48

**ESPERIENTZIA DUEN
KAZETARI BAT BEHAR DUGU
URTARRILEAN
ERREDAKZIOAN ASTEKO**

✓ **Idatziz:** Industrialdea 1-2
20160 Lasarte-Oria

✓ **Telefonoz:** 943 - 37 15 45
(Pello)

Azaroaren 20a baino lehen.

**IRAKUR-
LEAK
MINTZO**

Errealitatean, lanpostuak mantentzearen beharra erabat faltsua da. Udaletxeak kontratatuko ditu beharrezkoak diren langileak, lehenengo langileek dagoeneko ezertarako kontatzen ez dutelarik.

Baina garrantzitsuen zera da: ingurugiroa gehiago errespetatzen zuten proiektuak (akordio bidez lortuak) baztertu direla, denetan bereziki lanpostuen arazoa kontutan hartzen zelarik. Zein da bazterketa horren kausa? Abadiñoko alkatearen intolerantzia, eta negoziatzeko duen ahalmen eza.

Horrelako politikoein, nola lortuko dugu Euskal Herrian bake soziala, eta natura (eta beraz, etorkizuna) behar bezala zaintzea? Ezinezkoa. Ingurugiroa defendituz Atxarten berriz hamaka jartzera behartzea baino ez du lortu jarrera horrek.

Poterean daudenen natur-zaletasuna hurbiletik ezagutzeko, Mañariko hiru harrobiak eta Atxartekoak bisitatzea gomendatzen dizut.

**INMACULADA UNZUETA
DURANGO (BIZKAIA)**

Ez da hainbesterako

1501. zenbakian sail honetan Maite Arregik esandakoei erantzuna eman nahi

nieke. «Goenkale» programarentzako lorez beteta ageri da gutuna. Nik, baditut aipatzeko arantzatxo batzuk.

Hainbat gai -sozialak deitzeko modukoak- lantzen ditu sailak, gure gizarte ez dela aitzur eta palak mugatua erakusgarri. Baina, politikagintza eta mundu politikoarekin ez daukate, itxura batean, inolako zerikusirik bertako protagonis-tek.

Politizatuegia dagoen gizarte honetan kutsu politikorik gabeko saila eskaintzea dela asmoa? Baliteke hala izatea, baina zentzuzkoagoa iruditzen zait gure errealitatea ezkutatu ez eta, edozein kasutan, barre-tonu edo kutsu ironikoaz tratatzea. Beharko ez lukeen -behar ez badu behintzat- 'seriotasuna' kentzeko beste modua litzateke.

Iruditzen zait proiektuaren erraldotasunak kalitatea kentzen diola orokorrean lanari, eta hori konpontzerik bazegoen proiektu hain erraldoia ez eginenez. Bat handia egin beharrean kalitate oneko hainbat proiektu txiki egiterik ez al zegoen?

AITOR LARRAZABAL

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Joxe Mari Irazusta.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 1 eta 2 pabiloiak.
20160 Lasarte-Oria.

Tlf: 37 15 45. Faxa: 36 10 48.

BIZKAIA: Zabalburu 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo.
Tlf: 410 34 34. Faxa: 410 37 15.

NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3. ezkerre.
31011 Iruñea.

Tlf: 17 80 78. Faxa: 17 80 77.

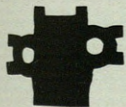
IPARRALDEA: Harrobiko Etxea, 64122 Urruña.
Fax-Tlf: 47 17 10

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

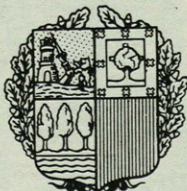
BATZORDE PAREKIDEA:
72562 E.

INPRIMATEGIA ETA FOTOMEKANIKA:
Antza, S.A.L.

**kutxa fundazioa
fundación kutxa**

- gipuzkoa donostia kutxaren
- gizarte-ekintza
- obra social
- de la caja gipuzkoa san Sebastián

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa

Kultura eta Turismo Departamendua

Aldizkari honek Nafarroako Gobernuaren
laguntza jaso du

Suizako kurri loen zain

ESKANDALU bila irakurtzen ditu euskal herritarrek egunkariak, politikariek ez baitiote bestelako ezusteko interesgarririk eskaintzen azken hila-beteotan. Iparraldeko herritarrek badute zeri heldua, atzo gobernukide eskuindar baten espetxeratzea, gaur Mitterranden amorante eta alaba berriak. Hegoaldeko meategi agortezin bat dugu Espainian, eta goizero aurkitzen dugu kafesnearen ondoan kurasan berriren bat. Azkenekoek Felipe Gonzalezen usain nabarmena zekarten, koinatuaren trapukeriena bata, Sarasola lagun zahar donostiarra egin duen eskapada bestea, sozio duen Pujolen Culler kontseilariari telefonoan ipini dioten xedera hirugarrena.

Gertuago, nork daki Urralburu-Aragon bikotearen gaineko ikerketak, egun gutxi barru Donostiako Auzite-

gira, -besteren artean- Retolaza bera eramango duen epaiketak, eta Donostiako Udaltzaingoaren buruaren kontrako salaketek, zer eskainiko diguten. Nafarroako kasuan, doi-doi egin dio lehendakari-ohiak eskapo espultsioari, zer hintzen eta non hago Gabriel.

Bonbarrik handiena ordea, Garzon epaileak eduki dezake bere kaxoiren batean gordea: GALen aferra mugitzen ari da Suizatik udazkenak usoekin batera bidali digun haize berriarekin, Roldanen sosen bila hasita Perraudin judeak aurkitutako konexioekin. Hamar urte dira Santi Brouard hil zutela, eta agian Suizako haizeak astinduko ditu urteotan GALen gainean pilatutako horbelak.

KURRILOAK egunotan pasatzen ari dira Pirinioez gaindi, eta lehen elur-

teak laster ikusteko gaude Gasteizko Jaurilaritza berria nola osatuko den zain gaudela. Lehendakari Ardanazak segiko duela urriaren 23ko arratsaldeko 8etan ikusi zelarik, mantso doa gainerako guztia argitzea. EAK gobernu berrian egongo dela segurutzat ematen duela argitu da geroztik, eta Lakuan sartzeko askok uste baino

■ GALen aferra mugitzen ari da Suizatik udazkenak usoekin batera bidali digun haize berriarekin, Roldanen sosen bila hasita Perraudin judeak aurkitutako konexioekin.

Azkenean ez dute "La Negresse" izena erauzi, eta Miarritzek bere

Herausta auzo izen zaharra berreskuratzeko azken aukera galdu dute Lapurdiko euskaltzaleek. Milaka euskaldun joan ohi dira urtero munduko kontinenterik pobreena eta bere agintari bananeroak bidaliz eman dizkigu ordainak behingoz. Ruandan ikusi ditugunak ikusita, Mitterrandek bezala Afrikako mandatariek manifestaldi bat merezi zuten.

(Argazkia: Edurne Koch).

gogo gehiago zuela ere bai. Erostera joanda, prezio on bat lortzeko biderik onena ez da saltzailearen aurrean halako presa eta interes handia agertzea. Sozialistek, saltsak saltsa, erabaki dute ez zen zaila aukera egitea- barrutik nahi dutela sozio izan eta ez legealdi tratuz.

PPkoek oso itxita zeukaten atea zabaldu dute pittin bat, elkarlan bati begira. Mayor Orejaren zabaltasun berria eta HBk buruhauste praktikorik emango ez dion segurtasunak animatuko ote du Ardanza Jaurilaritza minoritario bat osatzera arriskatzeko?

Inork ez luke jokatu mila duro EAJk bakarrik Jaurilaritza osatu baietz, eta horixe izan liteke udal hauteskundeak gainean ditugula EBBren tentaldietako bat, eta hori baino handiagoa minoriazko bikotea osatzekoa litzateke. Ai zer sustoa bere bi andregaietatik batentzako -Garaikoetxearentzako seguruenik- eta HBn laster hastekotan diren barne azterketa sakonerako puntu polita.

HERRI Batasunak Gasteizko Legebiltzarrean egingo duena da argitzeke dagoen faktorerik garrantzizkoenetakoa. Ertzaintzaren ihardueraren kontrako manifestaldi handia burutu du Bilbon, polizia berriak hiriburu horretan egin berria duen hedapenaren aurrean bere jarrera nabarmenduz. Baina orain artean Parlamentuari paso egiten jarraitzen du. Soberan dagoen itsusikeria egin dio HBri Ardanzak, kortesiazko elkarrizketa bati ere uko egitean, baina horixe bera zuku publikitario gehiago atera gabe pasatzen utzi dute Landa eta Zubizarretak.

Baina sinbolu batean asmatu, eta oso ederki: euskararen normalkuntza prozesua atzera bota nahi den garai honetan Legebiltzarreko kredentzialak erdara hutsez daudela salatzea puntu ona izan da. Udzakena joan eta udzakena etorri, gure basoetako ezkurak gozatzeko buruhausteak dituzten bakarrik bertako hegaztiok baika-ra.

PELLO ZUBIRIA

GORDETZEKOAK

ETA-REN ISILALDIA NOLA ULERTU

Azken hilabeteotan ETAk ekintza armaturik burutu ez duela eta, hiru interpretazio aipatzen dira. Bat, ETArekiko elkarrizketaren bat martxan egon daitekeela; horretaz galdetu zion Belloch ministroak EAJri eta hori ukatu egin dute HBko buruzagiek. Bi, erakunde armatua barne eztabaida prozesu batean sartuta egon liteke, horrek dituen barne komunikazio arazo guztiekin. Hirugarrena, Mugerreko «fabrikaren» eta Lopez Riañoren erorketaren ondoren ETAk arazo operatibo larriak jasatea.

E Z P A L A K

PRADERA, AZUA ETA CUERDA, DESBERDIN

Nabarmena izan da Eusko Alderdi Jeltzalearen zuzendaritzak zein diferente jokatu duen Jose Alberto Pradera, Jose Angel Cuerda eta Jon Azuaren dimisioetan.

Gasteizko alkatea nola edo hala berriro hauteskundeetan aurkez dadin saiatu dira EBBtik, orain dela urte batzuk Jose Angel Cuerdak jeltxideekiko izandako infideltasunak ahaztuta. Lehendakariordeari hainbat prezio egin diote, baina azkenean EBBk amore eman behar izan du Azuaren erabaki

irraoaren aurrean. Eta bere ordezkotzeko izen bat ere aipatzen da: Xabier Retegi sailburuordea, azken urteotako bere gestioarekin prestijio handia bereganatu duena.

Bizkaiko Diputatu Nagusiaren dimisioa goitik bultzatu dutela entzun da zenbait lekutan. Berria bat-batean zabaltzeak eta «Deia» egunkarian egin zioten elkarrizketan Jose Alberto Praderak erabili zuen tonuak areagotu egin dute kargua bere gogoz kontra edo ilusioa galduta utzi duelako susmoa.

ELKARRI-REN UDAZKEN BEROA

Urte bukaerarako Elkarrizketa giza mugimenduak iragarri zuen Bake Konferentziari begira motoreak berotzen ari da, ekintzen egutegian atzerapena pilatu bazaio ere. Eztabaida taldeak martxan daude herrietan, multzoka eta moderatzaile bana dutela eztabaidak-ateak itxita, modari jarraikiz- burutuz.

Tolosako zentraletik hasiak dira 50 enpresa-gizon, sindikalista, kazetari, elizgizon, kirolari eta abarri elkarrizketa pertsonalak egiten, ziurrenik liburu batean bilduko direnak. Abenduan egin nahi da 3.000 pertsonari egindako inkesta. Guztia, aipatu Konferentziarekin amaitzeko.

Azaroaren 13an burutuko da Ezpeletan Errefuxiatu Eguna

Bertan, baina oso urruti

Errefuxiatu Eguna beraien herritik kanpora bizi diren ehundaka euskal herritarren eguna da. Batzuk ezkutuan bizi dira, beste batzuk, berriz, behin-behineko normaltasunean. Hainbat milaka kilometrora daude, itsasoaz bestalde. Beste asko, ordea, Euskal Herrian bertan bizi dira, Iparraldean. Hauentzat -nahiz eta egunero milaka pertsonak igarotzen duten muga- beraien herritik banatzen dituen harresi gaindiezina da.

MUNDUKO hainbat bazterretan daude euskal errefuxiatuak, asko Euskal Herri-
tik milaka kilometrora. Baina badira Euskal Herrian bertan, Ipar Euskal Herrira

erbesteratuta bizi direnak. Batzuk klandestinitate osoan bizi dira, beste batzuk, aldiz, eguneroko bizitzari egokitzen saiatzen dira, eta asko dira bertan hogei

urtetik gora daramatzatenak. Sorterria ikusi gabe igarotako urteak.

Giscard D'Estaingek, garai hartan Frantziako lehen-dakariak, Estatu espainia-

rretik etorritako orori errefuxiatu estatutua kendu zienean, egoera zaildu egin zen; eta azken urteotan Frantzia eta Espainia arteko lankidetzak dela eta, Hegoalde-
etik ihes egindakoak ezkutuan bizi beharrean dira. Iparraldean 21 urte daramatzen Juan Manuel Galarriaga zaldibiarrek adieraz digunez, *«bauek dira benetako erbesteratuak, baina preso gisa bizi beharrean baitaude. Gainera, gure*

Munduan zehar ehundaka

Errefuxiatuen mundua jorratzea ez da batere gauza erraza. Zenbat diren jakitea ezinezkoa da. Asko, zalantzarik gabe. Presoak baino gehiago. 1977tik gizon eta emakume anitzek muga pasatu behar izan dute. Ez dago euskal erbesteratuentzako kanpamendurik, baina bistakoa da nonbait gordeak badaudela. Urtean behin egun bat eskaintzen zaie guztiei.

Zenbat euskal errefuxiatu dauden jakitea ezinezkoa bada ere, hainbat datu edo informazioa badaude. Informazio zehatzena, noski, deportatuak izan direnen inguruan dago. Errefuxiatu Sostengu Komiteak helarazi dizkigun datuen arabera, Ku-

ban hamaika daude, Errepublika Dominikarrean sei, Venezuelan hemezortzi, Kabo Verden hamalau, Algerian bat, Sao Tomen bat eta Panaman bat.

1984ko azarotik 1994ko urtarrilera arte frantses Estatuak 24 euskal errefuxiatu estraditatu ditu legezko prozedura baten ondotik. Aldiz, inongo prozedurarik gabe, Pascua ministroaren 1986ko lege famatuak ekarri zuen bat-bateko kanporatze prozesuaren bidez 202 pertsona kanporatuak izan dira Espainiako Poliziaren esku utzita.

Gaur egun, Estatu frantsesean 39 euskal erbesteratu egoitza emanak

dira eta egun batetik bestera Espainiako Poliziaren eskuetan utziak izaten ahal dira, ez baitute betirako paper ofizialik. Euskal errefuxiatuen kasuan Genevako konbenioa hankaz gora jartzen da. Bukatzeko, Errefuxiatu Sostengu Komiteak azpimarratzen du etorkizunerako ez dagoela inongo segurtasunik, ez frantses estatuan bizi direnentzat ez munduan zehar sakabanatuta daudenentzat. Karrika kantoian edozein unetan estradizio edo kanporaketaren aurpegi iluna zain daukate. Hemen aipatuak ofizialki ezagunak direnak dira, baina gorderik bizi diren askoz ere gehiago daude.

Urtero bezala
Ezpeletan izango
den Errefuxiatu
Egunean,
bartzaria,
hizlariak, musika
eta abar izango
dira. Festa giroa
mundu osoan
zehar
sakabanaturik
dauden euskal
errefuxiatuak
gogoratzeko.

garaietan baino egoera go-
gorragoan bizi dira».

Baina urte ugari Iparraldean egin eta bizimodua bertan antolatut dutenen egoera ere ez da oso erraza. 25 urte bertan daramatzan Begoña Jauregik, adibidez, hiru hilabeteko behin-behinekoko agiria baino ez du. Agiri berau hamar urteko kartaren eskaera da, baina karta noiz lortuko duen galdetuta, kasu bakoitza aztertzen ari direla eta denbora beharko dela jasotzen du erantzuna. Makina bat dira behin-behinekoko egoeran daudenak, eta guztien asmoa egoera normalizatzea da, Frantziako Gobernuaren jarrera ikusita zail dirudien arren.

Beste batzuek, Juan Manuel Galarragak kasu, zorte

hobeia izan dute, emaztea ipar euskal herritarra izanik frantses nazionalitatea lortu baitute. Lortu baino lehen konfinamendua eta legezkanpo bizitzea ezagutu zituaren arren.

Lasaitasun gutxi

BEHIN-behinekotasun honetan beste batzuk baino lasaiago bizi izan dira hainbat errefuxiatu. Iparraldean 12 urte daramatzan Mikel Asurmendik hala esan digu: «Nire burua tolerantzat jotzen dut. Hona etorri nintzenean nire militantziarekin moztu nuen eta agian horregatik, tolerantzia naitzela uste dut. Hala ere, tolerantzia hori garaiaren arabera ere bada. Nolabaiteko disidentzia eta bestetik, besteen atzama-

rrak ene gibelean sentiturik, horrela bizi izan naiz eta bizi naiz». Izaskun Rekalde tolosarrak ez du, ordea, lasaitasunik izan. 1987an errefuxiatuen aurkako sarekada eman zenetik hiru aldiz joan zaizkio poliziak etxera atxilotzera.

Errefuxiatuen bizitza latza izan da, 80ko hamarkada hasieran BVE eta GALEn atentatuen beldur, eta ondoren estradizioak hasi ziren. Egun, aspaldidanik Iparraldean bizi arren, egoera berean dira. Begoña Jauregiren hitzetan: «Zakurrak goizeko sei etan zaunka egiten badu segituan ateratzen naiz leihora, esne-saltzailea ez dela badakit eta».

Bizimodua Ipar Euskal Herrian antolatu eta hainbatek Hegoaldera berriro bizitzera etorri nahi ez badu ere, jaioterrira itzuli eta senitarteko eta lagunekin aspaldi ikusi gabeko kaleetan ibiltzea guztien ametsa da. Baina, gandezinezko ha-

resia den muga dute aurrean.

Mikel Asurmendik ez du muga hainbeste nabari. «Hendaiara Hegoaldeko jende asko etorri da, eta orain Iparraldeko nabiz Hegoaldeko jendearekin bizi naiz». Izaskun Rekaldek, aldiz, oso bestela ikusten du: «Euskal Herriaren zati bat gero eta urrutiago duzula konturatzen zara, ez baita gauza bera bizitzea edo komunikabideen bidez zer gertatzen den jakitea».

Begoña Jauregiren kasuan, adibidez, mugak, duela zazpi urtetik, estraditatu zutenetik, Hondarribian bizi den senarra ikustea galarazten dio, bera ezin baita Hegoaldera pasatu eta Enrique, berriz, ezin da Ipar Euskal Herrira sartu. Beldur bera du Izaskun Rekaldek, espetxean duen senarra estraditatzeko badute bera ikusteko aukerarik ez baitu izango.

IXABEL ETXEBERRIA

«25 urtez Iparraldean bizi arren, gauez zakurra zaunka hasiz gero leihora joaten naiz, esne-saltzailea ez dela badakit eta»
BEGOÑA JAUREGI

H I R U M U N D U

■ BOSNIAN BERDINTSU

MUSULMANEN eraso, orain artekoetatik lurralde gehien berreskuratu duena da. Dena den, ez du gerraren nondik norakoa aldatzen. Bat: Oraingo borrokak Bihac hiriaren inguruan bilakatu dira, Bosniako serbiarrek negoziatutako bake planetan musulmanen lurralde gisa onartutakoak. Bi: serbiar-bosniarrek Bosniako lurraldearen % 70 daukate eta orain 400 kilometro karratu galdu dute; Bake prozesuaren planei begira, xakeko peoi baten mugimendua izan da, ez aurkeztu gura izan den erregina mugimendua. Serbiar-bosniarrak atzerago dauzkate beren benetako defentsa lerroak. Hiru: beti horren gaiztoak izanik, serbiarrei ere komeni zitzaizen iritzi publikoaren aurrean, behingoz behintzat, erasotu bezala agertzea.

■ CLINTONEN ZAILTASUNAK

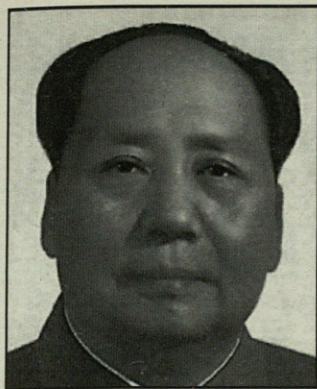
ORDEZKARIEN Ganbara eta Senatua osatuak geratu ondoren, Bill Clintonek gaitzago izango du oraindik bere gobernu modu eta bere planak aurrera eramatea. Legealdi osorako kontua da hori. Popularitate puntu asko galtzeaz gain, bere erreforma proiektuak, ez errepublikarrena bakarrik, demokrata kontserbatzaile askoren ezetza ere jasotzen ari dira Ordezkarien Ganbaran. Barne politikan zentratuko zela zioen eta zentzu ekonomikoan, bere jardueragatik baino horrela egokitu zaiolako, emaitza onak ateratzen ari zaizkio. Baina atzerria ere zaindu behar du —horra hor oraintsu Ekialde Erdetik egin duen itzulia— eta eremu horretan asmoak pentsatu bezala ateratzen ari zaizkio.

■ BAKE PROZESUA LEHENBIZI

ASABLANCA-N herri arabiarrek eta Israelek izandako gailurrean, Ipar Afrika eta Ekialde Erdiko Merkatu Batua proposamena airean geratu da, ezin zen beste modu baten izen. Urratsen bat izan da dena den, eta dagoeneko eremuaren garapena bultzatuko duen Erregio banku baten sorrera aztertzeke agindua eman da. Alabaina, nora joan liteke Iran, Irak eta Siria atzeran uzten dituen Merkatu batua? Azkenean, Siria —bake prozesua gauzatu ahala— hurbilduko delakoan daude amerikar Baldintza ekonomikoez gain, garbi dago horrelako ekimenen bat, bakarrik bake prozesua amaitzen denean eta palestinarren auziak irtenbide politiko bat biltzen duenean eman ahal izango dela.

Kontu zaharra da BPGaren % 1 garapenean dauden herriek eskaintzearena, NBEak aspaldian emandako gomendioa. Batzuetan, NBERen esanak sakratuak diren moduan, beste batzuetan «ezinezkoak» bilakatzen dira. Madrilen laster bi hilabete egingo dute 0,7aren aldeko akanpatuek. Hirugarren Munduarekiko politika aldaketaren sinbolo beharko luke berau lortzek, bestela herri garatuen hipokresiaren moztzeko bihurtuko litzateke.

Maoren medikua

MARX eta Leninekin batera, Bigarren Mundu gerraz geroztik munduan izandako prozesu iraultzailerean eragin handiena izan duen buruzagia da Mao Zedong. Langilea, garbia -barrutik eta kanpotik-, ona, zintzoa... Lema-gizon Handia izateko gizonik aproposena. Lau liburuk biltzen dute bere pentsamoldea eta oraintsu arte, horiek izan dira Txinaren biblia ideologikoaren oinarriak.

Baina, 1955etik 1976a arte bere mediku pertsonala izan zen Li Zhi Sui doktoreak, 1988tik aurrera Estatu Batuetan bizi dena, onura guzti horiek lurreratu zituen «Mao lehendakariaren bizitza pribatua» biografian. Bertan Mao berekoi, haserrakor, sentiendu bako manipulatuzaile, sexu gaixo eta antzerako beste hainbat 'lore' artean agertarazten du. Txinak indarrez gezurtatu du guztia, baina Maoren irudia apur bat estaliko duen Deng Xiaoping buruzagiaren pentsamenduaren hirugarren liburua mardula atera du. Maori egurra emateaz gain, Marx eta Leninek ere euren makilakadak jasotzen dituzte. Baina Deng Xiaopingi ere gutxi geratzen zaio, komenientziaren arabera, izango du bere mediku edo lorazainik.

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Eskubideak

AZKEN urte hauetan historiaren gorpilek sekulako abiada hartu dutela dirudi, gugandik gertu eta haruntzago ere antzeman genitzake etengabeko aldaketa horren ondorioak. Berriak eta ustekabekoak batzuk; aspaldi iragarritakoak besteak, ez da batere erraza noraino eramango gaituzten asmatzea.

Nazioarteko erakundeek azken hilabete hauetan izandako batzarretan (Populazioa eta Garapenaz El Cairen edo nazioarteko Dirukutzak Madrilen egindakoetan besteak beste) datorrenaren azterrenak izan ditugu, baina beti ere kontrajarriak diruditen baiezpene eta aholkuen atzean: Populazioaren hazkundeak dauden baliabideetara egokitzeko eta hazkunde hori berrindartzeko ezinbestekoak dira emakumearen lana, eragina eta parte hartze zuzena. Era berean aldez, pairatzen edo erdi gairatzen ari garen krisiak agerian utzi du garai zailenetan gizarteak ohizko jokaeretara jotzen duela alde guztietan eta hor galtzaile beti emakumea dela: Populazioaren hazkunde murrizteko Chinan ezarritako aginduek aukeratzera behartu dituzte gurasoak eta ahal izan duten gehienetan gizonezkoa nahiago izan dute; krisi ekonomikoak gogorren jo duen lurraldetan lan merkatutik kanpo geratu den lehena emakumea izan da; Hirugarren Munduan deskolonizazio aurreko ohiturak indartzen ari dira, garapen ekonomiko eta kultural dexte duten taldeetan ere; integrismo guztiak ohizko tokia ematen diote emakumeari gizonezkoarekiko...

JUANJO SAN MIGUEL
Kazetaria

Beste zenbait arlotan krisiak kokolan jarri ditu berezkozat jotzen genituen oinarritzko eskubide batzuk. Ekonomia baten izenean eta ondorioz (eskubide batzuk ezingo direlako ordaindu sistema honetan) ahaztuta ziruditen harreman modu batzuk berpizten ari dira eta soka horri tira egin ezker hotzikara eragiten duten eremuetara hurbil gaitzek. Ikusteko dago berez eskuratuta geneuzkala ziruditen horiek abiadari eutsi, bultzatu edo bertan murgilduko ote diren.

Autodeterminaziorako bidean autonomi estatutua helburu

Maputxeak, lurreko jendea

Maputheen azken 500 urteotako abiada erresistentzia luze eta gogorraren historia da. Beren eskubideak onar ditzaten borrokan, herri indigena eta konkistatzaileen arteko gatazkaren adibide bat gehiago dira.

EUREN eskubideak egon onartuak daude, nazioarteko milaka aldarrikapen eta akordioek lau haizetara barreiatzen duten moduan. Alabaina, behin eta berriro ukatzen zaizkie «nazioarteko ordena berriaren» bizi-modu eta garapen eredu-tatik at bizitzea aukeratu dutenei.

Konkistatzaile espainolek maputheen aurka gerra egin behar izan zuten 300 urtez. Gudon ondorioz, eta egungo Txile eta Argentinako zati handi bateko lehenbiziko biztanle gisa, maputheen —*lurreko jendea*— lurralde independentea onartu behar izan zuten espainolek kolonialismo garaian.

Txile estatu gisa jaiotzeak, ostera, haien lurren erabateko konkista ekarri zuen; eta herri gisa jarraitzea ere nekeza egin zitzaion. Herri eskubideen nolabaiteko onarpen mailarekin, Salvador Allenderen gobernuak lasaigune txikia ekarri zuen. Ez zuen, baina, luzaro iraun, Pinochet jeneralaren estatu kolpeak azken mendeetan bizitako une beltzenetakoan murgildu baitzituen. Errepresio bortitzaren aurrean, gaur egun beraien artean hedatutako aldarrikapen sozial eta politikoak gorpuztu dituzten erresistentzia modu desberdinak topatu zituz-

ten. Euren lurrak, kultura eta askatasunaren defentsan 1978an Ad-mapu jaino zen moduan, gaur egun nortasun maputxearen alde diharduten 100 erakunde (udal mailakoak, kultur arlokoak, politikoak...) baino gehiago daude.

Burujabetzaren atzean

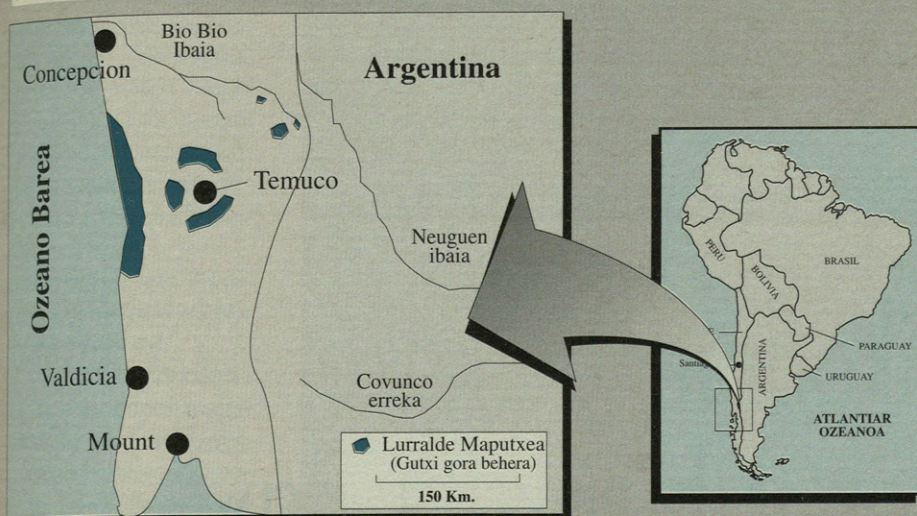
ARTEAN militarrek zaintzen duten demokraziaren itzulerak zelanbaiteko nahasketa eta banaketa ekarri du helburu eta borroka bidean gainean. Txileko Gobernuaren proiektu politikoak bereganatu ditu jada diktadura garaian indartsuak ziren zenbait erakunde. Egoera honi erantzunez, eta beste hainbat erakunderen artean, 1989an Lur Guztien Kontseilua jaio zen. Kontseiluak berehala bereganatu zituen 1982-1983 urteetan landutako pentsamolde politikoak: luraren berreskurapena, antolakuntza tradizionala, botere politikoa...

Nazio maputxearen kontzeptua Ad-mapuk erabili zuten lehenengo. Gaur egun, autodeterminazioaren lehenbiziko urrats gisa, herri honek dauzkan 300.000 hektarea lurralde autonomo

Etorkizuna beren eskuetan hartu ezean, maputxeek badakite egungo egiturek eta estatu ikuspegiak dakarten geroa desagertzea dela.

MAPUTXEAK GAUR

- Populazioa:** Guztira 1.200.000 pertsona inguru. 800.000 pertsona hiriburuan, Santiagon, bizi da eta gainerakoak euren lurraldeetan.
- Hizkuntza:** Mapudungua (Lurraren jendearen hizkuntza) Populazioaren % 60-70ak egiten du berba eta batez ere beren lurraldeetan.
- Lurraldea:** 300.000 Ha. geratzen zaizkie onartuak.
- Lurraren galera:** Bio-Bio ibaitik hegoaldera, maputxea izan zen XIX.menderarte, Txilek konkistari ekin zion arte:
- * 1540: 31 milioi Ha.
 - * 1641: 10 milioi Ha.
 - * 1881: 526.285 Ha.
 - * 1994: 300.000 Ha.

Txile eta Argentinako zati handi bateko lehenbiziko biztanle gisa, maputxeen —lurreko jendea— lurralde independentea onartu behar izan zuten espainolek kolonialismo garaian.

moduan eratu gura dituzte. *«Lurralde zehatz batean, kultura eta etniaren garapen osoa bermatuko dituzten baldintza ekonomiko-materialak, sozialak, kultur arlokoak eta ideologikoak batuko dituen erregio autonomi estatutua»* behar dute, Jose Mariman ikertzai-le maputxearen esanetan.

Estatuak beraien aurka daraman bereganatze prozesuari aurre egiteko eta euren kultura eta lurrarekiko armonia mantentzeko bide bakar moduan, pentsamolde horiek gero eta zabalduago daude 1.200.000

maputxeen artean (Txileko populazioaren % 10).

Oraintsu indarrean jarri den Indigenen legearekiko erresistentzia, herri maputxea eta gobernuaren arteko borroka biziaren ispilu da. Maputxearen garapena bai, baina estatuen ikuspuntutik egina, hori da legeak bere baitan daramana: autodeterminazioaren ukazioa, herri maputxearen ukazioa, merkatu librearen inposaketarekin maputxeen kulturaren ardatza den lur komunitarioen ideari eraso... Ez da sorkuntza bakarra, ordea, legearekin bat

gobernuak Conadi (Gara-pena Indigenaren Kooporazio Nazionala) erakundea ere sortu baitu. Komunitate indigenen garapen ekonomikoa kontrolatzeko ahalmena du, baina erakundearen osaketa Estatuko lehendakariaren esku dago eta bere konfiantzako pertsonak betetzen dute.

Lege honen beste puntu azpimarragarria garapen indigenaren esparruen zehaztapena da, horrela adiministrazio zentralak komunitateen garapenerako zuzendutako baliabideak eremu horietarantz bideratuko ditu eta. Iparramerikako erreserba indioetan legez, eremu hauen bidez herri honen marjinazio eta hertsiera autonomia politiko gabeko lurraldeetan gauzatzen da.

Lurren galera gauzatu eta maputxeak Txileko estatuaren legearen mende jartzeko modu fina.

Legeak osagai onak (oinarrizko zerbitzuak) dituen arren, funtsean eraso berri baten aurrean gaude. Horrela ikusi du aurtengo martxoan erakunde eta komunitate desberdinetako 200 pertsona baino gehiagoz osatutako IV. Auzitegi Maputxeak. Maputxeen onarpena eta beraien partehartzea bultzatuko duen legea eskatzen dute, estatuen deszentralizazio politikoa bultzatuko duena eta funtsezko eskubideen gauzatzeko zainduko duena.

Juan Carlos Molino

Jesus Gonzalez

Txileko Legebiltzarrak aurrera ateratako Indigenen legea maputxeak estatu egituren menpe jartzeko modu fina da

Samuel Blixen, narkotrafikoaren ikerketan kazetari aditua

«Narkotrafikoaren aurkako borroka erabat hipokrita da»

Uruuguayko «Brecha» aldizkariko kazetaria, Drogen Obserbatorio Geopolitiko eta Suediako Irrati Nazionaleko korrespontsala da. Montevideon bizi da eta 50 urteko bizitzan denbora asko eman du Hego eta Ertamerikako narkotrafikoa eta diru zuriketaren urratsei jarraitzen. Bilbora Hegoaren eskutik etorria, ez dugu berarekin izateko aukera galdu.

Zer da diru zuriketa?

Funtsean, legez kanpoko dirua estatuaren finantza sisteman sartzea. Transferentziak, inbertsioak, ondasun erosketak... edozein bide erabil liteke diru horren jatorria ezkutatzeko. Baina, zuritzez gain, eragiketok dirua ematen dute. Narkotrafiko diruaren zuriketan, zuritzaileak diruaren % 8tik % 10erako irabaziak bereganatzen ditu, zuriketa egiten duen azkartasun eta segurtasun mailaren arabera.

Nola egiten dute?

Urtero narkotrafikoaren etekina 12,5 bilioi pezetakoa da (500 miliar libera inguru). Diru hori guztia urtero zurtzen da nazioarteko diru merkatuan. Batzuetan droga saltzaileak berak eskuratzen

du dirua eta etxean gordetzen du: EEBBetan, adibidez, oso garbia da, diru-paperak 20 dolarrekoak ohi dira-eta, diru-metak izan ohi dituzte etxean. Ahalik eta azkarren atera behar dute, hala ere, eta sarritan dirua kontatzeko makinak geldoak direnez, kontatu beharrean pisuaren arabera egiten dute.

Dirua zuritzeko kontsumo handiko enpresa 'estalkiak' eratzen dira, bitxi dena txikiak, pizzeriak, garbi-

tegiak... Dena den, batzuetan dirua fisikoki ateratzen da itsasuntziz edo hegazkinenez, maletatxoetan, paradisu fiskalak diren lekuetara, Uruguayra adibidez. Han inork ez dizu galdetuko diru hori nondik datorren; muga maleta irekitzean, gura duzun diru kopurua barruan eduki arren, inork ez dizu ezer galdetuko.

Orduan, nola borroka liteke narkotrafikoaren diruaren aurka, borrelako paradisuak egonda?

Ez dut uste narkotrafikoa eta zuriketaren aurka joteko borondaterik dagoenik. Agintarien argudioa da kapital sarrera samurtu behar dela, Uruguayn inbertitu eta hazkunde ekonomikoari la-

gundu diezaion. Baina sartu den dirua espekulazioak erabili da, edo atera eta sartu egin da, gure herriari ez di inongo etekinik ekarri.

Uruguayn zehazki, nola erabiltzen dute diru bori?

Narkotrafikariek ez dute dirua sektore produktiboetan inbertitzen. Bankuetan jartzen dute, interesen bidez irabaziak ateratzeko, edo etxebizitzak erosteko erabiltzen dute.

Zer gertatuko litzateke drogak legeztatuko balioz?

Lehenbizi, nire ustez, kontsumorako prezioa jaitsiko litzateke. Kokaina gramoa adibidez, 15-20 mila pezetara balio beharrean automatikoki mila pezetara jaitsiko litzateke edo akaso gutxiago. Droga merkatu-legearen aginduetara jarriko litzateke eskaintza eta eskariaren menpe. Kontsumitzaileak noski, mesedetuta aterako litzateke eta narkotrafikariaren irabazi erraldoia murriztuko lirateke.

Narkotrafikariek ez dute dirua sektore produktiboetan inbertitzen

Bigarrenez, kontsumoa jaitsi egingo litzatekeela-koan nago, debeku guztietan giza lelokeriak funtzionatzen du-eta: debekatua dagoenez tentazioa dago. Sexuarekin antzera gertatu da, duela 50-100 urte, gizartea sexuarekiko itxiagoa zenean, sexu astakeriak askoz handiagoak ziren.

Narkotrafikoa eta boterearen arteko loturaz ere sarri hitz egin da.

Narkotrafikoa, erakunde kriminalek monopolizatutako merkatu jarduera esportatzailea da, interes ekonomiko eta politikoetara lotua dagoena. Horregatik ez da komeni berori ezabatzea. Narkotrafikoaren kontrako borroka erabat hipokrita da, moral bikoitzekoa. Latinoamerikan behintzat samurra litzateke; beste erakunde klandestino batzuen —batez ere politikoak— aurkako borrokak arrakastatsuak izan dira. Estatu Batuetan, mugak zehatz zainduz gero, narkotrafikorako zailtasunak handiak lirateke. Iran, Irak edo Libiako komandoen sarrerak oso ondo kontrolatzen dituzte, baita mexikarrak ere; baina bestetik narkotrafikoaren hegazkinak, itsasuntziak, kamioiak eta dena delakoak pasatzen dira. Baina narkotrafikoaren dirua, gaur egun Latinoamerikako estatu askoren politika neoliberalen sostenguari zati bat da. Sasoi hauetan gainera, narkotrafikariak eta hauen laguntzaileak —zuritzen duten bankariak— boterearen egituretan oso sartuta daude.

Blixenen ustez, EEBBek narkotrafikoaren aurka erabiltzen duten politika militarra partehartze militarreko atxakia besterik ez da: «Koka landareak ateratzera abiatzen dira, hiru ateratzen dituzte eta gero han geratzen dira».

Bestetik, historikoki narkotrafikoak legeaz kanpoko operazio ugari finantzatu ditu, adibidez «Irangate»koa, edota diktadura garaian Txileko Poliziak oposizioaren aurka atzerrian bideratzen zituen hilketak. Baita Argentinako militarrek ere, narkotrafikoaren dirua Miamin zurituz, El Salvadorren bertako armada entrenatzen ari ziren argentinarrak ordaintzen zizutuzten. Berdin Boliviako 1980ko estatu kolpea. Zerrenda benetan oso luzea litzateke.

Hainbeste loturarekin, pentsa liteke narkotrafikoarekin amaitzea ezinezkoa dela.

Oso gaitza da, korapilo ekonomiko handia sortuko litzateke. Gure errealtatearen mutur itsusia da.

EEBBetako DEA eta bere drogen aurkako kanpainek, beraz, ez dute ezertarako balio?

Ez. Hala ere, horretan diraute. Jadanik oso garbi dago Hego Amerikako koka landare ekoizpenaren murrizteak ez duela kokaina kopurua murrizten eta are gutxiago kontsumoa, bai aldiz produktuaren prezioak izugarri igoarazi. Baina gainera, koka landarea apurtzera ez dituzte agronomoak bidal-

tzen, soldaduak baizik; hauek hiru landaretxo apurtzen dituzte eta bertan geratzen dira.

Zein da susmoa orduan?

Narkotrafikoaren aurkako EEBBen politika militarra, Latinoamerikan partehartze militarra bideratzeko atxakia besterik ez dela. Gaur egun badaude EEBBetako indar militarra Paraguyan, Bolivian, Perun... Horiek han geratzen dira eta gero eta gehiago doaz gainera. Normalean egoera sozioekonomiko gaitzenak bizi dituzten lekuetan kokatzen dira, leherketa sozialak samurrago eman daitezkeen lekuetan, alegia.

XABIER LETONA

«Narkotrafikoaren etekina 12,5 bilioi pezetakoa da eta diru hori guztia urtero zuritzen da nazioarteko diru merkatuan»

Esportazioak hazkunde ekonomikoaren akuilu gisa dihardu

Euskal ekonomia arrakastaz atzerriko bideetan barna

Ekonomi hazkunde mundua liluratzen ari da, herrialde garatuetakoa mundua behintzat. Euskal Herriak ere badu bere hazkunde, eta berau gauzatu ahala nazioarteko merkatuan buru belarri eta goseti sartzen ari da. Inbertsioetan gora egiten da eta baita esportazioetan ere.

URTEETAN, Estatu Batuek munduko lokomotora lana egin izan dute eta orain ere bertan ezagutzen ari den hazkunde ekonomikoak zeregin hori eskaintzen dio. Europar Alemania dugu gainerakoetatik tiraka baina Europako Batasuneko gainerako herriek ere gertutik ari dira haren atzetik.

Guzti honek mesede egiten dio euskal ekonomiari eta 1993ko emaitzek eta aurtengo lehen bi hiruilebeteko datuek gorakadaren adierazgarri dira. Iazko pezetaren debaluazioa eta Espainiar Estatu mailan eta Euskal Herriko barne eskariaren jaitsierak, biziki az-

kartu du Hego Euskal Herriko esportazioen eremua. Horrez gain, esportazioez

aparte, atzerriko euskal inbertsioen zutabea ere sendotzen ari da apurka: 1993an, 19.000 milioi pezetakoa (ia 792 milioi libera) izan zen, 1992koa baino % 42 gehiago.

Dena den, ekonomiaren hazkundea pozgarria izanik ere, pozerako tarte gutxi geratzen da honek langabezian izango duen eragin hutsala ikustean. Areago, onera eragin baino badirudi txa-

rrera eragiten duela, datoren urterako mundu mailako datuetan —EEBBetan ezik— langabeziak gora egingo baitu.

Atzerriko ekonomien egoera osasuntsuak, batipat EEBBetakoa eta EBkoa, areagotu egin du Espainiar estatuko esportazio fluxua. Halaber, 1993an Europako Batasuneko merkatal heziak bertan behera geratzeak ere, oro har, merkatal fluxuak areagotu ditu. Horrela, bada, Espainiako datuetan, esportazioak 8 bilioi pezetara iritsi ziren, 1992an baino % 21 gehiago. Aipaturiko arrazoiez gain, barne eskariaren urritzeak ere enpresak atzerriara begira jarri ditu.

Euskal ekonomiak, eskuarki, Espainiar Estatuko gainerakoarenak baino atzerriarekiko zabalkunde maila handiagoa erakusten du —bikoiztu egiten du— baina Europako Ekonomikoaren batez bestekotik behetik dago. Frantzia eta Erresuma Batuen antzerakoa baina.

1993an Gipuzkoa, Araba eta Bizkiaren atzean ibili arren, aurtengo esportazioen datuek bere hobekuntza erakusten dute.

portugal, Holanda, Belgika eta Holandaren azpitik. Azken hauen atzerriarekiko zabalkundearen Barne Produktu Gordinaren (BPG) % 50-60ra iristen den bitartean, EAEkoa % 20ra besterik ez da iristen.

EAE aurtengo lehen sei-hilerokoan iazkoan baino % 39,55 gehiago esportatu da. Aurtengo bi hiruhilabeteak erkatuz, lehena bigarrena baino oparoagoa izan da bikoitza baino gehiago esportatu baitzen. Horrela, bigarren hiruhilabetearen 240.000 pezetako balorearen esportatu zen. Honen arrazoi ugari egon daitezke, baina lehiakortasun maila txikiagoa eta barne merkatura begiratu beharra (muga ordainketa barietate garrantzitsuen artean daude. Hildo beretik abiatuta, beraz, gehiago esportatzen bada, atzerrian erosuteko dirua dagoelako da; baina, halaber, euskal ekonomia lehiakortasun mailak gora egin duela ere interpretatu beharko litzateke.

Gipuzkoa ere aurrera

EAE herrialdeka aztertuz gero, 1994ko bigarren hiruhilabetearen Araba izan dugu buru, lehenengoan baino % 42,7ko gehiago esportatuz, Bizkaian % 17 gehiago, eta Gipuzkoan, % 22,6 gehiago. Gipuzkoaren kasua aipagarria da, 1993an Araba eta Bizkaia oso urrutitik ibili bazen ere, 1994ak irrifarre egin bide dio eta ekipondasunak eta makinak sal-

Euskal ekonomiak, eskuarki, Estatu Espainiarrekoak baino atzerriarekiko zabalkunde maila handiagoa du

DIRUAREN HOTSA

Gobernua zuzpertzte ekonomikoaren gerizpean

BARNE Produktu Gordinaren hazkunde iragarpenek aurikusi bezala, datozen hilabeteetan ekonomia zuzpertztearen azalpena du. Hori izango da, hain zuzen, iragan urriko 23an amaitutako hauteskunde prozesutik ateratako gobernu baldintzatuko duen jardun gunea.

Atzerakada ekonomikoak menderatutako legealdia amaitu da eta bertan, berriro ere, ekimen pribatuak gutxi dinamizatzen duen

mundu honetan sektore publikoak duen pisua agerian geratu da.

Egokitzeko egoera eta birdimensionatze fasean dagoen sistema enpresarialari dagozkion industria politika neurriak bultzatzeaz gain, azken lau urte hauetan jardura publikoa azpiegituren eremuan oinarritu da. Eremu honek diru inbertsio kopuru handiak eskatzen ditu baina, aldi berean, bere inguruan erakartze ahalmen handia biltzen du.

Legealdi honetarako eratzten den gobernuak inbertsio ahalegin hori borobildu beharko du. Komunikazioak, ekipamendu sozialak, kulturalak edota industrien eremuetan proiektu ugari daude martxan. Prozesu honek, batetik ekipamendu sorkuntzari (eraikuntza, ekipohondasunak, eraikuntza zibila...) lotutako zenbait sektoreen buru altxatzea azkartzea ekarriko du; bestetik, subkontratazioaren oinarritutako jardueretan ere eragin positiboa izango du. Kontrakorik ere izango du ordea; gobernu berriaren kudeatzaileek inbertsio hauek dauzkaten gastuak eta arrisku finantzarioak segurtatuko dituzten formulak topatu beharko dituzte, horrela aurrekontuaren defizitean izango den eragina gutxitu ahal izateko.

Azkenik, eta enpresa esparruari dagokionez, gobernu berriak jarraituko duen politika industrial, seguruena orain arte eraman duenaren oso antzekoa izango da. Egokitzeko eta birdimensionatze fasea amaitu ondoren, enpresen lehiakortasuna zuzpertztearen izango da gobernu berriaren helburu nagusia. Kudeaketak, formakuntza, kalitatea, teknologia eta giza baliabideen hobekuntzekin bideratu beharko den lehiakortasuna.

Mikel Pulgarín

"Estrategia Empresarial"eko zuzendaria

menta areagotu egin da.

Nafarroako kasua desberdina da, aurtengorako aurrikuspena gorakakoa bazen ere, iazko datuek zuhertasun puntu bat jarri dute merkatal balantzaren gainean. Izan ere, 1993an 1992an baino % 0,4 gutxiago

esportatu zuen eta. Hori bai, merkatal balantza oso bere aldekoa atera zitzaion, nafarren inportazioak % 44ean jaitsi baitziren. Nekazaritza eta automobilak dira gehien esportatzen duten sektoreak.

Puntu honetara iritsita ezinbestekoa da INTRAST merkatal eragiketen berri ematen duen sistema berria aipatzea. EBko muga ekonomikoak desagertu aurretik, eragiketa guztiak mugak

zeharkatzean egiten ziren. Orain ordea, eragiketa handien zenbait datu hartzen dira, eta gainerakoekin inkestak eta beste hainbat neurketa hartzen dituen sistema erabiltzen da. Neurketa sistema berri hau oraindik berria denez, emaitzen zehaztasuna ere lehengoa baino ahulagoa da. Datuak, beraz, oraingoz zuhertasunez hartu beharko dira.

XABIER LETONA

EHU-REN MATXURAK KONPONBIDERIK GABE

G

atazka giroan hasi da Euskal Herriko Unibertsitateko ikasturte berria. Leioan, Arte Ederretako Fakultateko ikasleek zenbait protesta ekintza egin badituzte egunotan irakasle euskaldunak eskatuz, Medikuntza, Enpresa Ikasketak, Zuzenbidea, eta Filologia Ingelesa adarretako ikasleek ere protestan dihardudute arrazoi ezberdinak direla medio, beren arazoan irtenbidea aldarrikatuz. Guzti hori gutxi balitz, istilurik ere sortu da EHUren kudeaketaren inguruan, Carmelo del Valle gerenteak zenbait langile bere kasa kontratatu zituela aitortu ondoren.

EUSKAL Herriko Unibertsitateko Arte Ederretako Fakultateko ikasleek, astebeteko itxialdia egin zuten fakultatean bertan urriaren 17tik 21era arte, eta azaroaren 3an Bilboko Arte Ederretako Museoaren aurrean beren eskakizunak aldarrikatu zituzten. Bigarren eta hirugarren mailan euskal

EHUko
Gobernu
Batzordeak
bilera egin
behar zuela eta,
Arte Ederrak,
Medikuntza eta
Enpresa
fakultateetako
ikasleek
protesta
ekintzak egin
zituzten
urriaren 27an
Leioako
kanpusean
(Argazkia: Jose
Sampedro).

adarretako bost irakasle falta zaizkiela eta, irtenbidea eskatzen dute euskara plangintza martxan dagoela adieraziko lukeen argi-izpi gisa.

Arte Ederretako irakasle eta ikasleek zenbait bilera egin zituzten iragan ikasturtean Pello Salaburu Euskara errektoreordea eta Juan Jose Goiriena errektorearekin, eta azaldu zieten arazoa: lehenengo mailan nahikoa euskarazko irakasle izan arren, bigarren eta hirugarren mailak ezin dira euskaraz osorik egin, eta azken bietan ez dago irakaslerik. Goiriena eta Salaburuk arazo ekonomikoak aipatu zituzten.

Aurten 120 ikasle matrikulatu dira, eta gehiegizko ikasle pilaketa dela eta lehenengo bi mailak batera ematen dira. Ikasleek bigarren eta hirugarren mailetan arituko diren hamar irakasleren beharra ikusi arren, bost euskarazko irakasle berri etortzea ezinbestekotzat dute.

Plangintzarik ez

JON Barredo dekanok adierazi zuenez, 1.992-93 ikasturtean euskalduntze plana martxan zegoen Pello Salaburu sartu ondoren, baina tamalez, aurrekontu arazoak eta zenbait erabaki politiko direla medio, «gaur egun ez dago plangintzarik, ez baitago ez aurrekonturik, ez exekuzio plan zehatzik».

Ramon Zallo, EHuko Publizitate eta Ikusentzunezko Komunikazio Sailaren zuzendariak esan digunez,

beste hainbat fakultatetan izan dira antzeko protestaldiak, «gurean ere. Hiruzpatalu irakasle falta zaizkigu ikasketen elebitasuna gauzatzeko. Orain dela hiru urte 122 irakasle berri zuden unibertsitate osoarentzat, baina guzti hori gelditu

egin zen, eta ondorioz, hasitako euskalduntze proiektuak moztuta geratu dira». Zallok EHuko Gobernu Batzordean proposatu berri du urte batzutako irakasle elebidunen kontratazio plana egin dadin Eusko Jaurlaritzarekin. «Unibertsita-

Arte Ederretako ikasleek eskarazko bost irakasle kontratatzea eskatzen dute euskara plangintza martxan dagoela adieraziko lukeen argi-izpi gisa.

Legez kanpoko kontratazioak

IRAGAN urriaren 27an burutu zen Gobernu Batzordean, Carmelo del Valle Euskal Herriko Unibertsitateko gerenteak onartu zuen bere kasa kontratatu zituela zenbait langile, lege betebeharrak errespetatu gabe.

Bilkuran, afera unibertsitate ikuspuntutaztetzeko informazio batzorde baten sorrera proposatu zen, eta Administrazio Zerbitzuetako Pertsonaleko alorrekoak ziren lanpostu horiek bertan behera uztea. Juan Jose Goiriena errektoreak emandako informazioa ez zela nahikoa aipatu zuen, eta erabakia azaroaren 9an izango den Klaustroaren esku geratu da.

Ramon Zallo Publizitate eta Ikusentzunezko Komunikazio Saileko zuzendariak

parte hartu zuen Gobernu Batzordean, eta bere aburuz: «Azken hiru urteotan langileen kontratazio metodoen erregularatasuna finkatu da. Orain hiru kasu bauek daude -batek uko egin zion lanpostuari eta eskari publiko guztietan bezala, publizitate, meritua, gaitasun eta berdintasun betebeharrak errespetatzea ezinbestekoa dira».

Bukatzeko, gertaerak aurrerantzean ekar ditzakeen ondorioei dagokienez, Ramon Zallok haxe komentatu digu: «Ikusi beharko dugu errektore taldeak zein proposamen egiten duen, nondik nora izaten den aferaren inguruko eztabaida klaustroan, eta ondoren Gobernu Batzordeak berrartu behar du gaia».

Filologia Ingelesko ikasleek behar adina irakasle ez dutela salatzen dute. (Argazkia: Olalde).

tearen gutxieneko premiei ez zaie erantzunik ematen.

Gasteizko kanpusean Filologia Ingelesko ikasleek protesta ekintzak egin zituz-

ten antzeko arrazoiak direla medio. Behar adina irakasle ez, eta ikasgai guztiak ezin dituztela landu salatu zuten urriaren bukaeran.

Sasoi berean, Medikuntzako ikasleak akanpatuta egon ziren Leioako kanpus ondoko belardian. Espainiako Osasun eta Kontsumo Ministerioak MIR (Barruko Medikun Egoiliar) espezializazio ikastaroa ezarri nahi du, lanean jarduteko graduatuondoko heziketa gisa. Ikasleek alternatibak eskatu zituzten MIR gainditu gabe medikuntza orokorrean jarduteko, eta bi urtetako praktikak eginez mediku gisa lan egin ahal izatea proposatu.

Baldintza berberak

IKASLEEN Batzordeko lehendakaria den Jokin Cosen aburuz *«apirilean izan ginen Ministerioko ordezkariekin eta esan ziguten ados zeudela gure proposamenarekin. Orain ez dute hori kontuan hartzen»*. Susana Martin medikuntzako hiru-

Pello Salaburu, Euskara errektoreordea: «Hezkuntza Sailak ez du unibertsitate politikarik»

Zenbat irakasle falta dira egun EHUKo euskaralariak ezberdinetan?

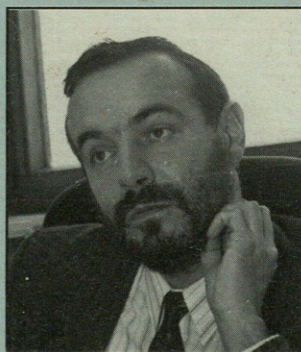
Une honetan ikasketa planak aldatzen ari gara, plan batzuk aldatu dira, beste batzuk aldatu gabe daude, eta beste batzuk ezarritzen ez dira orain. Guzti horien arabera gaur egun euskaraz irakazkoak gutxiago daude eta oso zaila da esatea zenbat falta diren.

Nik esan nahi dut 200 irakasle falta direla, 200 ikasleekin guztiak konponduko liratekeela, baina hori guztia bera da eta beste bat plan zehatz bat egitea behar da zehazki zehaztu diren

Orain dela urte batzuk plan hori egin zen, berez bukatua da, eta orain hasiko naiz aztertzen. Ez baldin badut berritu izan da batez ere azken bi urteotan beti ezezkua izan dugulako. Gasteizen irakasle bat proposatzen genuenean ezezkua jasotzen genuen, eta horrela ezin da planik egin.

Ikasgaiak euskaraz lantzeko eskubidea dute ikasleek

Ikasgai guztiak ez dira euskaraz eman behar, ingeles edo gaztelera hartzuntzak, adibidez, baina %90 bai. Zerrenda hartu

eta ikusi beharko litzateke zer ematen den euskaraz eta zer ez. Dena den, ikasgai batzuetan zaila da euskaraz eskaintzen direa, baina gero inork ez ditu aukeratzen. Erreferentzia

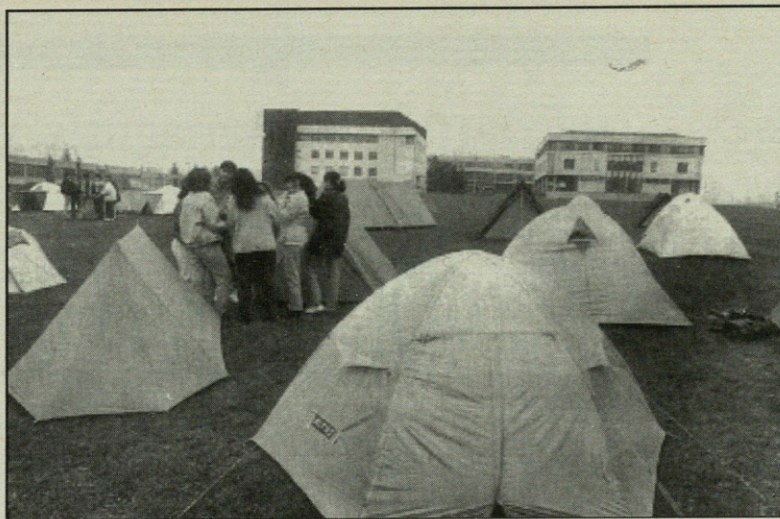
puntu gisa hartu beharko lirateke zein diren beharrezkoak.

Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailak ez die jaramon egin zuen eskakizunei.

Orain dela urte batzuk Euskara Batzordeak bost urtetako plangintza egin zuen, baina plana martxan jartzeko garaian aurrekontu eragozpenak izan ditugu, eragozpen ekonomikoak. Hezkuntza Sailak beti esan digu aurretik xentimorik ez dagoela. Hezkuntza Sailak ez dauka unibertsitate politikarik. EHU ahaztua daukate.

garren mailako ikasleak komentatu bezala: «Lanpostua aldarrikatu baino, gainerako lizentziatuen baldintza berberak eskatzen ditugu. Hau da, ikasketak bukatu eta lanbidea bilatzeko aukera izatea».

Enpresa ikasketetako diplomatuak ere kexu dira. Bigarren zikloa Sarrikoen soilik eman daiteke, eta aurtent bertako ikasleen kopurua 400era mugatzea erabaki zuen aurreko Gobernu Batzordeak. Donostiako Fakultatea aurtent martxan jartzea zen erabakiaren baldintza, baina nahiz eta oraingo EHUko Gobernu Batzordea eta Gizarte Kontseilua bigarren zikloa Donostian zabaltzearen alde egon, Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailak ez du bai menik eman. Ondorioz, lehen zikloko 169 ikaslek

Medikuntzako ikasleak akanpatuta egon ziren Leioako kanpus ondoko belardian MIR (Barruko Mediku Egoiliar) ikastaroaren aurka.

ezingo izango diote bigarren zikloko ikasgaiei ekin. Julio Grafe Sarrikoko dekanorentzat ere, Donostian zentro berria zabaltzea da konponbidea.

Bukatzeko, urri hasieran, Donostiako kanpusera zetozen bi ikasleen heriotzek sortutako aldarrikapenak ez

dira isildu; eta Donostian matrikulatuta dauden 2.000 ikasle bizkaitar inguruk oraindik eskatzen dute bere herrialdean ipintzea zuzenbide ikasketak.

Ikasturte berria hasi besterik ez, eta gatazken oihanean murgildu da EHU. Oihanaren erdian, gainditzeko

zailtasun handiak ezartzen dituen ibai zabala dago. Alde batean Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Saila eta Espainiako Osasun eta Kontsumo Ministerioa dauke, eta bestean ikasleak eta EHUko arduradunak.

JOXI GOIKOETXEA

ARGIA ALDIZKARIAREN 75.URTEMUGAN

EUSKAL KULTURAREN URTEKARIA 94

- ✓ Laster da kalean 94ko URTEKARIA
- ✓ Egin zaitez harpidedun
- ✓ Plazaratu bezain laster etxean duzu
- ✓ %25 merkeago eskuratuko duzu

ETXEAN

MERKEAGO

HARPIDETZA SARIAK

Hego Euskal Herria
1.300 pzta. / Ipar
Euskal Herria 71
libera / Espainia
1.300 / Beste
Atzeriak 1.650 pzta. /
Airez 3.300 pzta

SALPUNTUETAN

Hego Euskal Herrian
1.700 pzta. / Ipar
Euskal Herrian 85
libera

HARPIDETZA TXARTELA

IZENA 1.DEITURA.....
2.DEITURA HELBIDEA.....
TFNOA HERRIA K.P. HERRIALDEA.....
BANKU EDO AURREZKI KUTXA
SUKURTS.HELBIDEA SUKURTS.ZKIA.
KONTU KORRONTEA/LIBRETA HARP.zka.....
Entitatea Bulegoa K.D. Kontu Zenbakia

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 1 eta 2 / 20160 LASARTE-ORIA / Tel: (943) 37 15 45 Faxe: (943) 36 10 48

URRUTIKO ONDDOAK HAMALAU...

Goizeko 7.30ak. Igandea. Giro ederra mendira joateko. Udazkeneko jai egunotan ohi bezala, perretxikutara noa. Gosalduta eta gero mendiko botak jantzi ditut. Autoa hartu eta nire txoko «sekretura» abiatuko naiz. Zale gehienak bezala, ni oso klasikoa naiz perretxikuak biltzeko garaian. Soilik gibelurdinak, xixak, onddo beltzak... ezagutu eta jasotzen ditut. Nire aurrekoek erakutsitakoak dira perretxiku horiek, sekula arazorik sortu ez dizkidatenak.

EGURALDI ezin hobea. Hego haize pittin bat izanagatik ere, giro epela, mendian ibiltzeko primeran. Hara! Ezagutzen ez dudan onddo bat! Badaezpada jaso

egingo dut eta Aranzadiko herriko lagunei galdetuko diet.

Badirudi gaur ez dudala gauza handirik bilduko. Orbel eta belar artean begira ari

naiz baina ez dut ezer topatzen. Ea hemen... gibelurdi mordoska bat! Ederki! Ez dira oso handiak baina tortila bat edo bi egiteko nahikoa. Baso honetatik irteten eta

aldameneko pistari ekingo diot. Ezer ikusten ez badut atzera etxera itzuliko naiz.

Nor topatuko mendian eta Patxi Irizar laguna, hau ere perretxiku asmotan. Txikitandik du perretxikutarako zaletasuna. «Gaur ez dugu zorte handirik izan, ez? -galdetu dit. Antza denez berak ere ez du gauza handiegirik jaso-. Gero eta jende gehiago ibiltzen da perretxikuak biltzen. Prozesioa ematen dute mendiak. Eta ez zaio arrazoirik falta. «Hainbat zona emanor daude. Batzuek Nafarroako Ultzama aipatzen dute, Irati... Ni noizbait Soria aldera, Sierra de Cameros-era joan izan naiz».

Negozio egin

BAINA Patxi ez die soilik jatekoei erreparatzen. «Gehienetan jangarriak biltzen ditut baina zalantzarik daukadan besteak ere bai». Bide ertzean suntsituri perretxiku batzuk dauka. «Perretxikuzale gehienek ingurugiroa errespetatzen dute. Batzuek, ordea, jangarrien bila irteten dute soilik, eta ez natura zaindu edota babestera. Jatekoak hartu eta gainerako perretxiku mota guztiak ostikoka hausten baitituzte».

Aranzadi Zientzi Elkarteko Mikologia saileko kideak astero elkartu eta aztertzen dituzte bildutako perretxikuak. (Argazkia: Alberto Elozegi).

Gibelurdin kroketak

OSAGAIAK

500 gr. gibelurdin ● 100 gramo gurin ● 50 gr. ogirin ● 2 baso esne ● 2 arrautza ● Parmesan gazta arrailatua ● 100 gr. Emmenthal gazta ● ogi arrailatua ● gatz eta piperrautsa ● olio

PRESTATZEKO ERA

Perretxikuak txikitu eta 30 minutuz gurin pixka batekin su motelean egosi. Bittartean bexamela prestatu: eltze batean 50 gr. gurin urtu, irina gehitu, gero esnea, eta gatz eta piperrautsez bixitu. Perretxikuak egosi ondoren, bexamela gehitu, gazta arrailatua eta Emmenthala dadotan ebakia eta gatz. Arrautza batez dena elkartu eta hoztu ondoren kroketak egin.

Galenpernak labean

OSAGAIAK

4-8 galenperna txapela (*Lepiota procera*) ● 2 baratxuri begi ● perrexil ugari ● basoerdi bat oliba olio ● gatz eta piperrautsa

PRESTATZEKO ERA

Txapelak ondo garbitu eta gero, laminak gora begira daudela labeko erratilan jarri. Baratxuria eta perrexila txiki-txiki eginda nahasi eta gero txapelen gainean jarri, gatz eta piperrauts apur bana gehituz.

Olio pixka bat zabalduko dugu gainetik eta goiko suaz labean egingo ditugu 10 bat minutuz. Isurtzen zaien saldaz ugari bustiko dira eta zerbitzerakoan saltsa horrekin aterako ditugu.

Perretxiku flana

OSAGAIAK

300 gr. perretxiku ● baragi salda katilu bat ● 80 gr. gurina ● 60 gr. ogirin ● 1/4 litro esne ● 2 arrautza ● gatz eta piperrautsa ● Parmesan gazta arrailatua

PRESTATZEKO ERA

Perretxikuak ebaki eta 30 gr. gurinetan bigundu 30 bat minutuz su motelean. Ondoren, bexamela prestatu gelditzen den gurinaz. Bexamelari perretxikuak gehitu, arrautzak irabiatu, guztia nahasi eta gazta arrailatua bota. Gurina eta ogirinez igurtzitako moldera pasatu eta maria-bainuan jarri gorpuztu arte. Flana plater batera irauli eta gainean perretxiku batzuk ipini.

Sagar eta onddo pastela

OSAGAIAK

200 gr. gurin ● 200 gr. azukre ● irin baso bat ● 2 koilarakada 1/2 erdi legamia ● 1 sagar banai ● *Boletus pinicola* 200 gr

PRESTATZEKO ERA

Onddoak eskaldatu gurina eta 40 gr. azukrerekin burduntzali batean. Bizkor mugitu karamelo kolorea hartu arte. Hoztu eta zati txikitik moztu. Azukrea eta gurina gehitu, arrautzak eta ondoren irina legamiarekin. Molde bat igurtzi gurina eta irinarekin. Sagarrak zuritu eta xerra finetan ebaki. Orearekin nahasi. Labean sartu 30-35 minutuz 180 gradutan

□ Iturria: Daniel Palacios, Jose Antonio Muñoz

Pistatik behera goaz, erdi etsita, gaurko uzta ikusita. «Batzuek bildu ondoren saldu eta negozioa egiten dute. Azoketara joaten dira -Ordiziara, Donostiara, Tolosara, adibidez-, eta beste batzuek jatetxeetara eramaten dituzte». Hemengo jatetxe batzuek kanpotik ekartzen dituzte perretxikuak: Asturias, Leon, Soria, Avila... «Errumaniatik ere ekarri izan dutela entzun dut», aipatu digu Patxik. Euskal Herrian jatetxe asko dagoenez eta salmenta handia denez, bertako perretxikuak ez omen dira nahikoak.

Donostiako Mikologia Jardunaldien egitarauan egindako ibilaldia. Erdian, aurtan zendu den Vivencio M. Irigoien bilbotarra, Euskal Herriko mikologo handietariko bat.

Urterik hoberenetarikoa, mikologoentzat

IZUGARRIA da Euskal Herrian perretxikuak biltzeko dagoen zaletasuna, faktore hauek medio:

1.- Bilgailuen ugalketa, egun edonork baitauka auto edo motorren bat.

2.- Lan egiten ez duen jende asko dago, langabezia edo alde zaurerik hartutako erretiroa direla eta.

3.- Mendiak zeharkatzen dituzten pista eta baso-bide ugari daude, eta hauen bitartez erosotasunez joan daiteke prospekzioa egin nahi den tokiraino.

4.- Mikologia liburu asko daude, eta erraz eskura daitezke denda, liburutegi eta kultur etxeetan.

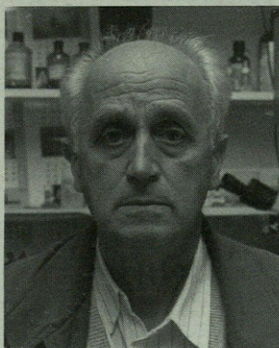
5.- Mikologia erakusketa eta hitzaldi anitz izaten dira Hegoaldeko lau hiriburuetan eta Euskal Herriko herri garrantzitsuetan.

Ez da harritzekoa pe-

rretxiku sasoian, lanegunetan, eta areago larunbat eta igandeetan, gure mendiak adin eta gizarte maila guztietako jendeak inbaditzea onddoak, gibelurdiak, xixa-horiak eta beste hainbat perretxiku aurkitzeko.

1.994 ez da ona izan perretxikuzaleentzat, klima baldintzak (tenperatura, hezetasuna eta abar) ez direlako egokiak izan, baina badirudi urriko azken egunotan, onddo eta gibelurdiak sortzen hasi direla aurten lehen aldiz Araba eta Nafarroako pago eta haritz basoetan -perretxikuzale gehienak joaten diren tokietan-.

Urriaren erdialdera arte, orain dela urte askotatik hona ezagutu ez den lehortea izan da Araban eta Nafarroan. Kosta inguruko

XABIER LASKIBAR
Aranzadi Elkarteko
Mikologia Saileko
lehendakariordea

lekuetan, aldiz, abuztuaren erdialdetik urrira arte euri ugari izan da, eta urrian hego-haizeak -perretxikuak hazteko etsairik handiena- jo du zenbait egunetan.

Baina mikologoentzat, hau da, perretxiku 'bitxi' eta jatekoak ez direnak bil-

tzen ditugunontzat, nire mikologia ibilbidean ezagutu dudan urterik hoberenetarikoa izan da.

Beharbada, urte askotan egindako esperientzia dela medio, mikologo talde txiki bat normalean aztertzen genituen habitat-arekiko erabat ezberdinak direnak aztertzen murgildu garelako. Adibidez, itsasotik hurbil dauden lekuak (hondartzak, dunak, artadiak, lorategi eta parkeak eta abar), inoiz bildu ez genituen perretxikuak bilduz. Era berean, iragan neguan izei, pizea eta bost orratzetako pinudiak aurkitu genituen, eta azaroan espezie berriak topatuko ditugula espero dugu, eta horrela, Aranzadi Zientzi Elkarteko Mikologia Sailean daukagun 3.000 espezie inguruko kopurua handitzea.

Iñigo Bolunburu plazentziarrak izugarritzko ezustea izan zuen Osintxun, Kaparra inguruan. Perretxikuak biltzen ari zela, argazkian ikus daitekeen 1,600 kiloko pieza topatu zuen. (Argazkia: Berrigara).

Kontu kontari aparkalekura iritsi gara. «Beno, Patxi beste bat arte!». Hartu dudan onddo hau zer izango ote da? Tolosako Juan Ignacio Lopez, Joxe Uharte eta Pedro Pasaban perretxikuzale aritu eta adituei erakutsiko diet. Aranzadi elkartekoak dira eta aspaldi aritzen dira perretxikutan. Pirinioetan, Soria aldean ere izaten dira. Aste mikologikoetan aholkulari gisa ere aritu izan dira.

Onddoa erakutsi eta aitarren batean bota didate izena. «Hori *Boletus aereus* da, gizona! Boletusen artean preziatuena. Onddo beltza, gure artean. Garai batean obizkoa zen gure mendi eta basoetan. Orain, ordea, ez da hainbeste bil-

Patxi Irizarrek txikitandik izan du perretxikutarako zaletasuna, eta ez die soilik jatekoei erreparatzen. (Argazkia: Alberto Elozegi).

tzen Euskal Herrian. Kuletoa ere lehen asko jasotzen zen baina orain noizbetik agertzen da». Uharte eta Lopezen ustez perretxiku hauen desagerketa baso murrizketaren ondorioa da.

Kutsadura kasuak

BASOEN aldaketak ere eraginik izan du mikologia arloan. «Garai batean pagoak eta baritzak zeuden lekuan pinuak ezartzean eta hauek gaixotzean, obizko perretxiku jangarrien kopurua murriztuz joan da».

Etzera joateko ordua iritsi da. Honezkero gose naiz. Ea nola prestatzen ditudan jasotako perretxikuak. Normalean tortilan edota frijituta egin izan ditut. Erreta ere oso onak geratzen dira.

Baina zenbait perretxiku erreta edo labean kontsumituz gero kaltegarriak izan daitezke. Aranzadiko ki-deek diotenez, «*Russula olivacea* perretxikua, adibidez, jatekoa da eta oso ona, baina azken aldian kutsadura kasu batzuk ezagutu dira perretxiku hau labean prestatuta jan eta gero. Euskal Herrian hau asko jaten da eta komeni da frijiturik edota tortilan eginda jatea».

Ohizko hiru era hauez gain badaude hainbat erre-zeta berri. Dena den, jaso ditudan gibelurdin gutxi hauek ez ditut badaezpada postre bat egiten arriskatu-ko, eta gure arbasoen modura prestatuko ditut.

IMANOL UBEDA

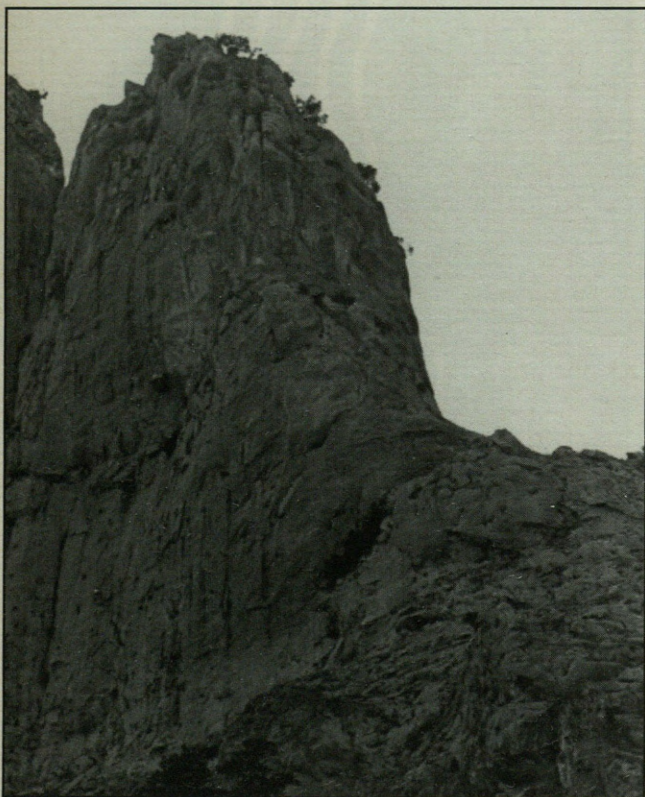
La Casa del Café

— Juan Irujo S.A. —
DONOSTIA

Atxarteko harrobiko jarduera salatzeke

ZINTZILIK!

Heldu gara Atxarteko oinetara. Arropaz aldatzen garen bitartean Ertzaintzaren autoa ikusi dugu. «Egun eta gau zaintzen dute» azaldu dit Unaik. Irailaren 30ean Urkiolaren Aldeko Batzordeak 'hamaka' berriro ere zintzilikatu zuen Atxarteko Labargorri horman -60 metrora-, eta beste gainerako lagunak bezala, arratsaldeko 7etan igo eta hurrengo egunera arte bertan egongo da Unai.

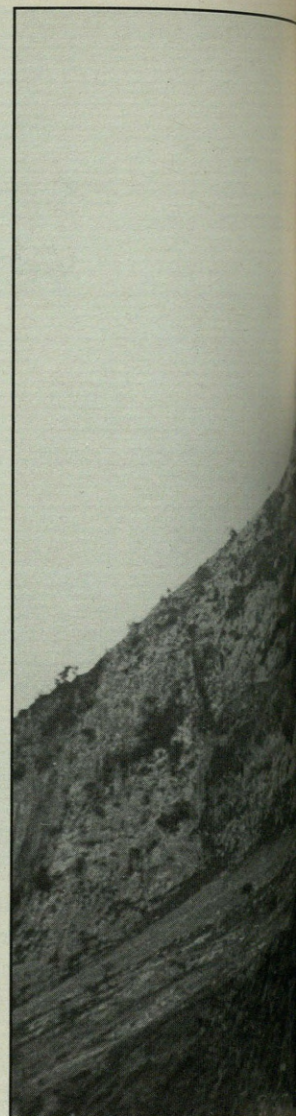
Irailak 30. Urkiolaren Aldeko Batzordeak berriro ipini zuen hamaka Labargorriko horman. (Argazkia: Myriam Gartzia).

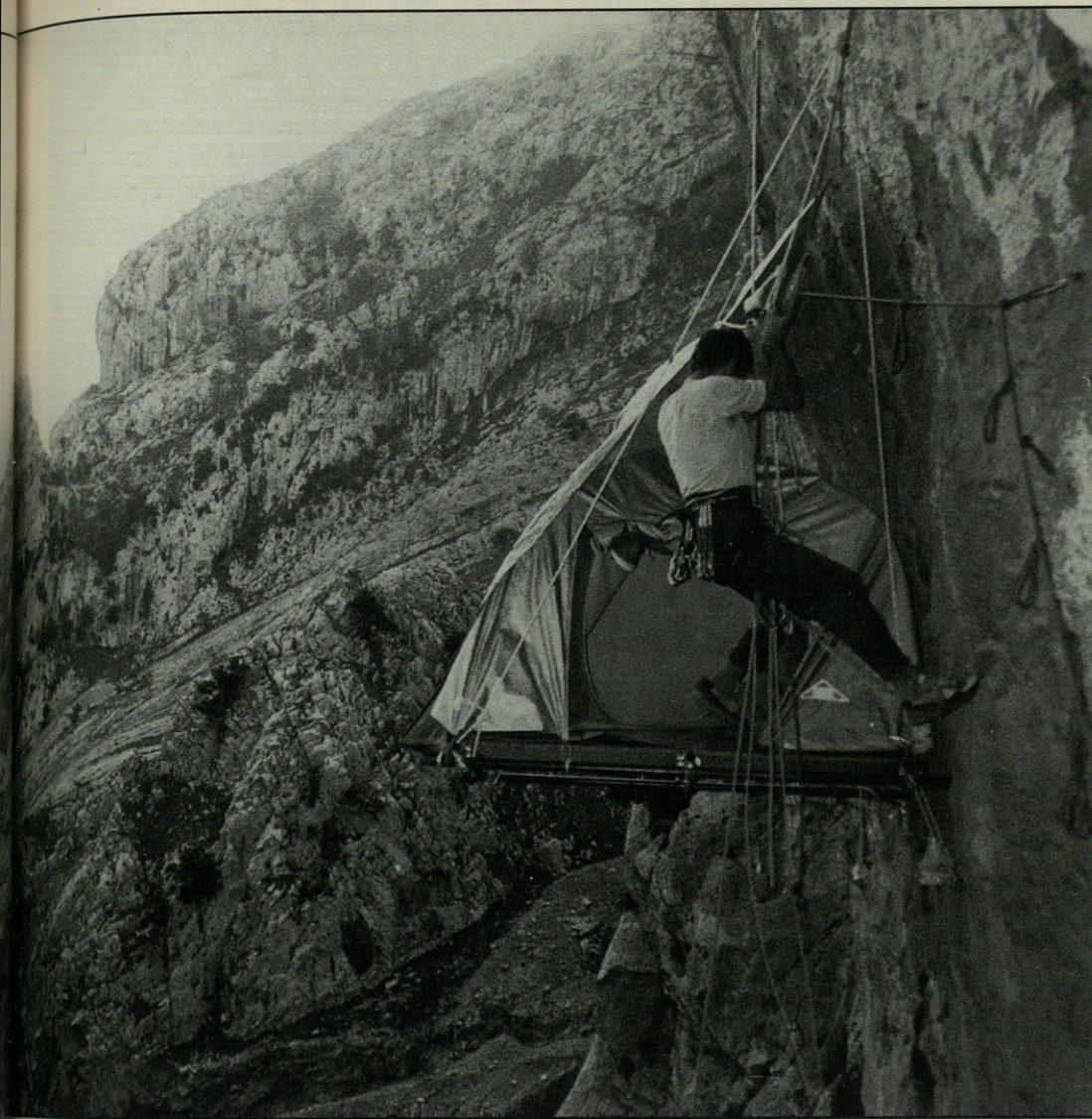
GAUEZ igo eta jaisten dira Atxarteko Labargorri horman zintzilik dagoen hamakatik, Ertzaintzaren kontrola saihesteko, «baina aski ondo ezagutzen gaituzte. Hala ere, eta hamaka ondo lotuta egon arren, beldurgarriena eztañak dira» aipatu du Alexek. «Baina oraingoz ez dut uste egin dituztenik». Hala da. Irailaren 30etik aurrera, Urkiolaren Aldeko Batzordeak hamaka berriro zintzilikatzea erabaki zuenetik Bizkaiko gobernadore zibilak ez du baimenik eman harrobian eztañarik egiteko, behintzat eskalatzaileek hamaka mantentzen duten bitartean, ekar lezakeen arriskuagatik.

Igotzen hasi gara, txango lasaia dirudi. Bertan, «Harrobia gelditu» edo «Harrobia bai» moduko pintadak irakur daitezke. Lau urte inguruko auziaren aztarnak. Pedro

Udaondoren bila abiatu gara Labargorriko hormara. Udaondok «Atxarteko aito-na» ezinena jaso du, txandak egiten dituztenen artean helduena delako.

60 urte ditu eta duela 40 hasi zen eskalatzen. «Bizkaian lau zpabost lagun ginen eskalatzen aritzen ginenak, Euskal Herrian 10 bat. Garai hauetan ez genuen balako salaketak egiteko aukerarik. Gaur egun, diktadura leunagoa delako, balako ekintzak salatu behar dira». Besteak beste, bere laguntza eta presentzia ziurtatzen ditu Atxarteko Atxa Txiki SA enpresaren

Hamakan egiten diren txandak 24 ordukoak dira. Gaez igo eta gaez jaisten dira eskalatzaileak Ertzaintzaren kontrola saihesteko. Gazteak eta helduak hara abiatzen dira laguntzera. (Argazkia: Myriam Gartzia).

aurka. «Atxarteko auzia luzerako doa, interes desberdinak daudelako harrobi bonetan», dio Pedrok.

Urkiolaren Aldeko Batzordeko Jon Saenzek zehaztu dizkigu zeintzuk diren interes hauek: «Lasuen eta Azkarate, Atxa Txiki SA enpresaren bazkideek Abadiñoako EAJrekin ditzuzten harremanak direla medio,

harrobiaren ustiaketa burutzen dute. Hainbat akordio sinatu dira, behin eta berriro porrot egin dutenak». Urkiolaren Aldeko Batzordeak eta Atxa Txiki Saren artean sinatutako azken akordioaren arabera, lau urteko ustiaketa onartu zen, eta epe honetan 2,5 milioi tona ateratzea. «Uztalean Abadiñoako Udalak

beste plangintza bat onartu zuen —jarraitu du Jon Saenzek—, eta honen arabera, 10 urteko epean 7,5 milioi tona aterako dira Atxarteko harrobitik. Ezin dugu horrelakorik onartu eta horregatik, baina zuzen, erabaki dugu berriro ere hamakara igotzea».

Hamaka parera heldu gara. Bertan naturak eskaintzen duen ikuskizunaz gozatzen ari gara: Anboto, Aitz-txiki eta Untzillaitzen arteko pasabidea eta Abadiño eta inguruko baserrien ikuskizuna. Harriak egiten dituen txokoak baliatuz, janaria eta ura gordetzen dute

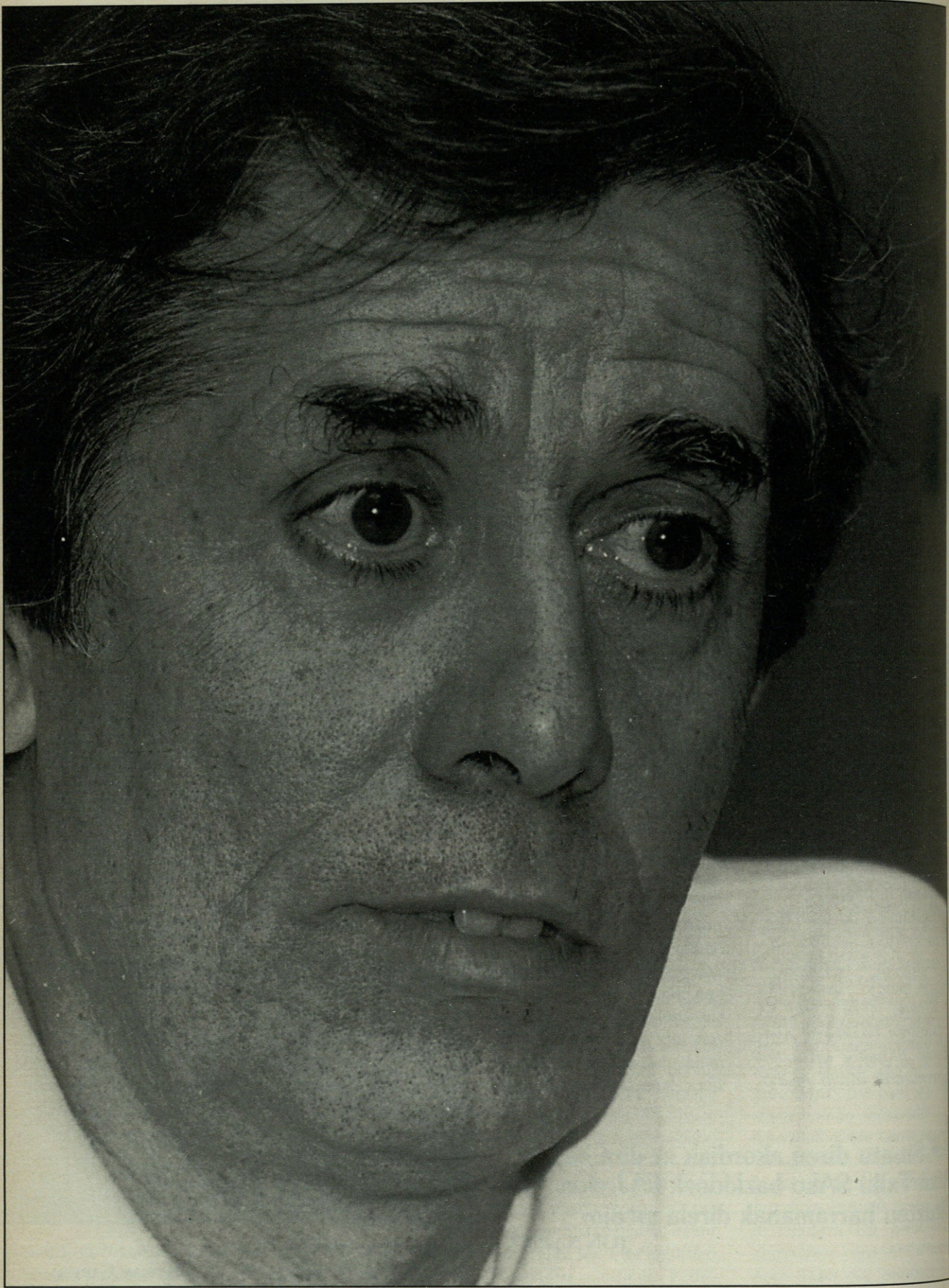
eskalatzaileek. 24 orduko txanda luzea izan daiteke —negua, hotza eta elurra heltzean, luzeagoa— eta Pedro Udaondoren ordezkioak badaki. «Ez da hain latza txanda egitea, lehen-dabizikoa da gainera».

Pedro hormatik jaisten doan bitartean —guk ere bide bera hartu beharko dugu laster, gaua berehala datorrigu eta—, eguraldiaren inguruko gora-beherez hitz egin dugu heldu berriarekin. Behean dagoen Ertzaintzaren Patrolak argiak piztu ditu.

MYRIAM GARTZIA

«Sinatu diren akordioak ez dira bete Atxa Txiki SAKo bazkideek EAJrekin ditzuzten harremanak direla medio»

JON SAENZ

«Adierazpen askatasuna aberastasun soziala da»

Rosi izeneko 'kiosko' berezi baten zuzendaria da. Ez ditu ez egunkari, ez aldizkari ez denborapasak saltzen. Baina irratiko uhinak medio, goizero hamaika etxetan sartu eta albisteak fresko-freskoak aireatzen ditu. Baita batek baino gehiagok bere jardunekin begiko makarrak kendu, dutxatu, gailetak kafesnetan busti, hortzak garbitu, alkandora jantzi, eta autoa martxan jarri ere. Bere hizkera arin eta garbiak, entzulea dagoen lekuan egonda ere, berarekin bat egiten du.

Urtebete eskas da Loiola, Donostia eta Bilboko Herri Irratiak COPEtik banandu zinetela. Zuon lebedakari den Juan Lekuonak zera adierazi zuen: «Orain arte autonomia genuen eta bementik aurrera independentzia».

Irratia egoera zailean dago eta are gehiago publizitate atzerapen batean egonik. COPE eta gure arteko elkarbizitza ez da erraza izan, baina elkarrekiko premia bat genuenez, goiari eusten genion. Baina azken bolada honetan COPEk jokaera berria hartu izanak (ez gintuen hainbeste behar), guk bertan jarraitzeko asmo ezak, Estatuko beste 52 emisoretako beste bat izateko ados ez egoteak, eta urtetako lanaren ostean lortutako autonomiari uko egin nahi ez genionez, banatu

egin ginen. Hala eta guztiz ere, adituek entzule leialak ditugula diote, eta Gipuzkoan gehien entzuten den bigarren irratia garelako jakiteak erronka zoragarria bihurtzen du.

Ez zarete aldendu zareten bakarrak. COPErekin desadostasunak medio, Bartzelonako artzapezpikutzak Radio Estel inauguratu baitu oraindik orain.

N O R T A S U N A G I R I A

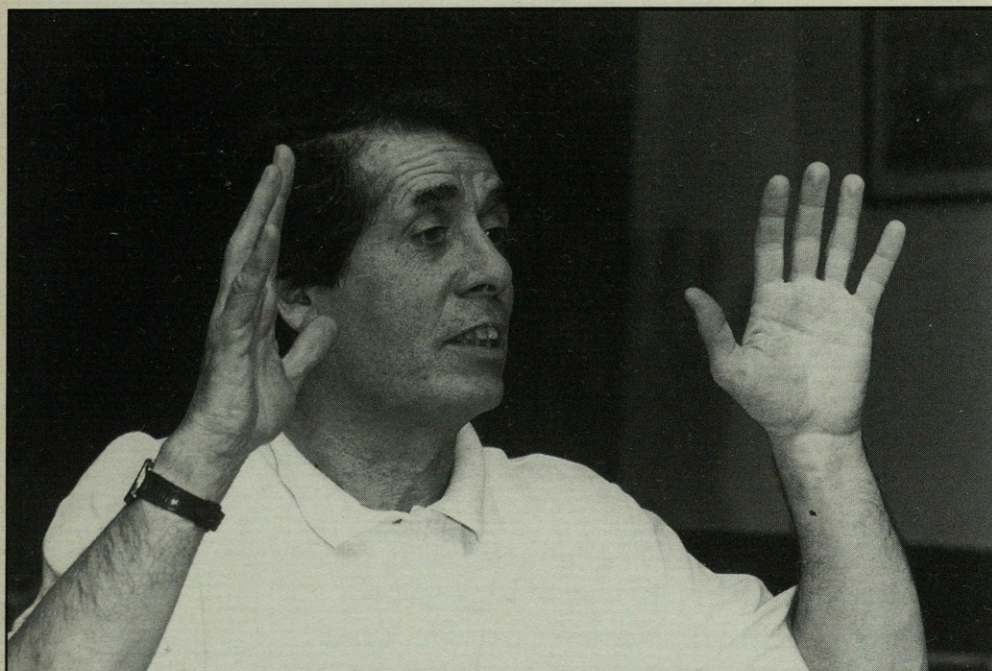
Donostiarra ● 1971. urtetik Herri Irratian dihardu ● Iruñean eta Madrilén kazetaritza ikasi zuen, baita EEBBetan masterra egin ere ● Ikasketa erlijiosoak eta Filosofia eta Letrak ikasi zituen ● Ez du moda ulertzen, eta arropak irauten dion bitartean janzten du ●

Xakea izugarri gustuko du, «edozer emango nuke Kasparoven aurka jokatzegatik» ● Audientzia inkestak lotsagabeki manipulatutak daudela dio ● Txikitan futbolaria izan nahi zuen, aurrelari postuan jokatzeko eskolako taldean: «Gol asko sartzen nituen eta nahiko ona nintzen» ● Filmeak medio, une batez bada ere, errealitatetik ospa egitea atsegin du

COPEk eman duen aldaketa medio, ez nau batere harritzen. Eliza Espainian arunt atzerakoia da. Baina hein handi batean Konferentzia Episkopalarrena den irratihonek, mezu politiko erreakzionario, hain gobernuaren aurkakoa, PPren oso aldekoa... hartu izanak txunditurik nauka.

Elizak COPE katea salduko duela ziur nago, onura ekonomiko handi bat poltsikoratuz eta komunikazio

Audientzia eta merkatu publizitarioaren lehiaren barruan, irrati ugarik dihardute. Telebista eta irrati ahaltsuek duten indarra dela medio, gaur egun, politikari edota intelektual bat elkarriketatzea zaila bilakatzen da benetan. (Argazkia: Alberto Elozegi).

iturriekiko duen jarrera birplanteatuz.

Euskal Herrian bamaika irrati txiki eta handi daude. «Arrain txikia»k iraungo al du bainbeste «marrazoren» artean?

Audientzia eta merkatu publizitarioaren lehiari, irrati ugarik dihardute. Telebista eta irrati ahaltsuek duten indarra medio, egun politikari edota intelektual bat elkarriketatzea zaila da benetan. Irrati batek, beste gauza batzuen artean, zer nahi duen jakinez gero, ideia komunikatzeko asmo hutsa izanik eta entzule kopuru batekin konformatuz, aurrera egin dezake. Irrati txikien tentazioa, irrati handi bihurtzea da, audientzia sendo baten nahia alegia. Egoera honek publizitatearen menpe egotea esan nahi du eta ondorioz, gorriak ikusi behar izatea.

Arturo Perez Reverte kazetariaren hitzetan, «komunikabideetan interes ekonomiko edo ideologikoak nagusitzen dira, eta berri-emailea

mertzenario aditua besterik ez da». Beraz, zein da adierazpen askatasunaren osasuna?

Adierazpen askatasuna aberastasun soziala da, eta osasuna irrati bakoitzaren arabera dago. Irratiak administrazio kontseilu handien magalean baleude, adierazpen askatasuna kinka larrian egongo litzatekeela pentsatuko nuke.

Irrati, egunkari naiz telebistan izan ditudan esperientzien arabera egoera nahiko ezberdina da. Ez dut esan nahi interes ezberdinak ez daudenik. Kazetari profesionala goizetik gauera interesen buru direnen egoerara egokitu egiten da, erosotasuna ziurtatzeko, kale gorrian ez gelditzeko...

Azken aldian ETak ez du atentaturik egin. Batzuen

aburuz hauteskunde estrategia izan da, beste batzuen ustez eguraldi aldaketa etor daiteke.

Ez dakit ezer ETari buruz. Ni erreflexio munduan murgiltzen naiz, eta kazetari hainbat aldiz hanka sartu dugunez, halako batean ETaren inguruko aditua ez izatea erabaki nuen. Beraz, ETak hauteskunde hauetan atentaturik ez egin izanaren inguruan ez naiz ondorioak ateratzera ausartzen. Izugarritzko oihana baita. Zer nahiko nukeen? Nire ustez, gaur egun borroka armatua Euskal Herrian lekuz kanpo dago.

Maroñon talde ezberdinek idatzia kaleratu zuten. Idatzitakoa ez al da oraingoz bodeietan gelditu?

Ez, bilera hartan arazoa 'baseak' izan ziren. Mahaikideek adostasun handiag batera iristeko prest zeuden, baina han gertaturikoa bilanderetan egoten ez diren 'baseei' azaltzea oso zaila da. Bat baino gehiago kanpoan jaso zezakeen erantzunaz kezkatu zen.

Agiriak, nire iritziz, bi zutabe zituen. Bat, hain talde ezberdinek herri honek duen arazoa konpontzeko elkarriketa premiaren aldarrikapena eta adostasuna. Jakinik gaur egun euskal gizartearen asmo hori azaltzea ez dela gaurdikoa estula. Eta bigarrenik, lanean jarraitzeko asmoa. Kontuan hartu behar da gizarteko jende askok talde hauen alde ez

«Irratiak administrazio kontseilu handien magalean baleude, adierazpen askatasuna kinka larrian egongo litzatekeela pentsatuko nuke»

«Botoen heren batekin gobernatzea harrokeria litzateke»

zuela txakur txiki bat bera ere apustu egiten.

Ipar Irlandan bake prozesua martxan da. Euskal gatazkarekiko harremanik antzematen al diozu?

Paralelismo funtsezkoena subiranotasun gatazkan datza. Osagai historiko, sozial, erlijiosoak, aldiz, arrunt ezberdinak dira. Azkenean arazo berdin bat konpondu nahi bada ere, puzzleko piezak oso ezberdinak dira. Ipar Irlandan, bai IRAkoak eta bai unionistak (baita Gobernua eta politikari moderatuak ere), behingoz dauden bezala jarraitzekotan jai dutela ohartu dira. IRAk dagoeneko borroka armatuari uko egin dio, behin-betiko dirudienez.

EAJ '22ra' iritsiz, azken bi txapelketak irabazi ditu.

Botoen heren batekin gobernatzea harrokeria litzateke. Bere kideekin gehiago indartsu bat behar du. Baina laguntza eskezoazenean, laguntzaileak merezi duena baino gehiago eskatzen duenez, lana ez da eroso izaten. Kide aukeraketan desegoki batek, udal hauteskundeetarako arazoak ekar diezazkioke. Ziur nago nahi izanez gero, ados jarriko liratekeela.

Zein izan dira PSE-EEren muturrekoaren ardura-dunak, Rubio eta Roldan edo Osakidetza eta Azpiegitura?

Estatu mailan daraman joanaren ondorio izan da,

eta beraz, orain jaitea suertatzen zitzaion. Gertaera honi bi gauza erantsi behar zaizkio, batetik eskandalu eta ustelkeria egoerak Euskal Herrian ere eman izana. Eta bestetik, bere 'baseak' funtsean ezer gutxi dakiten eta etorkizunarekiko erronka baikorra izan daitekeen post-nazionalismoaren aldeko apustua. Alderdi Sozialistaren botoa beti espainolista izan denez, hau guttia larrutik ordaindu du.

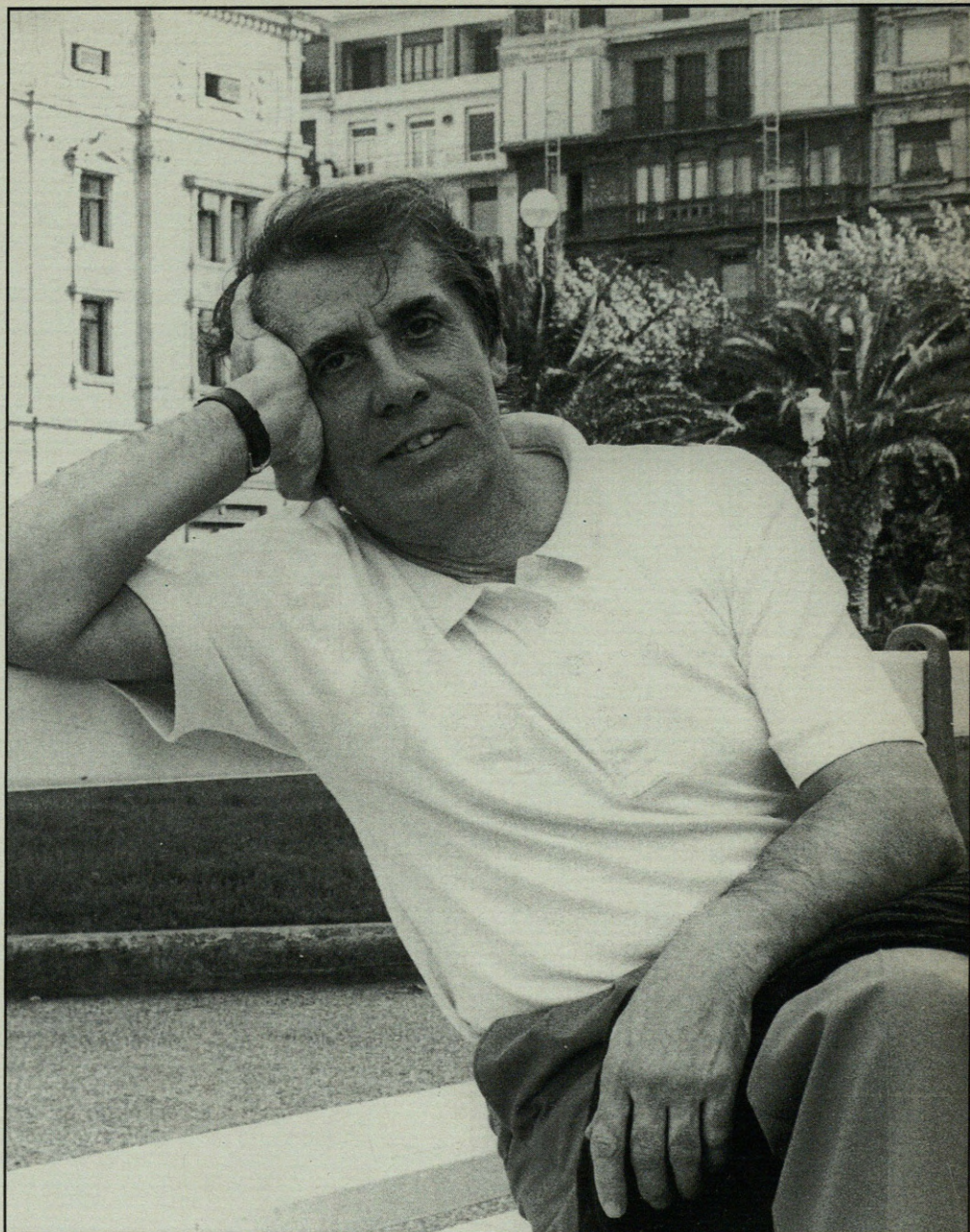
HBren 11 diputatuak Parlamentuari ezegonkortasuna ekar al diezaizkete?

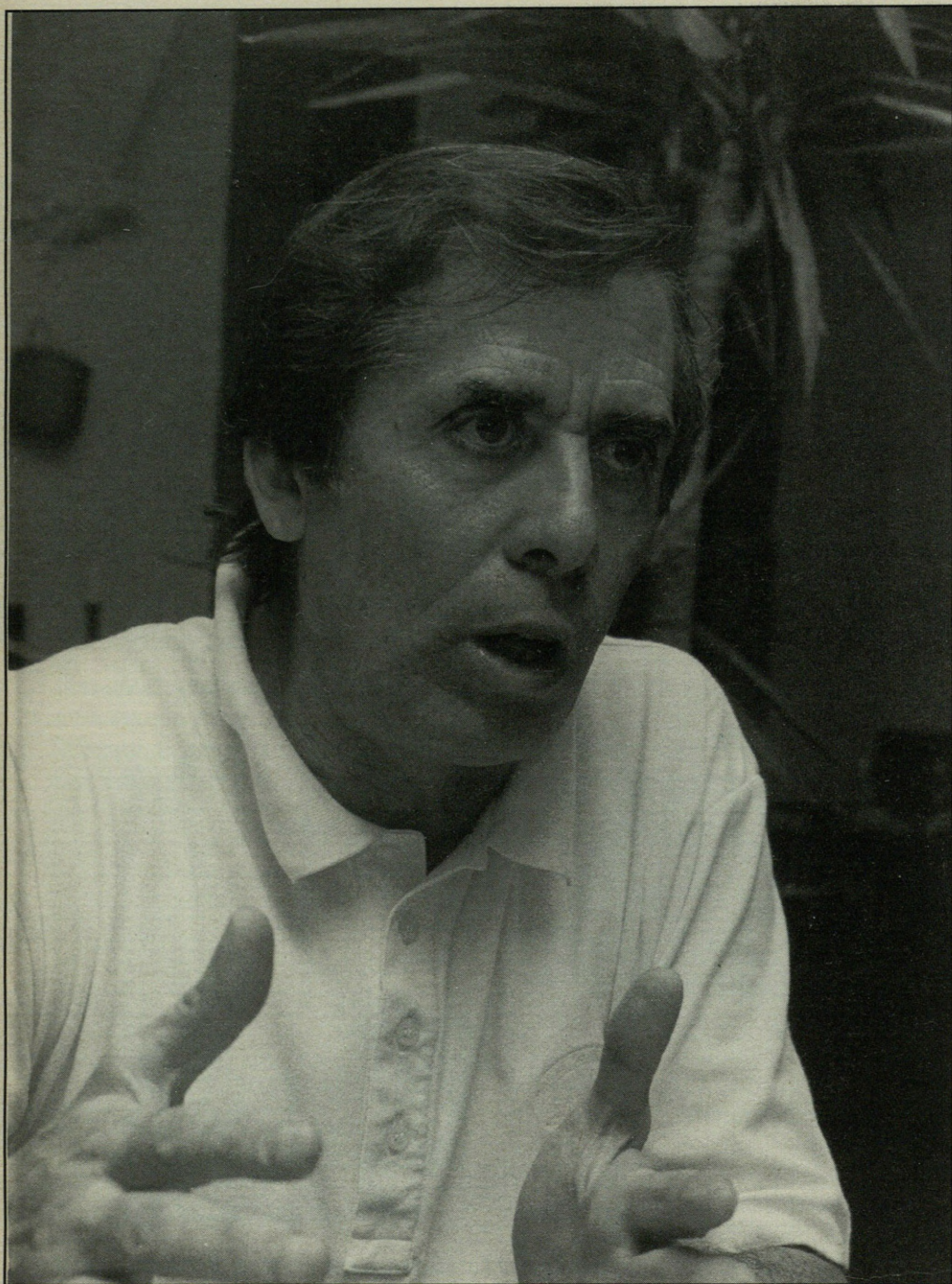
Ezta gutxiagorik ere. HBk ez du desestabilizatzailea izan nahi, ezer onik ekarriko ez liokeelako. Agian noizbehinka agertuko dira.

Donostia eta Bilbon PPK gorantz egin du. Gregorio Ordonez izango al da Donostiako burrengo alkatea?

Garaile irtenez gero, onartu

Ipar Irlanda eta Euskal Herriaren arteko paralelismo funtsezkoena subiranotasun gatazkan datza. Osagai historiko, sozial... aldiz, arrunt ezberdinak dira. Azkenean arazo berdin bat konpondu nahi bada ere, puzzleko piezak oso ezberdinak dira. (Argazkia: Alberto Elozegi).

Gregorio Ordoñezek duen zinegotzi jarrera, ez litzaidake alkate izango balitz gustatuko. Hala ere ez dut uste irabaziko duenik. Izango da Ordoñezek ez irabazte hutsagatik bozkatuko duenik. (Argazkia: Alberto Elozegi).

eginiko dut. Ordoñezek duen zinegotzi jarrera ez litzaidake alkate izango balitz gustatuko. Agian alkate balitz ezberdin jokatu luke... Hala ere, ez dut uste irabaziko duenik. Izango da Ordoñezek irabaz ez dezan nahi hutsagatik bozkatuko duenik.

IU-EB, pentsakera ez-kertiar, ekologismo eta autodeterminazio esku-

bidearen defentsaz osaturiko koktela al da?

Euskal Herrian ez dut uste alderdi politiko bat denik. Egoera politikoa aldatzen bada, izan dituen boto askok hanka egin diezaiokete, eta beraz, ez diot etorkizunik ikusten. Ez baita ezker argi bat.

EAren emaitzez zein harritu da gebiago, Garaikoetxea edo Arzalluz?

« HBk ez du desestabilizatzailea izan nahi, ezer onik ekarriko ez liokeelako »

Garaikoetxeak agian ez zituen hain emaitza onak espero; Arzalluz, aldiz, arduratuagoa egongo da. Bada, go euskal gizartean EAren gehiegizko nagusitasuna ez dela ona uste duenik.

Mosquera diputatu nagusi?

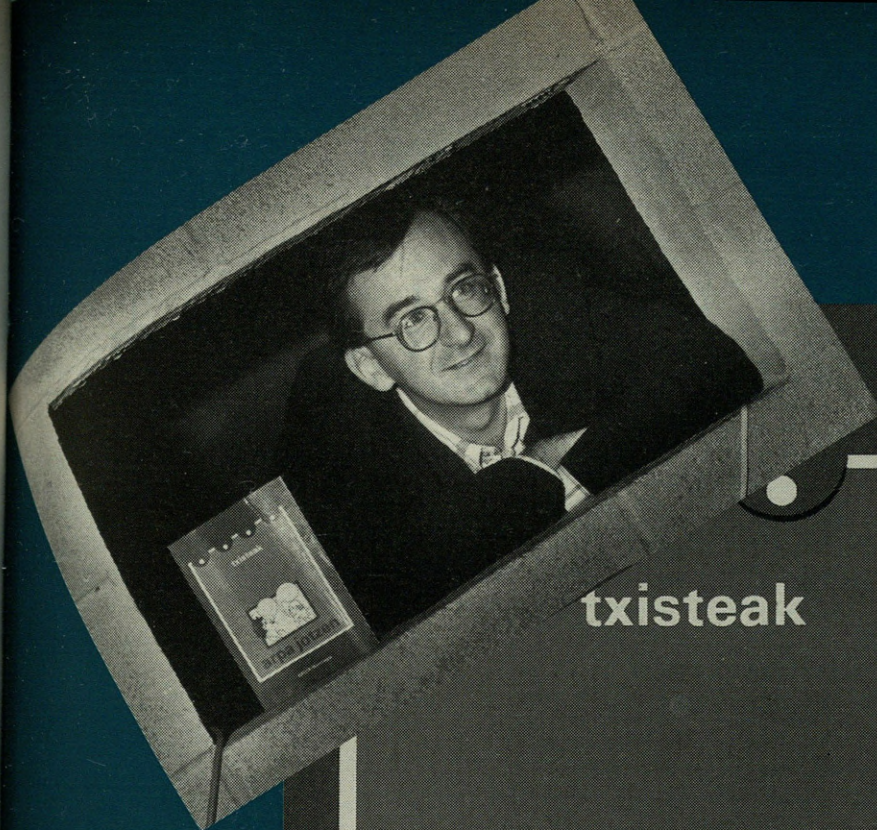
Espero zen PPren igoera zela-eta, ez zirudien oso erraza UAK gorantz egitea. Emaitza harrigarria izan bada ere, ez dut uste Mosquerak bere ametsa beteko duenik.

Barne Produktu Gordi-naren % 0,7 bat-batean?

Helburua polita da. Ongi administraturiko herri batean bageunde eta dirua behar den lekura irits ledin ziurtasuna izango bagenu, bi aldiz pentsatuko nuke 500.000 milioi pezeta asmozuzen bati baina kontrol, etekin eta bidezotasun arazo ugari dituenari bideratzeko garaian. Ondo pentsatu behar da dena. Gure egoera ez da dirua soberan daukagula esateko modukoa.

Bestalde, munduan gero eta handiagoak dira ezberdintasunak, eta txirotasuna hedatzeak ekar dezakeen arazoa eta izaki bizidun bezala daukagun ardura kontuan izanik, arriskatu nintzateke. Dirua alferrikaltzen dela ikusita ez nuke asko oldoetuko, eta hori guztia kontuan izanik, % 0,7aren alde apustu egiten dut.

JON ODRIOTOLA

txistek

arpa jotzen

ARGIA liburutegia

ARGIAKO TXISTEAK

KIKE AMONARRIZEN ESKUTIK

Liburudenda onenetan eros ditzakezu

Euskararen merkatal eskubideak

UDALERRI euskaldunetako paisaia asko argitu da azkenaldion. Argitu eta garbitu. Euskararen uza indarrean ikusten da, hazita, gorputzez eta helburuez. Zerbitzu alorreko errotulazio kanpainari ekin diote, azkenekoz, UEMako partaideek, erabileraren alorrean beste urrats bat emateko asmoz. Ahozkoan ez dute arazorik noski, eta idatzizkoan aldatu nahi da paisaia, oraindik ere gaztelaniazko munduaren itxura handia duena. Eta horretarako zerbitzuen alorrari erreparatu diote, hainbesteko garrantzia duen merkataritzaren alorrari.

Hotelak direla, taberna, jatetxe, kutxa, eta era guztietako dendetetako errotuluak euskaraz jarri eta alor honetan, eguneroko erabileran, idatzizko tramiteak euskaraz bete daitezen kanpaina antolatu dute, Eusko Jaur-laritzako Hizkuntz Politikarako Idaz-

karitza Nagusiaren babesean eta Siadeco elkartearen zuzendaritzapean. Nolabait esatearren, euskararen merkatal eskubideak zaintzen hasia da Udalerrri Euskaldunen Mankomunitatea; orain arte behintzat, tajuz merkataldu gabeko asmoa da honakoa, irabazi handiak eman ditzakeena, beti ere ohiturak eta jokamoldeak aldatu eta merkatal izpirituari euskararen kontua gehitzen zaion heinean.

PAISAIA linguistikoa beraz, aldatzen ari da UEMaren eremuan. Aspaldian iragarri zuen *txepetxak*, moko zorrotzeko txori-hizkuntzalari txiki, urduri eta geldiezinak, Euskal Herrian euskararen berreskuratzeko eman beharreko aldaketen nondik norakoa, eta asmo honetan udalerri euskaldunek betetzen duten funtzioaren berri. Baina, orain artean, administrazioek

UEMari kasu gutxi egin eta babes gutxiago eman izan diote, euskararen inposaketaren mamua lau haizetara zabalduz. Aldatu dira, ordea, jarrerak eta kontuak, eta Euskal Autonomia Elkartearen bederen, udalerri hauekiko aldeko haizea zabaldu da.

Jose Mari Zeberio, HPINeko ordezkariaren hitzak entzutea besterik ez

Orain artean landutako hizkuntz politikan tajuz merkataldu gabeko egitasmoa dugu errotulazio kanpaina, aurrera begira irabazi handiak eman ditzakeena

Euskaraz idatziriko lehen aseguru polizak aurkeztu dira. Egitasmo hau, Euskal Kultur Batzarreak (EKB) eta Lloyd Adriatico konpainiak burutu dute elkarrekin. Oraingoz, lau poliza egin dituzte: etxebizitza, jubilazioa, bizitza eta istripuen alorretan. Izan ere, euskararen normalizaziori begira esparru sozioekonomikoa ere irabazi beharrekoa dugu eta emandako urratsa garrantzizkoa da. Lehen urratsaren ondotik, egitasmoa zabaltzea eta azpimarratzea litzateke egiteko nagusia.

dago guzti honetaz jabetzeko: «Gune hauek zaindu eta indartu behar ditugu, azpimarratzekoa baita UEMak bizkuntz normalizazioan egun duen eta aurrera begira izango duen eragina». Ikuspegi honen defendatzaile agertu dira HB, PNV eta EA eta PSE-EE alderdiak, hots, euskararen konpak-tazio gune hauek hizkuntz politikaren baitan lehentasunezko lekua izan be-har dutela adierazteko orduan.

Izan ere, urte askotxo daramatzagu, EAEn eta Nafarroan, hizkuntz politika-ren harira lanean, eta bada garaia, orain arteko urratsak sendotu eta eus-karak bizi duen larrialdi egoerari ir-tenbide berriak emateko. Horretarako funtsezkoa da alderdien arteko paktu zabala gauzatzea eta hainbat minimo-ren inguruan elkarlana sendotzea, eta horren adibide da udalerri euskaldu-nen kasua. Azken finean, euskararen normalizazioaren aldeko paisaia gar-biena erakusten duten udalerriok be-netan sustatzea erabakiorra gerta dai-teke aurrerantzean hainbat urrats abiatzeko orduan ere.

ERROTULAZIO kanpaina erabilera sustatzeko esperimentu berria dugu, erabat gune euskaldunak diren labo-rategietan egingo dena. Laborategian esperimentuak eginez ikasi ohi da fi-sika, eta hizkuntz politikan ere, erabi-leraren alorrean eman beharreko urra-tsak ondo frogatu behar dira aurretik; horretarako UEMak eskaintzen duena baino gune aproposagorik (baldintzen inguruan ari naiz) ez dago. Ezin esan, ordea, esperimentu honetan lortutako ondorioak eta emaitzak Euskal Herri-ko bestelako guneetara bere horretan zabal daitezkeenik, ez da hori kontua, baina udalerri euskaldunetako bara-tzean ondu daitezkeen fruituak euska-raren errealtate gosetuari jatekorik emango diote han eta hemen.

100.000 euskaldun daude udalerri euskaldunetan eta 700.000 Euskal He-rri osoan. Ez da txantxetako kontua, beraz, lantzen ari dena. Paisaia lin-guistikoa aldatzeko saiatzen ari dena.

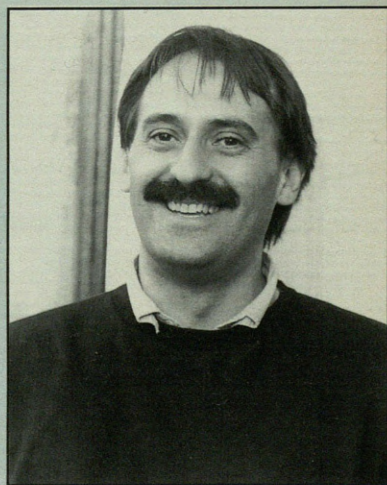
J.J. PETRIKORENA

UZTURRE AURREAN DUDALARIK

Gizon haundia

LEHENDIK ere zutabe honetan bertan hitzeginda nago Antonio Maria Labaien idazleaz. Orain, duela gutxi betirako joan zaigunean, beste aipa-mentxo bat idazteke ezin aurrera egin. Auzokoak ginen eta behin baino gehiagotan egona naiz bere etxean. Egia esatekotan ezinezkoa zait bera ongi eta sakon ezagutu nuela esatea beste arrazoi askoren artean ni euskal kul-turaz arduratzen hasi nintzenean, hamazazpiren bat urterekin, Labaien jaunak ordu-rako hirurogeitamar urte zeuzkalako. Ez naiz orain hasiko hemen bere lan literarioa aipatzen ezta ere uztan duen itzala euskal kulturgintzan. Zerbait esatekotan, lehenik eta behin, zera aitortuko nuke: berari esker ohartu nintzela euskera tresna baliagarria izan zitekeela gaur egungo literatura modernoa idazteko, euskarak bazuela malgu-tasun hori, euskerak eskeintzen zigula aukera hori. Jakina, nik garai hartan zertxobait idazten bainuen baina beti ere gazteleraz, ez nuelako ordurarte topo egin inorekin, ezerekin euskara tresna baliagarria zite-keela erakutsi zidanik.

GOGOAN dut oraindik Labaien jaunak Verlaine poemak buruz eta euskaraz errexitatu zizkidaneko arratsalde eguzki-tsua, baita ere zein pozik eta gustora irten nintzen bere etxetik, nola zeharkatuz ka-lea gure etxera sartu orduko bisita hura apuntatzen hasi nintzen nire egunkarian. Beste batzuetan Lizardiren eta Orixeren jatorrizko testuak erakutsi zizkidan koa-derno txukun eta dotore batzuetan gorde-rik. Eta baita berak idatzitako hainbeste eskuskribu ere. Uste dut bere familiakoek pentsatuko eta erabakirik izango dutela zein izan daitekeen altxor paregabe ho-rren gordailurik egokiena baina ez litza-teke batere gaizki egongo inoiz Tolosako Kulturetxean, Antonio Maria Labaien dei-turiko horretan, horretarako propio gela bereziren bat zabaladuko balitz.

JOXEMARI ITURRALDE

IDAZLE bati egin dakioken etengabeko omenaldirik onena bere lana zbaldu eta ezagutaraztea da inongo dudarik gabe. Norbaitek -edozein erakundek errazago izango du edozein pertsonak baino- saiatu behar luke liburu bat antolatzen Labaien jaunaren hainbat pasarte eta aukerazko zati literarioekin gazte jendeak, ikasleek eta bere lana ezagutzen ez dutenek haren obrak gozatzeko aukera izan dezaten. Ez dut esaten inoiz bere lan guztiak -luxuzko tomo ederretan bildurik- kaleratu behar ez direnik, hori ere bai, baina orain eskurago dagoen aukera batetaz ari naiz. Orain baita horretarako mugona eta ez hemendik berrogei urtetara (... eta gainera ederki asko baitakigu edozein idazleren obra guztiak inork inoiz ez dituela irakurtzen). Hauxe da, ene ustez, orain bertan Labaien jaunak merezi duen omenaldia.

TXUTXU - MUTXUKA

DURANGOKO AZOKAK KATALOGOA KALERATUKO DU

ABENDUAREN 7tik 11ra egingo den Durangoko Azokak argitalpenen katalogo orokorra kaleratuko du, 1990. urtean eten zen bideari berriro eutsiz. Katalogoan, euskaraz nahiz beste hizkuntzetan euskal gaiei buruz idatzitako eta egun salgai aurkitzen diren liburuak aipatuko dituzte. Bada beste nobedaderik ere, jendearen eskaerei erantzunez azoka egun osoz zabalik egongo baita, hau da, goizeko 10.30etatik gaueko 21.00etara. Egoitza berriz, ohizko lekuan izango da. Prestatu dituzten hitzaldiak azkenez, kultur erakundeen beharraz, Euskal Biblioteka Nazionalaz, herri argitalpenen etorkizunaz eta bestez arituko dira.

N O R - N O R I - N O R K

TERE IRASTORTZA

olerkaria, zazpi urteko isilunea eta gero, «Manual devotio gabeco» liburuaz (Pamiela) aurkeztu zaigu. Duela hiru mende Joanes Etxeberri idazleak izkiriaturako «Manual devotiozcoa» gogoratu digu Irastortzak, eta liburu honetan haren oihartzunik aurki daitekeela adierazi, nahiz eta bere poesiak jainkoari begira eginak ez izan, Etxeberriren modura «idazketa biluzia» landu baitu ●

J. L. REBORDINOSI

ez zaizkio inondik ere barruak nahastu aurtengo Donostiako Fantasiak eta Beldurrezko Zinema Astearekin. Alderantziz, egitasmoaren koordinatzaile irifar zabala ikusi diogu, lortutako emaitzak erabat arrakastatsuak izan baitira, ikusleen kopuruak adierazten duenez. Principal aretoko goikaldean ikusten zen armiarma beldurgarriak sarean harrapatu ditu beraz, zaletu ugariak ●

JOSU ZABALAK

Hertzainak taldearenak amaitu eta gero, ez du atsedenerako tarterik hartu, eta hor ari da, Igor Elortza eta Unai Iturriaga bertsolarien arrimuan, «Sei eskale» deitu ikuskizuna, bertso jarriak eta musika biltzen dituen, han eta hemen zabaltzen. Talde berezi honek maketa grabatu du oraingoan, ordubeteko iraupenaz, taulatu gainera kontu eta kantuak bilduz. Adierazi zaigunez, kopuru txiki bat baino ez da banatuko ●

TEILAK

■ UDAZKENEKO MUSIKALDIA

BIZKAIKO Foru Aldundiak antolatzen duen Udazkeneko Musikaldia zazpi herritar iritsiko da aurtun, hasi Galdakaon eta Zornotza, Getxo, Leioa, Santurtzi, Zalla eta Laukiza. Abenduaren 12ra bitartean, musika klasikoaren inguruko ekitaldi anitz eta estilo ezberdinakoa bildu dira egitasmoaren barne, eta parte hartzaileen artean, etxeko nahiz atzerriko musikariek jardungo dute. Besteak beste, Asier Polo txelo jolea, Alfonso Maribona piano jolea, Leioako Kontserbatorioko Orkestra, Arriaga perkusio taldea, Andres Isasi Galarza Orkestra, Galdakaoko Musika Banda, Budapesteko Haize Boskotea eta Polisch Chamber Philharmonic taldeak. Bederatzi garren edizioa da aurtengoa eta 15 milioi pezetako (600.000 libera inguru) aurrekontua du; gastuen erdia Foru Aldundiak eta gainontzekoa ekitaldiak jasoko dituzten herriek hartzen dute beren gain.

■ XX. MENDEKO MUSIKA

DATORREN abenduaren 7an hasi eta 29ra bitartean egingo da XX. Mendeko Musikaren Jaialdia, eta aurtengo hamalagarren edizioan zortzi kontzertu eskainiko dira, Bilboko Arte Ederretako museoan guztiak, musika garaikidearen inguruan. Horietarik bi estreinuak izango dira: Jesus Egigurenen «Egokitzena» bata (abenduaren 7an), eta Jose Manuel Berenguerren «Bagatelas» bestea (abenduaren 21ean). Bi obra hauek haize talde batek interpretatuko ditu.

Arratiako tranbia gogoan

Zeanuritik Bilborako bidea egin eta Arriagan ematen zuen buelta 60. hamarkadan desagertu zen Arratiako tranbiak. Bertsolariak ere Arriagara joateko irrikitan direla, tranbia hura hartu dugu inguruotan bidaiatzeko.

■ Gasteiztik Bilbora bidean Barazar portua jaitsita Arratian sartzen gara. Bidean behera, ezker aldera, Gorbea mendia dago; eskubira Urkiola. Arratiako bailaran jarraian ditugu Zeanuri, Areatza, Artea, Arantzazu, Igorre eta Dima.

■ «Arratiko gizona Bilbora doa maiz, Lemoako tranbian ta beti garaiz» idatzi zuen Gabriel Aresti idazle

bilbotarrak, «Bizkaiko txerriaren» doinuz Oskorritentzat egindako kantuan. Geroztik ezagun egiten zaizkigu, Bizkaiko aberatsen kantuak, denen ahotan izan baitira aspaldion.

■ Zeanurik badu bertsolari ezagunik, Arratian bederen. 1913. urtean jaiotako Basilio Pujanaren bertso asko behintzat, askok dituzte gogoan. Basiliok ama zuen

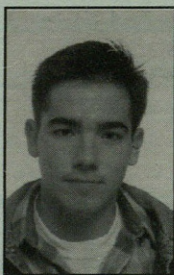
bertso kantaria, amak Txirritari Urkiolan erositako bertso sortak abesten zizkion ume arotan. 1932. urtean aritu zen lehen aldikoz plaza librean kantari, Arteako batzokia inaguratzear. Kontu eta kantu ugari utzi ditu idatzirik Basilio Pujanak Auspoarekin kalera tutako «Egi batzuek aixetaraten» eta «Deabruak ostutako urteak» liburuetan. Le-

Kepa Intxaustiren tabernan bildu ditugu Arratiako bertsolari gazteak, hauek zer ikasi asko duten arren, bertsogintza ziurtatuta dago inguruotan.
(Argazkia: Alberto Elozegi).

ARGIAK PUNTUA JARRITA

ION M.
OMAGOJEASKOA

*Gernikako arbola
zuretzako gaia*

bere sustrai zarretan
hain dago lasaia
herriaren izana
herriaren nahia
lehen eta orainaren
arteko eztaia

LEIRE
BILBAO

*Leire gazteena zara
aurten txapelketan*

mailua hartu eta
kolpea jo bertan
demostratu beharko
aurtengo honetan
mugarik ezin dela
jarri urteetan

IBON
ITZA

*Bertsolaritza ere
arte ederra ote?*

aditu batzuk behintzat
horrela diote
tabladuan margotuz
zazpi monigote
koadru zoragarria
osatu daiteke

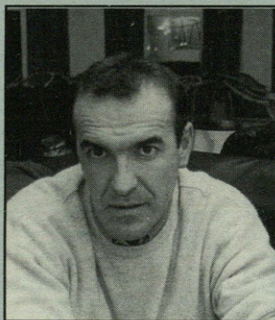
TAULATU ONDOTIK

Bertsolaritzari zorion

MUTIKO koskorra nintze-nean, ama plazara noa, bertsolariak entzuterat! esanez, hurbiltzen nintzen Andra Mari jai-eguerdian, Zeanurin eta urtero antolatzen ziren bertso saioetara. Plaza bazterretan ikusle mordoia, erdian apenas jenderik, hau normala da gure herrietan, lotsatiak ei gara eta.

Ordutik hona bira eta jira asko eman dugu guztiok, eta bertsolariak plaza bazterretatik plaza erdira jendea erakartzea lortu du, bertsolari barrien agerpena eta bertsoa beraren lantzea izan da urte hauetako lorpen handiena.

Eta bertso kanporaketa berri baten atarian, ber-

Gontzal Mendibil
Kantaria

tsoari zorion, bertsozaleoi zorionak, garai onak bizi ditu eta.

Nire arloa horratio, kantagintza denez, esan behar, musikagintzan gabiltzanok ez gaudela sasoirik one-

nean, eta ezin bada laudoriorik jaurti oraingo gure egoerari. Laguntzak guztiz murriztu dira, ekitaldiak gutxiagotu eta beraz, erre-kuntza areagotu.

Bertsogintzak ordea, inongo konplexorik gabe, beren elkarte sortu, antolamendu egoki bat bilatu, bertso zaletasuna bizitu, eta bertsoari egundoko bultzada emanik aurrera darrari. Oraingo neskato-mutilak sarriagotan esango dute, ama bertsolariak entzuterat noa!

Nire zorionik beroena bada euskaldunonganako errespetoa eta mirespena merezi duen bertsolaritzari, lurarorako izan dezala bere oparotasuna. Hala bedi.

hen liburua bere bertsoz bete dago, eta 1959 urtean txapelketaren gainean jarritakoetatik «Bostak aldean agertu giñan/ guztiok Arenalera/ ames gozo bat zan niretzako /egin euskuen arrera./ Ikusiagaz milaka euskaldun/ danak txaloka batera./ nire bibotza ganezka neukan/ umetxo baten antzera.»

■ Zeanuritik Areatzara hurrengo geltokia, bizkaitar askok Gorbea mendira igoteko sarri askotan, ezagunak dira bertako erromeri eta euskal jaiak, guk hala ere, Gorbea gainean abestutako koplak batzu: «Gorbeiko mendian,/puntaren puntan,/ gurutz eder bat dago./ Handik Euskal Herria/ ikusten dugu ederrago. Erdi maite/ Arratira/ igon daigun arin gora/ gurutzean izango da/ euskal aterpea. Koplak luze jarraitzen du.

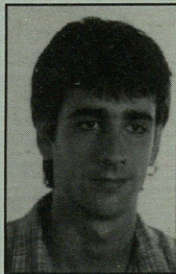

ARGIAK PUNTUA JARRITA

RIKARDO
G. DE DURANA

*Noizko izango dugu
Arabaren txapela?*

aurten sentitu nahi dut
beraren epela
gauzak baldin badoaz
nahi dudana bezela
uste dut abenduan
etorriko dela

IGOR
MEÑIKA

*Arantzazutik hurbil
dago Zeanuri*

hala ere hemendik
hain urrun dirudi
txikia izan arren
ez gaude urduri
arazo gutxiago
dagozkigu guri

MIKEL
URDANGARIN

*Kantu eta bertsoak
festa ta rugbya*

denetan botatzen da
sarri izerdia
tamalez lan hauetan
jarri dut begia
koktel gogorra da bai
hori da egia

■ Bizkaiko tontorra den Gorbeatik jeitsita Areatzatik Artea dugu hurrengo herria, hemen ezagunenak Leon Bilbao albokari eta alboka egilea eta Maurizia Aldaitu-riaga panderojole ospetsua izan ziren. Arratia eta inguruko kopla ugari ezagutarazi zituzten herririk herri. Leon Artea jaioa 1916an eta handik hurbil Maurizia, Zebe-
rion hain zuzen ere 1905an.

■ Igorre da Arratiako herri haundiena, bertan biltzen dira gaur egun inguruko gazteak, berdin ikasteko zein parrandarako. Tranbia zaharra ezagutu ez duten belaunaldiek ere badute bertsozalekasunik, Arratiako bertso eskola kasu. Bertsolari berri asko sortu da aspaldion inguruetan, eta Gau Lora tabernaren inguruan biltzen dira, Kepa Intsaustik bertsolari ezagunak ateratzen dizkie edatekoak, bera

ere eskolako partaide izaki. Gasteizen aritutako Inigo Olabarri, Zeanurin izango diren Ibon Itza eta Igor Meñika, eta atzetik gogor datozen hainbat bertsolari gehiagok osatzen dute eskola. Oraindik orain Arratiak bertso gintza ziurtaturik du bihar etzi ere.

■ Dima tranbiaren bidetik kanpo dago, baina bertsolaritza zer esan asko eman duen plaza eta herria izan da. Bertsolaritzaekin batera koplalaritza ere asko uztartu da inguruotan, asko dira urteen joanean horretan aritu izan direnak. Egungo alkattea den Xabier Etxebarria ere bertsolari moduan aritu izan da sarritan, oraindik ere botatzen du bertso askotan. Tomas Sagarna ere, Artaun auzoko artzaina ere ezagun izan zen garai batean, bere 'Upo' ezizenarekin. Auspoaren «Nor garan

azaldu» liburuan sarrera hau aurkitu dugu: «*Ni neu nor na-zen esaten noia/ bertso oneitan jarria/ gure Bizkaiko baztartxo baten/ Dima da nire erria/ Etxe-nausia dauka ize-na/ jaio nintzan ba-serria/ liburu ontan bertso-egille/ Faustino Etxebarria*». Liburu horretan Dimako bertsolari honek bizitzan zehar egin dako bertso ugari batzen ditu.

■ Bertsoak, bertsolariak, koplak, alboka eta panderu

DANI
KASTAÑO

*Neguan aproposa
gaztaina beroa*

aukera gutxi baina
lehiatzen noa
nahiz ta Kastaño euki
nik apellidoa
erreta jan nazaten
ez daukat gogoa

soinuak, bertsolari gazteak gogoratuz igaro dugu Arratia osoa, eta amets honetan konturatu barik Arriagara heldu gara.

PATXI GAZTELUMENDI

Iñigo Aranbarrik «Emon biar yako» eleberria kaleratu du

«Liburua askatasunari buruzko erreflexiotzat jo daiteke»

Orain artean poesia idazten jarduna, Iñigo Aranbarri azkoitiarrak eleberrira egin du salto. Hirurogeiko hamarkadan gertatzen den istorioari jarraiki, editore eta zentsore baten artekoak isplitatzen ditu liburuak batetik, eta bestetik, pertsonaia nagusien barruko kezkak eta bizipenak. Errealitatea eta fikzioa eskutik hartuta aritu da idazlea, berak dioenez askatasunaren inguruko erreflexioa eginez.

60ko hamarkadan lekutu duzu liburua. Errealitatearen bainbat aztarna aurki daitezke bertan, fikzioarekin uztarturik.

Errealitatea agertzen bada ere, ez dago dokumental bat bezala ikusita. Agertzen diren keinuak, izpiak, ez dira objetiboak. Beti ere subjektibitate eta fikzioaren munduan jokatzeko dut; ez da eleberri historikoa.

Eleberri zabala da, interpretazio anitzekoa. Nik sare osatu eta sare horren baitan gauza asko iradoki baino ez ditut egiten, eta irakurleari lan bat eskatzen diot, memoriaren bitartez liburuan dauden zuloak bete ditzan. Jolasa dago.

Editorea eta zentsorea pertsonaia nagusiak garai hartako bezur eta

baragizko pertsonak al dira? Antzik badute.

Oso elementu bakanak izan ziren euskarazko literatura argitaratzen zutenak, eta zentsore euskaldunak, eta agian, jende batek, kontuok biografiak bailiran hartuko ditu, baina ez da hori asmoa. **Zentsura bera izan daiteke liburu bonetako ardatz nagusietako bat.**

Bi ardatz nagusi dira: batetik, 60ko hamarkadako giro hori. Julen Azkue, edizioaz gain inplikaturik dago ezkurtuko lan batean ere, eta hor

lantzen dut jokoa, zentsura eta klandestinitatea baliatuz.

Honeaz gain, editorearen arazo pertsonalak dauka, hil zaion anaiaren oroimena dela, betetzen ez den maitasun istorioa, bere gaitortasuna... Eleberria oso itogarria da alde honetatik. **Erresistentzia eta existentziaren inguruko kezkak, beraz, elkarren artean korapilatuta.**

Oso mugara eramandako pertsonaiak dira, zalantza eta arazo asko dituztenak. Editoreak berak, bere mili-

tantzia ez du oso garbi ikusten, baina halaber, ikusten du egoerak horretara bultzatzen duela, ezin duela beste jarrerarik hartu.

Liburuan, zuri eta beltzen arteko gerra izan beharrean gris asko dago. Pertsonaiak ez dira antagonikoak.

Eleberri soziala? Existenziala?

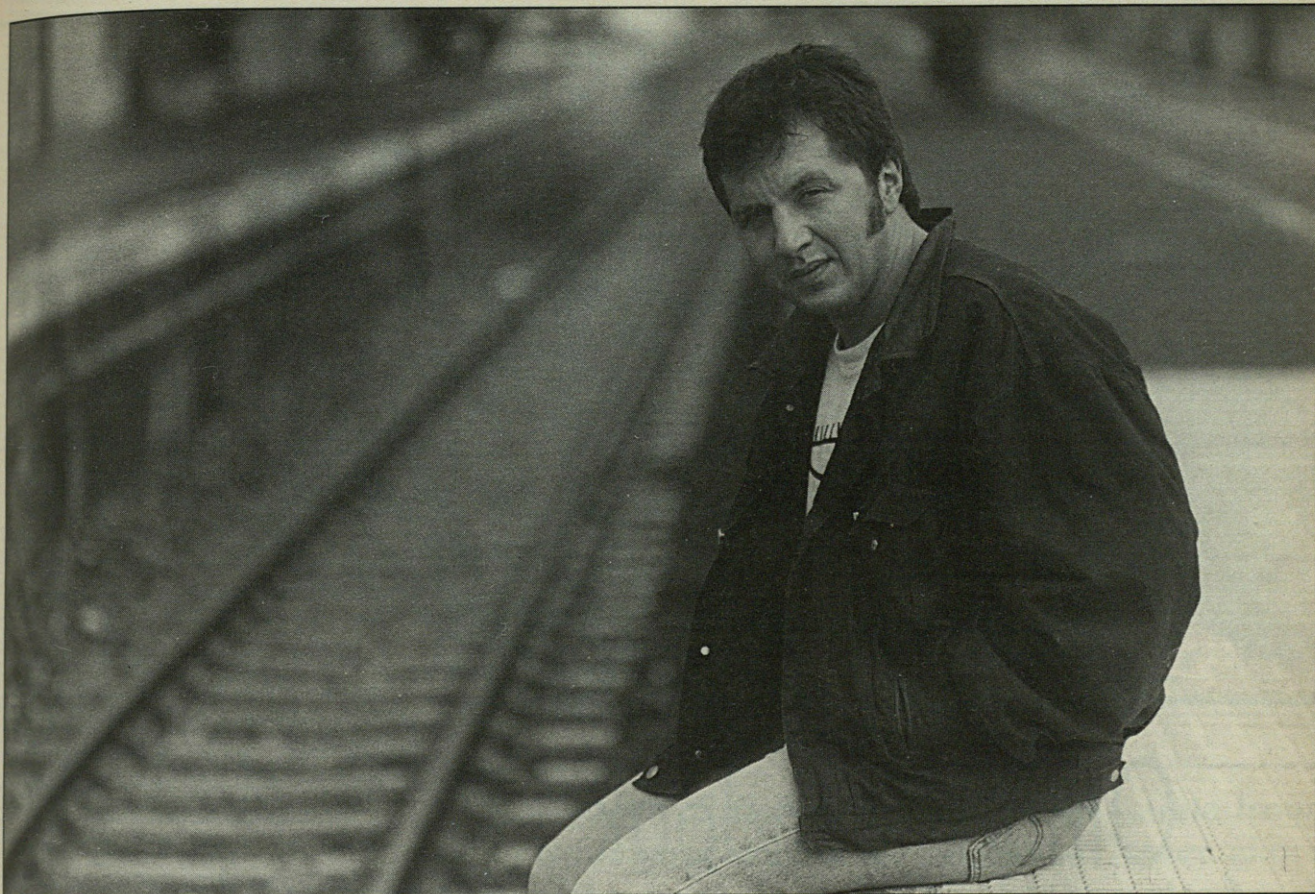
Ez bat ez bestea. Elementu ezberdin asko ditu eredu batetik eta bestetik.

Forma aldetik, behar bada, beste errealitate bat planteatzen dut liburuan. Atzera-aurrera asko dago, denbora aldaketak, gogotak... Ematen diodan itxurarekin nabarmen geratzen da, nahiz eta errealista kutsuz, fikzioa dela.

Elementu asko baliatu dituzu. Liburu laburra egin duzu, ordea, jorratutakoak jorratuta askoz ere orrialde gehiagorako ematen zuenean.

Poesian eta prosan asko ezkutatzen dugu, beti. Liburua biren kontua da, eta nik ardatz nagusiak eman eta interpretazioa nondik joango den nahiko garbi adierazi

«Nik sare osatu eta horren baitan gauza asko iradoki baino ez ditut egiten, eta irakurleari lan bat eskatzen diot, memoriaren bitartez zuloak bete ditzan»

Íñigo Aranbarrik esan digunez, «liburuan errealtatea agertzen bada ere, ez dago dokumental bat bezala ikusita. Agertzen diren keinuak, izpiak, ez dira objetiboak. Beti ere subjektibitate eta fikzioaren munduan jokatzeko dut». (Argazkia: Leire Arzuaga).

dut, eleberri oso sujerentea egiten saiatu naiz, irakurleak berak bete dezan asmoz.

Aipatzen duzun errealtatea abiapuntu barturik egin al daiteke gaur egungo alegoria bat?

Gerta daiteke antzeko egoerak errepikatzea egun,

baina ez da alegoria bat.

Zerk eraman zaitu Lauaxetaren zita titulu-rako baliatzera?

Julen Azkue zerbait izatekotan askatasuna maite duen pertsonaia da, eta eleberri hau zerbait izatekotan astatasunari buruzko erre-

flexioa da. Askatasuna nahi aske ez izanda edo aske izan eta askatasunik nahi ez... hor dago. Lauaxetaren zita hortik dator.

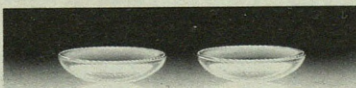
Zergatik jardun duzu gai bonetaz?

Aspaldian nerabilen buruan, beste ezeren gainetik kon-

tatu beharreko istorioa dela uste dut. Hain zuzen ere, badago hutsune handi bat, 60. hamarkadako garai hori ez da ezagutzen, eta alde horretatik heltzeko egokia iruditu zait.

J.J. PETRIKORENA

ALDA EZAZU BIKOTEA HILABETERO

EROSOAGOA DA ETA

MULTILENS botatzeko lenteak

Ukipen lentine abantail guztiak eta hilabetero berriak jasateko erosotasuna.

Erabili... eta bota. Horren erraza.

Eta horregatik, beti ikusmen bikaina, ixurkari bakar bat eta begientzat ziurtasun osoa.

Eta ez dira lentixka arruntak baino garestiagoak!

MULTILENS botatzeko lenteak: Erosotasuna ez baita botatzekoa.

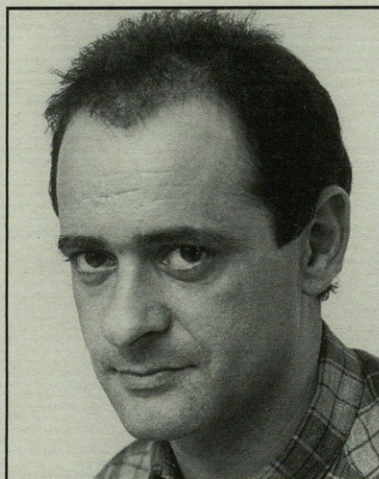
**ZINKUNEGI
OPTIKA**

MULTIOPTICAS

Hernani, 4 - DONOSTIA

NOLA EGIN 500.000 LAGUNENTZAKO ZINEMA?

JOSE ALBERTO
TELLERIA

Oinarri sendoak irudikatzen

Euskal Herriko zinema-gintzaren geroari begiratu nahi badiogu, egun bizi dugun egoeraz hausnarketa egitea nahitaezkoa dugu. Zinemagintza bi aurpegiko alorra dugu, industria eta kultura, sarri askotan elkarren aurka daudenak eta emaitza ezberdinak eman dituztenak. Industriari dagokionez, ekoizpenaren gainbeherak egoera latzari aurre egiteko gai izan ez diren ekoizle talde edo produktora batzuen desagerpena eragin du. Kulturari dagokionez, harro senti gaitezke, izan ere, orain arte zinemagile bi belaunaldi eman bait ditu gure herriak. Arrakasta handiz ari dira lanean gure zinemagintzaren sona lau haizetara zabalduz. Baina industria eta

kulturaren arteko desorekak kalte egin dio alor honi.

Zinemagile askok kanporako bidea hartu behar izan dute, gure herrian lan egiteko behar diren baldintzak izan ez dituztelako eta lan egonkortasuna ziurtatzen ez zitzaielako. Zinemagileen kanporanzko alde egite honek arrisku handia dakar, zinemagintzaren garapen egonkorra lortzeko aurretik egingo den zine ekoizpenaren planifikazioa kolokan jar bait dezake.

Egoera honen aurrean, ekoizleok orain arte jorratutako bidean geldiyune bat egin eta autokritikan sakondu behar izan dugu erortzeaz ginen amildegia ekiditeko. Honela, 90eko hamar-

kadaren hasieran, gure filosofia aldatzeari ekin genion garai berriari hobeki egokitzeko. Bide bazterrean gelditu ez diren enpresak beren egiturak aldatu eta proiektu berriak epe ertain eta luzera begira egin dituzte. Proiektu hauetariko askotan, bi enpresek bat egitea aintzakotzat hartu da ekonomia eta finantza arloan esperientziadun langileak ekoizle taldeetara ekarriz. Aldaketa honen ondorioz, eta erosleak erakar ditzaketen produktuak egiteko helburuaz, proiektuak egiteari ekin zaio gastuak ondo neurtuz, inbertsioa amortizatu eta etekinak lortzeko.

Geroari begira eta zine

ekoizpena nolakoa den kontuan izanda (zine ekoizpenak merkatu zabalak behar ditu gastuak amortizatzeko) alorrrak espero duen hazkundeari behar bezala erantzuteko politika egokiak beharko dira Euskal Herrian, Europan, eta Estatu espainiarrean. Gainera, zinemagintzaren alorrean hazkundera azkartu egingo da igorpen teknologia berriek eraginda, izan ere, teknologia berri hauek zabalkunde alorrrak ugaltu eta dibertsifikatu egingo dituzte (telebista satelite bidez, ordainketa zabalkunde selektiboaren truke, telebista interaktiboa, bideoa aukeran, eta abar). Programazio kodifikatuaren eskaintza zabaltzea ere espero da, honela, diru sarrerak handitu eta dibertsifikatu egingo dira.

Guzti hau ikusita bi aipamen egin behar ditugu gure zinemagile eta merkatuari buruz. Zinemagileei dagokienez, begi bistakoa da izan duten arrakasta bai gure herrian baita kanpoan ere eta merkatuari buruz esan munduan direnen artean hazkunderik handienetakoa izan duela, %6 koa ur-

tero kopuru errealetan. Beraz, baikor egoteko arrazoiak badira; dena dela, adi egon behar dugu eta guzti hau lehenbailehen bideratu porrot egin nahi ez badugu.

Zinemagintza aurrera eramateko gai garela frogatu dugu baina gure esfortzuak bateratuko dituen akordio baten beharrean gaude. Akordio honetan alor honekin zerikusia duten denek hartu behar dute parte (ekoizle, telebista, administrazio, finantza agentek...) eta proposamen hauek arautu:

–Enpresek, beren hazkunderako, oinarri sendoak behar dituzte. Horretarako, epe ertain eta luzera, finantza erizpideak finkatu behar dira.

–Promozio eta komertzializaziorako erizpide egonkorak finkatu irerkitzen ari zaizkigun merkatuetan lehiakor izateko eta ekoizpenei etekinik handiena ateratzeko.

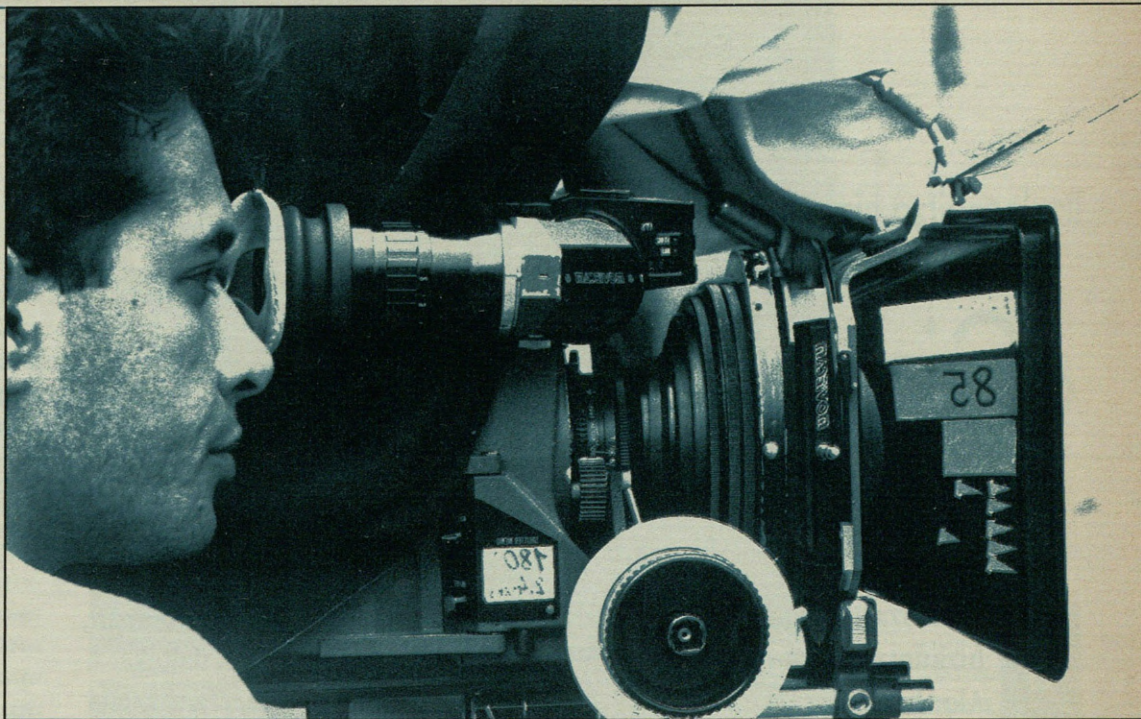
–Merkatuaren errealitateari egokitzen zaizkion heziketa erizpideak finkatu. Heziketa hau, bereziki, teknologia berriez arduratuko litzateke arlo honetan dauden beste zenbait hutsune ahaztu gabe.

Zinemagintza aurrera eramateko gai garela frogatu dugu baina gure esfortzuak bateratuko dituen akordio baten beharrean gaude. Akordio honetan alor honekin zerikusia duten denek hartu behar dute parte

–Euskal Herriko zein kanpoko produkzioari dagokionez, gure telebista publikoaren eginkizuna berbi-deratu.

–Alorrarekin zerikusia duten administrazio-ko sail guztien artean politika bateratua lortu.

Goian adierazitako puntu hauei guztiei behar bezalako argitasun eta garbitasunez erantzuten baldin badiegu, baikortasun osoz begira diezaiokegu etorkizunari, ekonomian zein kultura arloan emaitza ona izango dugulako ■

EIBAR LIBURU BERRIAK

UNZAGA PLAZA

**AZAROAREN
ORDUTEGIA**

11tik -20ra
Goizez 11,30 - 14,30
Arratsalde 17,30 - 21,30

HATOR BELDUR GABE!

EUSKADIKO LIBURU AZOKEN BATZORDEA

Itzulpengintza hizkuntz normalizaziorako tresna dela dio Xabier Baixeras idazle galiziarrok

«Gizarteak ez du erantzuten»

Normalizazio linguistikoa lortzeko tresna da itzulpengintza eta, aldi berean, hizkuntzaren normalizazioa neurtzeko termometroa ere izan daiteke. Alor hau garatzea edo ez, arrazoi kulturei, «berez politikoei» zor zaiela iritzi dio Xabier Baixeras. Berriki amaitu den Galeuzca jardunaldietan galiziarren ordezkari gisa ponentzia nagusia irakurri zuen idazleak. Berak ondo ezagutzen dituen Galizia eta Kataluniako itzulpengintza eta kulturaren errealitateaz jardun dugu orriotan.

AURTENGO Galeuzca mestizaiaren inguruan ibili da. Mestizaiaren onura eta kalteak aztertu dituzte bertan aurkeztu diren hamabost komunikazio eta hiru ponentzietan. Literatur jeneroen nahasketa eta itzulpengintza izan dira gai nagusiak. Azken honek hartu du, hala ere, protagonismoa, hiru kultura hauen literatur errealitatearen premia nagusienetako bat baita. Hain zuzen literatur topaketa hauen baitan osatu den Gasteizko Manifestuaren lehenengo puntuan hiru literaturen arteko itzulpenaren beharra aipatzen da. Egitasmo horren lehen urrats gisa idazleen katalogo historiko bat osatuko da.

Itzulpengintza ez da ekimen bakana. Egoera baten ondorio eta egoera baten

isla izan daiteke. Horrela iritzi dio Xabier Baixeras idazle eta itzultzaile galiziarrok. «Itzulpena normalizazio linguistikoa lortzeko biktarteko bat da eta aldi berean normalizazioaren isla ere izan daiteke. Erroman, inperioaren garaian edota Alemanian XVI. mendean itzulpena hizkuntzaren egoera normalizatzeke erabili zen baliabidea izan zen. Normalizazioa dagoen edo ez dagoen adierazten badu ere, itzultitako lanen kuantitate handia egote soila ez du esan nahi hizkuntza bat normalizatuta dagoenik. Normalizazioaren izaera nagusietako bat kultur arlokoa da eta hein horretan politikoa».

Baixerasek Galiziako eta Kataluniako egoera ezagutzen du hobekien. Bi hiz-

kuntza hauen arteko itzulpenak egiten ditu. Kataluniako eta Galiziako egoera, itzulpena eta hizkuntza normalizazioari begira, erabat desberdinak dira.

Galizia eta Katalunia

ESTATURIK gabeko nazioen alorreko bi adibide paradigmatico. «Bi egoera hauen arteko diferentzia nagusia kultur arlokoa da, beraz politikoa. Katalunian itzulpengintzari dagokio-

«Galiziar kultura marjinalitatek ateratzeko borondate eza dagoela nabaritzen dut argi eta garbi»

nez askoz produkzio bandiagoo dago, baina ez orain, baita mende basieran ere. Galizian, berriz, gerra ostera arte ez zen benetan itzultzen bati. Urteetan hizkuntza galegoak ez du kontsiderazio kulturik izan. Arrantzale, baserritar eta artisauen hizkuntza izan da eta ikuspuntu literariotik begiratu modu marjinalen erabili izan da hizkuntza. Beraz, itzultzaileak ez zuen kulturazko hizkuntzarik esku artean, horretarako hizkuntza selektibo bat behar delako, minimoki estandarizaturikoa. Hizkuntza batua urtetan falta izan da Galizian eta ziurta dezaket, lekuak izan naizelako, interesik ere ez dela izan hori existi zedin. Katalunian kontrakoa da. Katalana burgesen hizkuntza izan da eta beraz berau garatzeko baliabideak eta borondate politikoa aspaldidanik finkatu dira. Hala ere, ezin esan daiteke normalizazioa erabatekoa denik, hor baititugu hizkuntz normalizaziorako politikari gabe Balear irlak eta Valentzia».

Galegoa oso despresti-

giaturik egon den hizkuntza izan da eta horrek ondorio gaitzak ekarri ditu. Hizkuntzarekiko sentsibiltatea piztu bada ere, leku publikoan ez du benetako protagonismoa lortu. «Galiziar arruntaren alfabetatzea kultura, literatura eta hizkuntza alorrean gutxieneko mailan da. Egoera horretan itzulpenaren arazoa planteatzea gehiegikeria iruditzen zait. Azkarregi goazela iruditzen zait sarritan. Gizarteak ez du erantzuten. Sormenezko lana gutxi saltzen bada, pentsa itzulpena. Galizian jendea oraindik Rosalia de Castrorekin dago. Gainera, irakurketa krisiak jota dago, gero eta gutxiago irakurtzen da. Eta gainera, irakurtzen duena obituta dago atzerriko autoreak gaztelaraz irakurtzera, hori baita bere kultura-hizkuntza betidanik».

Gezurrezko datuak

GALIZIAR kultura marjinalitatek ateratzeko borondate eza sumatzen du berak. Hizkuntzaren normalkuntzarako politika, hizkuntzaren erabileraren datu estatistikoak eta hizkuntzarekiko atxikimendua Galizian «gezurrezko datuetan» oinarritzen dela dio Baixerasek. «Gauza bat da intelektualek

izan dezaketen kezka eta bestea objetiboa izan eta bizitza sozialera jaiste». Objektibotasun horretatik abiatuta, Galeuzcako hiru

literaturen arteko itzulpengintza oztopo askorekin jaioko litzateke. «Laguntza instuzionala ezinbestekoa da. Liburuak osatu eta gero

ezagutzera eman ezean, alferrikako lana izan daiteke».

LOREA AGIRRE

Xabier Baixerasek adierazi digunez, «urtetan hizkuntza galegoak ez du kontsiderazio kulturik izan. Arrantzale, baserritar eta artisauen hizkuntza izan da eta ikuspuntu literariotik begiratuta modu marjinallean erabili izan da hizkuntza». (Argazkia: Joseba Olalde).

JUAN LUIS ZABALAREN ipuin liburua, SUSA argitaletxeak plazaratu berria

SAKONETA

11 ipuineko bilduma, 176 orrialde; liburudendetan salgai: 1.300 pezeta

AZAROAK

11

ostirala

■ DERIOKO IKASTAROEK 25 URTE BETE DITUZTE

DERIOKO Udako Euskal Ikastaroaren XXV. urteurrena ospatzeko hainbat hitzaldi antolatu ditu Labayru ikastegiak. Karia honetara, azaroaren 11n, **Adolfo Arejitak «Euskararen eskolatu osotasunean. Derioko Ikastaroen esperimentzia»** gaiaren inguruan jardungo du, Derioko BBKren kultur gelan, 19.30etan.

■ HERRIEN HARREMANAK

DONOSTIAKO Bagera Taldeak, herrien arteko harremanez osatu duen asteen, azaroaren 11n, **Errusiari buruz arituko da Maripi Toledo**, Euskararen Udal Patronatuan, 20.00etan.

■ GALTZAUNDIREN DISEINU LEHIAKETA

TOLOSAKO Galtzaundi Euskara Taldeak bere aldizkaria eraberritzeko diseinu lehiaketa deitu du. **Azaroaren 25erako, azala (1), elkarrizketa (2), erreportaia (3) eta agenda (2) orrialdeak diseinatzea eskatzen da.** Irabazleak 150.000 pezeta (6.500 libera) jasoko ditu.

■ KOMIKI LEHIAKETA

BERGARAKO Jardun Elkarteko Kultura Taldeak III. Komiki lehiaketa antolatu du, **OHoko 6. mailatik gorako edozeinentzat.** Lanek euskaraz izan beharko dute eta **aurkezteko epea abenduaren 12an** amaituko da.

B E G I B E L A R R I

A N T Z E R K I A

PECATA MINUTA

ANTZEZLEAK: LOLI ASTOREKA,
ANE GABARAIN, AITZPEA GOE-
NAGA ETA ELENA IRURETA. GI-
DOIA ETA ZUZENDARITZA: RA-
MON BAREA

Parranda mistikoa

Nire izeko bat moja zena (kontua aspaldi galdu nuen, baina izeko moja lau edo bost izan ditut), 'parranda mistikotan' zebilela komentatzen genuen etxean, bere kontu erlijiosoez arduratzen zenean. Badakizue... 'bautizos, bodas, comuniones', ariketa espiritualak, katekesia, eta abarrekoak. Beti ere alaitasunez beteta, pozez gainezka, izpiritualtasunak bultzatuta. Akaso horrexegatik egiten zait ezaguna «Pecata minuta»-ren gaia; ezaguna baino, familiakoa bezala, ia ia etxekoa esango nuke nik.

Beharbada Ramon Barearen bizitzan ere nirean beste moja izan dira, gehiago ere nahi baduzue zaila izan arren, batek daki. Dena dela, Euskadin existitu diren mojen kopurua altua izanik (kalkulaezina izan arte garai batzuetan) ez da hain neketsu gero ikusle bakoitzaren konplizitatea lortzea eta sorpresa edo jakinmina behintzat sor-

tzea lau moja protagonistek klausuratik eskapada txiki bat egin nahi dutela ikustean.

Konplizitatea eta sorpresa ditugu «Pecata minuta»-ren osagai sendoenak beraz, umore eta samurtasunarekin batera; 'vodevil' baten ingredienteak izanagatik -Ramon Bareak erabiltzen duen hitza aipatzearren- eta 'vodeviletan' legez argumentoa sustantzia gutxikoa bada ere, euskararen erabilerara fresko baino freskoagoa eta lau antzezleen lana dira obra honetan al-tuen baloratu beharreko aspektuak.

Gure lau aktore-serorak klausuratik irtengo dira agian, ez nire izeko haiek bezala, batek bakarrik lortu baitzuen komentutik ihes egitea: hil egin zen eta. Emakume alaia eta maitagarria zen osokiro. Barka nazaten bada, oraindik bizi direnek.

AGUS PEREZ

■ GAURKO ARTEARI BURUZKO TOPAKETAK

ARABAKO Arte Ederretako Museoaren Lagun Elkartek **egungo artearen kudeaketa eta hedakuntzarako ereduak** aztertzeko lotu dituen topaketetan barne, azaroaren 12an, egun osoko egitasmoa aurkeztuko da: 11.00etan, Pedro Garhel artista multimendiak hitzaldia emango du. 12.30etan, Tomas Ruiz-Rivas arteaz eta botereaz arituko da. 16.30etan, Paco Salinasek mestizaia jorratuko du. 18.00etan, azkenez, Xesus Rom eta Xanti Erasoren parte hartzeaz maingurua egingo da. Ekitaldi guztiak Gasteizko kulturetxean izango dira.

■ TXISTU MUSIKA LEHIAKETA SEGURAN

SEGURAKO Udalak fandango eta arin-arin txistu musika lehiaketa plazaratu du. Konposizioan, ohizko txistu familiako tresnak erabiltzea eskatzen da. **Lanak, 1995eko martxoaren 1erako bidali behar dira**, eta irabazle gertatzen diren piezak ekainean Seguran izango den Euskadiko Dantza Txapelketan joko dira.

■ ARCO-REN BILDUMA IKUSGAI GASTEIZEN

70eko eta 80ko hamarkadetako **nazioarteko artearen hainbat obra esanguratsu bildu ditu ARCO Fundazioak Gasteizen**, garai batean udalaren ur depositua izandako aretoan. Izan ere, 1.000 metro karratuko gunea egokitu da bertan erakusketak antolatzeko. Honekin batera, Arte Ederretako Museoan, Alfredo Fermin Cemillan, Iñaki Cerrajería, Esteban Torres, Alberto Gomez Porta eta Javier Tudelaren lanak ikus daitezke. Arte plastikoen Amarica egitasmorako aukeratuak izan dira artista hauek.

DONIBANE Lohizuneko Alfabetatze Euskalduntze Koordinakundeak (AEK) Liburu, Prentsa, Bideo eta Disko Azoka egingo du, bigarrenaz aurren, azaroaren 19an. Egitasmoa portuan dagoen sardina erretegiaren burutuko da, goizeko 10.30etatik arratsaldeko 19.00ak arte. Bertan parte hartuko dute: AEK, ARGIA, «Egunkaria», Elhuyar, Elkar, Eus Zerbitzuak, Euskaltzaindia, «Herria», Ikas, IZ, Jakin banatzailea (Alberdania, Erein, Fher, Gaiak, Irela, Izar, Pamiela), «Larrun», Maiatz, Napartheid, R/Dizka, Susa, Txalaparta, Urritz, Xirixita eta Ztk etxeak. Egun osoan animazioa izanen da, Inguma eta Ihateriko Erraldoien eskutik. Gauetz berriz, erromeria, Jojo eta Ramuntxo eta Beltzez taldeek giroturik. Iparraldean antolatzen den era honetako azoka bakarra dugu AEKrena, eta bere helburu nagusia euskararen inguruko giroa sustatzea da.

Euskal Herria, 60. hamarkada. Pertsonaiak: liburu argitaratzailea, zentsorea...

emon *biar* yako

*INIGO ARANBARRIren nobela, **SUSA** literatur argitaletxeak plazaratu berria*

L I B U R U A K

«BAPATERAKO JARRIAK».

MIKEL MENDIZABAL ETA
ANTTON KAZABON
MARRAZKIAK: XABIN
IRASTORZA.
IKASTOLEN ELKARTEA.
147 or.

DUDARIK gabe, bertso-eskoletako ikasleei lagungarri eta bertsozale orori entrete-

nigarri gertatuko zaie bertso-ariketak biltzen dituen liburu interesgarri hau. Ikastolaz ikastola antolatu ohi diren bertso-saioetan erabiltzekoa da bereziki, jasotako ariketak bertsolari nahiz entzuleak elkarrekin kanta ditzaten moldatua.

Bertsoaren hasiera eta bukaera eman eta bertsolari

gazteek hutsunea bete beharko dute. Saioa bizi joan dadin doinu errepikadunak erabili dira nagusiki.

Bertsolari gazteek bat-batean osa ditzaten jarriak dira liburuak jaso dituen bertsoak, koplak txikiak, handiak, zortziko txikiak...

Bertsozaleek biziki eskertuko duten ahalegina ●

«ZER GERTA ERE».

KARLOS LINAZASORO.
ALBERDANIA. 180 or.

LIBURUZAIN guztien ahaztura berak bultzatuta, Linazasorok ezin izan omen dio uko egin eleberri hau osatzeari. Hautsak estalita topatu eta beste norbaitek amaigabe utzitako lanean buru-belarri murgilduta da-

B E G I - B E L A R R I

L I B U R U A K

ZAILTASUNAK XAMURTUZ

Orain dela hamar bat urte, Iruñeko Gobernu Militarren aurrean dagoen automobil-aparkalekuan eskuzko poltsa txiki bat ohostu zidaten. Delako poltsan hortzak garbitzeko zepiloa, betaurrekoak eta «100 preguntas básicas sobre la ciencia» deituriko liburua nituen.

Liburua erdixka irakurria nuen eta hain zuzen ere falta zitzaizkidan atalak asteburu hartan irakurtzeko asmotan nengoen. Hura bai amorrua! Dena den, urteak ez dira alperrik joaten eta anekdota hura nire garunean hondoratu zen.

Orain dela hilabete pare bat Gaiak-ek azkena argitaratutako liburuekin egindako paketea etxeko mahai gainean ikusi nuen etxera ailegatzean. Erropaz aldatzen ari nintzela paketea ireki, eta aiba! garunean hondoratutako oroitzapena nire neuronetan zehar zirkulatzen hasi zen: «La-

«Oinarrizko ehun galdera zientziari buruz».

ISAAC ASIMOV. GAIK.

putrutako gaztelaniazko liburua euskarara itzuli didate» pentsatu nuen.

Butakan eseri eta hiru bat ordutan liburua irentsi nuen: «Ura izozten de-

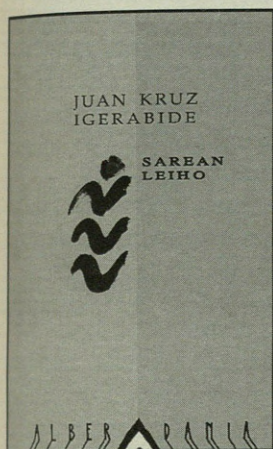
nean zergatik zabaltzen da?»; «Argiak materian indarra eragin dezake?»; «Unibertsoa degradatzen ari al da?» eta abar.

Gustora geratu nintzen bi hizkuntzetan, hots, gaztelanilaz hasi eta euskaraz amaitu, irakurritako liburua apalategian kokatu nuenean.

Asimov dibulгатzaile ona zela bagenekien eta hortaz, erronka handia da berea ez den beste hizkuntza batetan bere izkribuak ipintzea. Gaiak-ek argitaratutako liburu honek erronka horri heldu eta pirmeran gaintitu du; are gehiago, lehendik Asimov-en ideiak transmititzeko modua niretzako nahi banuen ere, liburu hau irakurri ondoren areagotu egin da nire inbidia, nik ere, Asimov-ek bezala, zientziaren korapiloak askatu nahi ditut eta.

Joxerra Aizpurua

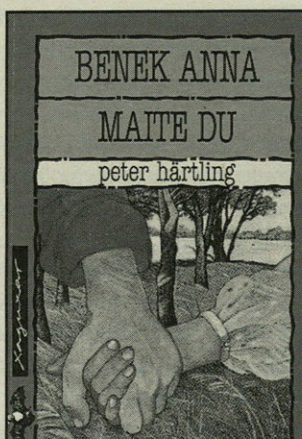
kusagu idazlea eta, gertatu bezala, ametsa eta errealtatearen arteko muga zeharkagaitzetatik eramaten du irakurlea. Ustez itzalezkoa den egoeratik abiatu eta izaitez zalantzarenak diren mugetatik barna zertu du bere azken lana tolosako idazleak ●

«SAREAN LEIHO».
JUAN KRUI GERABIDE
ALBERDANIA. 92or.

POESIA, itzulpengitza eta haur literatura omen ditu gustukoen eta guztietatik badu zerbait Igerabideren azkenak: kanpo-eraginak, forma eta teknika- loturarik gabeko jario sakona eta adierazpide poetikoa. Azpimarratzekoa da Japoniako jeneroa den haikua gurean

ezagutarazteko saioa. Irudi literarioen eta laburtasunaren aldetik jo du, haikuaren estrofa-moldetik aldenduz. Kopla zaharra litzateke euskal tradizioan haikuaren oinordekorik gertukoena eta horren arrastorik atzeman dezake irakurleak. Honez gain, aforismo sorta biltzen du azken atalak, kolpeka esnarazten zaituen oihartzunen moduko kezka ●

«BENEK ANNA MAITE DU»

PETER HÄRTLING.
ITZULTZAILEA: DAVID
URBISTONDO
MARRAZKIAK: SOPHIE
BRANDES

ELKAR. 119 orr.
GAZTEENGAN kexka eta jakin-nahia sortzea omen da Härtingen helburu nagusia

eta horretara zuzenduta dago bere lanik ezagunetarikoa, Elkarrek berrargitaratu berri dion hau, hain zuzen ere.

Itzul eta Sor sailetatik Saguxar sailera pasatutako ipuina da, 12 urtetik gorako neska-mutilentzat egina, hizkuntza eta idazkera berrientzat baita aproposa.

Gazte-garaietako amodioak luze iraun dezakeela erakustera dator, pertsonaiek izan ere sutsu gordeko baitute ipuin honetan hari nagusia den maitasuna ●

«EMON BIAR YAKO».

IÑIGO ARANBARRI.
SUSA. 136 or
SOSEGURIK gabeko uneak berriitu ditu Iñigo Aranbarrik

estreinakoa duen eleberri honetan. Zuri-beltzezko irudi eta konparazioetan jazotzen den artegatasuna. Tentsioak zipriztintzen dituen gertaeretatik abiatzen da kontakizuna, legez kanpo argitaratutako liburuak trenez abiatzen diren/ziren bezala. Egitura zehatza eta estilo sendoa hautatu izanak irakurketari atsedenik emango ote dion ez da aurrez galdetu behar, irakurritakoan ere izango baita zer pentsatua. Poesiaren xenderatik urrundu baina larregi apartatzen ez den emaitza jarri digu kalean, idazlea aldi oparoan dagoela baieztatzen duen horietakoa ●

«ANAREN HISTORIA»

URS M. FIECHTNER
ITZUL.: X. MENDIGUREN
ELKAR 182 orr.

LATINOAMERIKAKO hiri-buru batean jazotzen da historio hau. 20 urteko ikasle gazteak diktaduraren kontrako borrokaz jabetzeaz kartzela eta desagertuen mundua ezagutuko du, majina bat jende bizi izan zuen bezala.

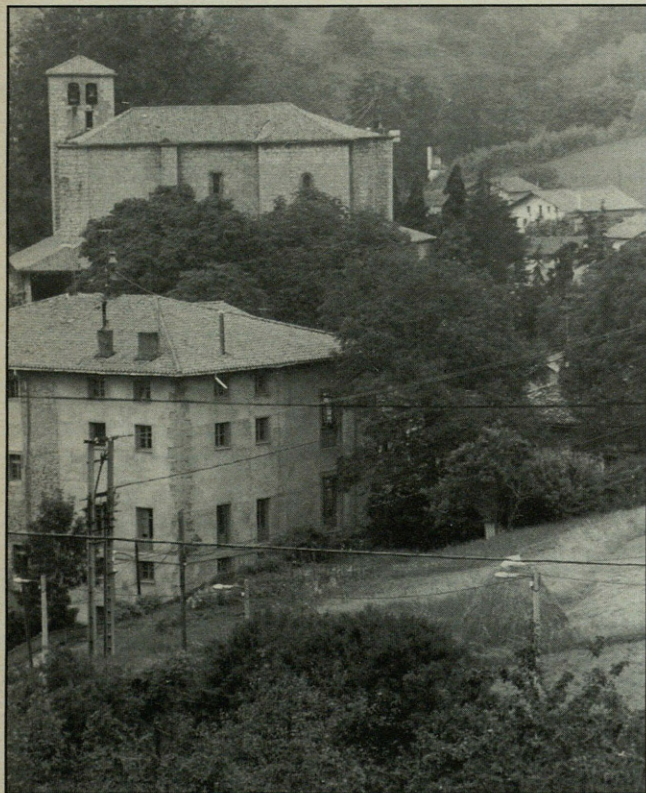
Alemanian jaio eta He-goamerikan hazia, giza eskubideen aldeko defenditzaile jo izan da Fiechtner ●

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxa: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

PAUSOZ PAUSO

Astigarraga herriak aukera paregabea damaigu naturaz gozatzeko. Horietarik berriena Santiagomendiko Natur-Zentroa da eta oraintsu zabaldu berri ditu bere ateak. Ohizko ikasgaietatik kanpo, disfrutatuz ikasteko modua da.

Natura bertatik bertara

ASTIGARRAGA herriaren bihotzean dago Santiago-mendi Ingurugiro Zentroa. Donostia eta Oiartzunen erdi-erdian, leku paregabea da natur-heziketan sakondu eta ikasbide berriak eskaintzeko. Bisitatu nahi dutenek oraintxe dute aukera ederra, ateak zabaldu berri ditu eta. Zentro hau, izan ere, urtebetez aritu da martxan eta hilabete batzuetan itxita izan ostean ikasturte berria prest dute jadanik.

Naturaren ezagutza bultzatu eta ikasleak nekazari girora hurbiltzea jotzen dute helburu nagusitzat. Horretarako bisitaldiak, tailerrak eta ikastaroak antolatze lanetan buru-belarri murgilduta daude, iazko esperimentziak erakutsitakoan oinarriturik. Astigarragako Udalak bitartekoak eskaini ditu eta Enara natura taldeak jarduten du antolatze lane-

tan, espero dituzten bisitari ahalik eta aukerarik osatuena eskaini ahal izateko asmotan.

Bertara hurbiltzen direnak Gipuzkoa aldeko ikasleak dira nagusiki eta propio eratutako ikastaroetan parte hartzea izaten da ohizko ikasbidea. Egunbete edo bi eguneko bisitaldiak antolatzen zaizkie, ikastetxeak berak azaltzen dituen premien arabera. Gaua bertan igarotzeko aukera ere bada, Santiagomendiko aterbete eraberrituan. Iazko martxa bera hobetzekotan dira eta beraz, 50 ikastetxe baino gehiago pasako dira Natur Zentrotik ikasturtea amaitu aurretik.

Ohizkoak ez diren ikasgaiak landuko dituzte Santiagomendi Natur Zentroan eta guztietarik lurra, natura eta ingurugiroa hobeto ezagutarazteari eman diote lehentasuna. Era askotako aktibitateak erraz egin ditezke ingurune honetan: nekazari munduak ezagutu dituen aldaketak aztertu eta gizartean hauek eragin dituzten ondorioak dira horietarik batzuk.

Horrez gain, Añarbeko Mankomunitatea bertan egonik, aukera ezin hobea eskaintzen dute ura eta honen tratamendua lantzeko, hain modan eta eztabaidatsu suertatzen ari den fluoriziotik hasi eta iturria irekitzen dugun unera arte.

Euskal Herrian zehar aurrera ditzakegun natur-zentroen zerrendari beste bat gehitu behar zaio jadanik ■

JAKIN BEHARREKOAK

Mama goxoa

Astigarraga sagardoaren sehaska denik esan beharrik ez dago. Urtero milaka lagun hurbiltzen dira herri koskor honetara mama goxoa dastatu eta bertan sortzen den giroaz blai egitera. Sagardoaren bidea, ordea, ez da sagardotegian hasten, ezta gutxiagorik ere. Santiago-mendiko Natur Zentroan diharduten hezitzaileek badute honen berri eta, jakina, ezin izan dute landu gabe utzi herriari ho-

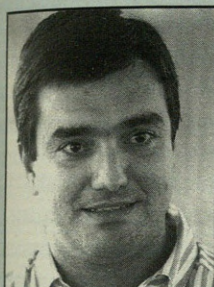
rrenbesteko ospea ekarri dion edari magiko honen prozesua. Besteak beste, sagarrondotik upelera bitarteko prozesua aztertu eta horretan iaiozten has-teko parada izango dute Santiagomendi Natur Zentrorako hurbilduko diren ikasleek. Baserriko lana, sagarra biltzeko moduak, herriko sagardotegiek erabiltzen duten tresneria eta produkzio-sistemak gertu-gertutik ezagutu ahal izango dituzte.

Ikasgai honetarako eskola hobeagorik ez dagoela demostratuko ei dute Astigarragakoek.

HURA OTORDUA!

JONAN FERNANDEZ
Elkarri-ko bozeramailea

Sukaldean artisau

Lapiko artean nahi baino denbora gutxiago ematen duela kexa egin zigun Jonanek, gustura sentitu arren. Sukaldaritza eta artisautzaren izpirituak lotzen dituen horietakoa dugu Elkarri-ko bozeramailea eta batere lotsarik gabe aitortu zigun oso jatun ona dela, kantitate eta kalitatearen arteko oreka bilatzen duena, beti-beti lortzen ez bada ere.

Bere etxeko sukaldean ez dira erraz topatzen gaur egungo jaki modernoak, tradizionalak baizik. Osagaiak bilduta, ordea, nahasteko beldurrik ez du izaten, plazerrik handienetakoa esperimentatzean datzala uste baitu.

Inoiz luzitzeko asmotan Jonan gonbidatzen baduzue paella prestatzu gero ez dago hanka sartzeko arriskurik, horixe baitu zoratzerraino maite duen jakia. Valentziar erara egindako paella, bertako osagai eta bertan erabiltzen den ontzi berezietan egina.

Otordua laguntzeko ura izaten du normalean, baina zerbait ospatu edo bere buruari lizentziarik eskaintzen dionean ardo beltzik ez du mahaikideak faltan izaten.

Ardo ekologikoa mahaian jartzeko prest

ARABAKO Errioxako Maese Joan ardandegiak produzituko du datorren urtetik aurrera Euskal Herriko lehen ardo ekologikoa. Arabako Diputazioaren aspaldiko asmoa omen zen produktu naturalen bideari seriozki ekitearena eta Errioxak eskaintzen dituen aukerak ikusita, erronka berria aurkeztu zuen. Hartu emanetan hasi eta azkenik, zenbait ardandegirekin harremanetan izan eta gero Oion herriko Maese Joan-ek eman zion baiezkua.

Ardo ekologikoa era natural hutsez ekoiztutakoa da. Mahatsondoak ongarririk gabe hazten utziko dira eta bildutako uzta tratamenduko kimikorik gabe bihurtuko da ardo. Era honetako lehen esperientzia da eta bi aldeek harrera ona izango duela uste badute ere, makina bat arazo sortuko dien proiektuaren aurrean gaudela azpimarratu dute. Diputazioa eta ardandegiaren arteko hitzarme-

Maese Joan ardandegiarena izango da Euskal Herriko ardo ekologikoa, berezko moduan ekoizturiko lehena. Arabako Diputazioak dirulaguntza eskainiko dio, ardoa ekoiztu eta merkaturatu ahal izateko.

nak 1998. urte bitarteko uzta ziurtatu nahi ditu eta horretarako ia 14 milioi pezetako dirulaguntza emango du Aldundiak. Ardo ekologikoa produzitzeak dirugalerak ekarriko dizkio ardandegiari, uzta urriagoa eta prozesua motelagoa izango dela aurikusten baita.

Merkaturatzeko garaian nolako erantzuna izango

duen jakiterik ez dago eta arlo honetako galerak ere aldeztu aurretik ekidin nahi izan dituzte. Ardo ekologikoaz beteriko lehen botilak datorren urtean hustu ahal izango direla espero dute.

Ardozaleek mesfidantza puntu bat izan dezaketela uste bada ere, albistea plazaratu orduko interes handia eragin duela ukaezina da ■

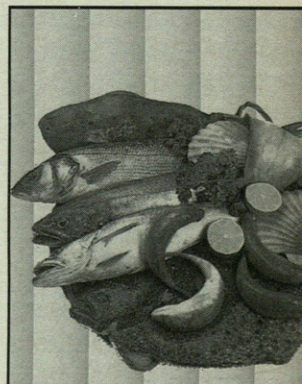
Sukaldea

Bisigua bere onenean

Urriaren bukaeraz geroztik errazago topatzen da bisigua arraindegietan. Baita prezio hobean ere. Aukeratzeko orduan, begiak za-

bal-zabalik dituen pieza hauta ezazu, freskoa denaren seinale izaten baita. Horrez gain, bisiguaren isatsa gorrixka eta tente agertzen baldin bada, kalitate onekoa dela esan liteke ia zalantzarik gabe.

Bisigua labean prestatzean azalari erreparatu behar zaio: ongi belztu arte utzi behar da erretzen.

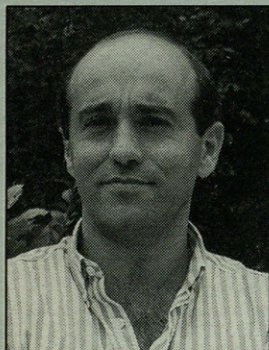

BATA ZURIA ERANTZITA

JOXERRA AIZPURUA

Elhuyar-eko kidea

Zinegotzi ameslaria

Nire herriko plazan dugun udaletxera hamaika alditan joana naiz papera eta dokumentu desberdinen bila, baina joan den hamarkadan, beste enpresekin gertatu ez bezala, udalak, eskainitako zerbitzu-kopurua handiagotu zue-
nez, hazkunde nabaria izan zuen, herriko enpresarik handienetakoen artean, handiena ez bada, kokatuz.

Une honetan berrogeita hamar baino eraikin gehiago du bere baitan, eta horietako batzuetan zerbitzu garrantzitsuak (Hazienda, Ongizate Soziala, Liburutegia, eta abar) eskeintzen dira. Aipatu zerbitzuak barreiatu daude herrian zehar eta ondorioz beraien arteko komunikazioa zailtasun handikoa da. Bulegoen informatizazioarekin batera, eraikin desberdinetan kokaturiko ordenadoreen arteko komunikazio-beharra areagotu egin zen. Arazo hori aurre egin nahian sare telematikoa bat eratu zen eraikin desberdinen artean telefono-azpiegitura aprobetxatuz. Intentzio onak baldin baziren ere, sareak ez zuen itxarotako emaitza eskaini; batetik, sareak maiz blokeatzen zen, bestetik informazioak oso motel zir-

kultatzen zuen eta gainera Telefonari ordaindu beharrekoa ez zen txantxetako. Egoera honen aurrean, eta soluzioaren bat aurkitu nahian, 1992. urtean Udalak Eusko Jaurlaritzara jo zuen eta hortxe hasi zen uste gabeko historia.

Garai hartan Eusko Jaurlaritzak komunikazio-azpiegituraz arduratuko zen Euskalnet enpresa sortu berria zuen. Enpresa honen lehenetarik eginkizunen artean Euskal Komunitate Autonomoan zuntz optikozko sarea zabaltea zen. Hortaz, gure herritik aurkeztutako komunikazio-arazoei aipatutako sarean saiakuntza praktikoak egiteko aukera ezin hobea eskaintzen zutela ikusi zen. Horretantxe hasi zen Euskalnet eta Udalen arteko elkarlana. Udaleko zein etxe konektatu behar ziren erabaki ondoren lanari ekin zitzaion eta une honetan lanak amaiturik daude. Lanak burutu dituen enpresaren bozeramaile batek sareak jasan dituen segurtasun-froga guztiak gainditu dituela eta beraz, prest dagoela informazioa garraiatzeko adierazi zigun. Sei eta hamabi hariko kableak erabili dira, nahiz eta oraingoz bi besterik, datu informatikoak garraiatzeko alegia, ez erabili.

Soberan geratzen diren hari-ekin Udalak zein asmo dituen Informatika-zinegotziari galdetu genionean, honen erantzuna ez zen txantxetakoia izan: «Egunen batean telefono-lineak eta kabletiko telebista zuntz optikozko sare honetatik eskainiko dira».

Zinegotzi ameslari hau informazioaren autopistarekin pentsatzen ari da eta beste udal batzuetatik gero eta 'kurioso' gehiago azaltzen ari zaionez, Euskal Herria informazio-teknologian aintzindari izan daitekeela amesten hasi da.

Jaioberria robota denean

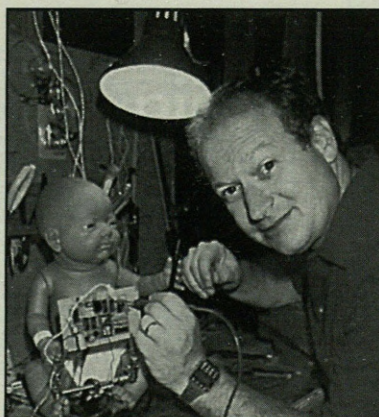
INFORMATIKA eta robotikaren garaian bete-betean murgilduta gaudenik ez dago zalantzan jartzetik. Zibernetikaren asmakizunek arrotz izateari utzi zioten aspaldian eta gure eguneroko bizimoduaren alor guztiekin estu loturik azaltzen dira. Honen lekuko da ondorengo, torlojuari eman zaion azken estualdia. EEBBetako San Diego hiriko Rick Jurmain ikerlariak jaioberri baten aztura eta 'sentimenduak' antzeratzen dituen panpina elektronikoa asmatu eta merkaturatu du: «Den-dena dakien panpina» izenez bataiatu dute eta urte bukaerarako gure artean izango dela espero da.

Biniloz egina dago eta bere barruan ordenadore txiki bat gordetzen du, zeinaren bitartez balizko gurasoen erreakzioak prozesatu eta sailkatu egiten baititu.

Panpina elektronikoa jaioberrien sentimenduak inpultso elektronikoa gisa

prozesatzen ditu programa berezi baten bitartez eta eman beharreko erantzunean artxiboari esker, ohizko egoeratan ume batek izaten dituen erreakzio berberak azaltzen ditu. Honela, panpinarekin zakar jokatzeko, umea bezalaxe, negarrez hasiko da eta besoetan hartu arte ez ei da isilduko. Bere barruko ordenadoreak aginduta, marruka hasten da 20 minuturo eta isiltzeko modu bakarra dauka: pazientzia, jaioberriarekin erabiltzen den berbera, hain zuzen ere. Besoetan hartu eta oraindik nahikoa iruditzen ez bazaio, etenik gabe segituko du ezinegonen, behar bezala asetu arte. Lotarako, jaterako eta osasun arazoak imitatzen ditu eta ondorioz edozein umek gurasoei eragiten dizkien buruhauste berberak sortzen ditu.

EEBBetako merkatuetan oraintxe azaldu bada ere, azken hilabeteotan guraso-eskola eta zentro berezietan erabili izan dute. Gurasoei berandu baino lehen jaioberriarekin ongi moldatuko ote diren erakusteko bidea izan daitekela uste du Jurmainek ■

Den-dena dakien panpina elektronikoa aurki iritsiko da gure artera. Jaioberriaren ohiturak antzeratzen ditu, kanpo itxura berdintsua izateaz gain.

ETXE ZULOAN

ETXE ZULOAN • ETXE ZULO • ETXE ZULO • ETXE

OSASUNA

Zapata ekologikoak aurki kalean

EKOLOGIAREN aldeko moda gero eta hedatuagoa agertzen ari zaigu eta gure bizitzaren ia arlo guztietan zirkuitoak zabaltzen hasiak da. Zorionez, esango genuke. Moda huts izatetik harantzago oso gutxitan joaten bada ere, eskertzekoa da gutxienez ahalegina egin izana. Ekologiaren defentsa jantzigintzara iritsi izanak pentsaezina zirudien orain asko ez dela baina, arrazoi desberdinak direla medio, bertan dugu jadanik. Adibi-

de garbia dira kaleratu berri diren zapata ekologikoak.

Normalean janari gisa soilik erabiltzen ditugun animaliak aprobetxatzean datza eman berri den aurre-rapausoa, haien larruz egindako zapatak baitira oraintsu azaldu diren hauek. Produzitzeari ekin diote jada eta ia zapata denda guztietan merkaturatuko direla aurreratu dute.

Larrua tratatzeko orduan antzinako sistemak jorritzen dituzte eta beraz, substantzia naturalak erabiltzen dira nagusiki. Honek, bistan denez, kutsakorrek diren produktuak saihestea eragingo du hein handi batean, oraingoz guztik alboratzea lortuko ez bada ere.

Jangaitzat erabiltzen ditugun animalien larruz egindako zapata ekologikoak aurki izango dira merkatuan.

Abantailarik handiena zapatak erabili eta ondorengo birziklapenean datza; izan ere zapatak zakarrontzira bota ordez, txikitu eta ongarrri gisa erabili daitezke.

Produktu bat sortzetik desagertzeraz doan ziklo ekologikoa itxi nahi da honela, zaborrak eragiten dizkigun buruhausteak gutxituz ■

Kafearen usainean

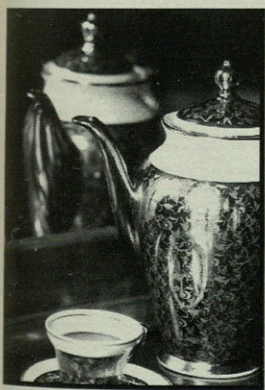
Nork egin diezaioke uko kafe usaintsu eta lasaigarri bati?

Egunero kafe bat edo bi edateko ohitura dutenek, antza denez, ezin diote inolaz ere ezetz esan, EEBBetako aldizkari batean kale-

ratu berri duten ikerketa-lanaren arabera.

Izan ere, kafeak epe luzerako menpekotasuna sortzen duela baieztatu dute Hopkins Unibertsitateko ikerlariek. Ondorio hauetara iristeko ia bizitza osoan zehar kafea edo kafeinadun edaririk konsumitzen duen jende multzo baten ohiturak aztertu dituzte. Edari

hauek hartzeari uzteak ia kasu guztietan osasun-ondoriorik sortzen du: burukomina, apatia eta zenbait kasutan depresio sakonak. Hala ere, ondorioak neurrian hartu eta muturrera ez eramateko aholkua eman dute zientzilariek, kafeinak sor dezakeen delako menpekotasuna 'kafezaleen' %3rengan sumatu baita ■

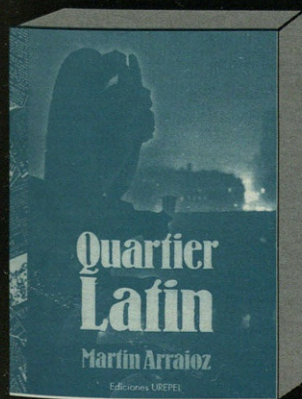
PARIS. 195...

" Hiru egun daramatzat Parisen gela merke bat eta lan bila (...) oso gaizki dago Paris! diote zaharrek (...) ezin dut denborarik galdu. Denbora libera bihurtzen baita".

QUARTIER LATIN

MARTIN ARRAIOZ

ESKATU 94 - 4218163 TELEFONOAN

TXORI BATEK ESAN DIGU

IKUSI BAIETZ

Datorren asteartean, Azaroak 15, **Spiderwo-man** marrazki bizidunak estreinatuko dituzte, **Superbat kluba** saioaren barruan. Izan ere, atal berri ugari ikusi ahal izango dugu laster batean gaztetxoei zuzenduriko saio honetan. Besteak beste, "Superbai" lehiaketa eta "Super Koloreak" izeneko sailak pantailaritzen hasiko dira aurki.

Txuri-Beltz saioa hilean behin ikusi ahal izango dugu hemendik aurrera, betiere asteazkenetan. Hortaz, **Firin-Faran** saioaren

txanda izango da aste honetan eta Estepan Aldamiz Etxebarriak bildu ohi dituen gonbidatuek gaueko 22.35tatik aurrera ekingo diote punta-puntako gaiak azaldu eta eztabaidatzeari.

Musika estilo desberdinei eskainiriko saioa desordutan emititzen jarraitzen du ETBk. Hilaren 17.n ostegunez goizaldeko ordubata aldera G. Verdiren musika-piezarik ezagunenak entzuteko aukera izango dugu, Jose Maria Argoitiak aurkeztzen duen **Ikuskaria** saioan.

Paris estrenatu berria da **Ipar Haizearen Leienda** animazio-filma, Episa, Euskal Media eta ETB erakundeek ekoiztua. Esan digutenez, bertan oinarrituriko telesaila aurki izango da gure artean. Oso harrera ona izan du aurretik ere, Nueva York-eko Nazioarteko Animazio Lehiaketan sari nagusia eskuratu baitzuen.

Disney etxearen teknika berberak erabili dira filma grabatzeko, munduan puntakoenak.

IZEN DEITURAK.....

HELBIDEA.....

TNOA.....

HERRIA.....

HERRIALDEA.....

BANKUA.....

SUKURTSAL ZENBAKIA.....

KONTU ZENBAKIA.....

Urte osorako harpidetza
Hego Euskal Herria: 4.000 pta.
Ipar Euskal Herria: 250 libera
Atzerria: 5.000 pta.
Diputazio kalea, 3 - 1.goa-ekz.
40009 Bilbo - Tel. (94) 423 15 52

izan zaitez ALZU!ren harpidedun!

AZAROKO ALZU!n

☞ EUSKARA
BARNETEGIAN
AURKITU NUEN

☞ DINBI DANBA!
EHIZARI BURUZKO IRITZIAK

☞ KARRA ELEJALDE:
"EUSKARAZ EZ JAKITEAK
LOTSATU ETA ERRUDUN
SENTIARZTEN NAU"

Lierni Elortza: «Tregoa gisako une gozoak eskaintzen ahalegintzen gara»

Segura Irratia 1959. urtean sortu bazen ere, 1972. urtetik aurrera ari da etengabeko jarioan. Otoitzak euskaraz irratiratzea zuen helburu nagusia eta antzinako asmo horrekin lotzen duenik izan arren, egun norabidea erabat aldatu duela esan digu Lierni Elortzak.

ARGIA. Zein da Segura Irratiaren entzule arrunta?

LIERNI ELORTZA. Azterketarik ez dugu eta beraz

zuzeneko harremanetatik ateratu ditugu ondorioak. Irratsaioen arabera jende heldua edo gazteagoa biltzen da eta partehartze zu-

zena izaten dute. Gure helburua goierritarrentzat kontu interesgarriak ematea da. Gure irratia eguneroko borrokan tregoa gisako une gozoak eskaintzea bezalako da.

A. Kilometroak-en antolaturiko saio erraldoia esperientzia bakana izango da?

L. E. Berebiziko ahalegina izan zen eta zorionez gure entzuleak ohartu ziren. Iaz Gabonetako programazio berezia ere antolatu genuen eta oraindik zehaztu gabe badago ere, antzeko zerbait egiteko asmoa dugu.

A. Zazpi urte eman dituzu jada Segura Irratian. Zein da zure eguneroko lanaldia?

L. E. Gurea oso lantalde txikia da eta ondorioz, denetarik egin behar izaten da. Egun goizeko magazina eta arratsaldeko kultur-saioek jaten didate nire denboraren zatirik handiena.

A. Zer jarri eta zer kenduko zenioke zure lanari?

L.E. Presa kenduko nioke. Gauzak tajuz egiteko betarik ez denez inprobisazioa izaten da nagusi. Gaueko saioek ere xarma berezia dutela uste dut, eta gustura ekingo nioke bati. Egunak 24 ordu baino gehiago izango balitu, lasaiago arituko nitzateke. Zoritxarrez Segura Irratiko erlojua besteak bezalakoa da.

IKUSITAKOAK
IKUSITA

Goenkale

Hamar bat urte izango dira «Dantza egunak» izeneko teleserieak bere lekua eskuratu zuela euskarazko telebista-gintzan. Huraz gero, ugari izan dira eguneroko kadentziak ikusi ahal izan ditugun kanpo-produkzioak. Geroxeago dator kulebroi hitza erabiltzearena eta ekoizpen guztiak hegoaldeko amerikarrek izatearena. Aldi berean, apalki, komedia situazionalak ere egin dira euskaraz. Batzuk «Bi eta bat» eta «Beni eta Marini», esaterako, gogoratzeko modukoak eta beste batzuk gogaikarriak: «Penelope enea» bat aipatzeko. Bata eta bestearen artean, zenbaterokoaz gain planteiamendua zegoen: kanpokoa erosi edota hemen egin. Aurtan eman da, kualitatiboki, pausu garrantzitsua: euskaraz eginikolehen tele-seriea. Eta aitortu beharra dizuet, Pedro-Augusto-Jose edota Jennifer bezalakoen kulebroiek ez nautela harapatu. Horrenbeste malko merke, bapateko amodio eta biszeralitate kulture ez zait erakargarritasun egia iruditu. ETBk produzituriko «Goenkale»-z, aldiz, askatu ditut gerrikoaren bi zulo, traba mentalak ahaztu eta adikziora eramaten duen aldats behera goxoa laga dut nire burua.

EDORTA ARANA

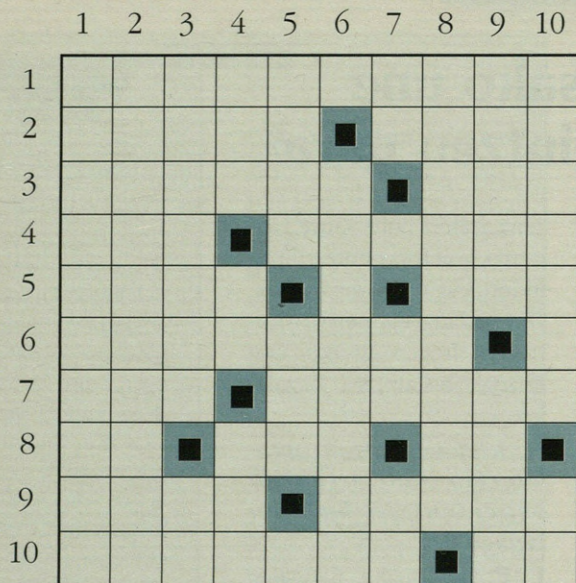

«Goierriin sustraiturik jarraitzea da Segura Irratiaren helburua»

PILI KALTZADA

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Pluralean, itsas arrainak. 2.- Metal erakartzailea. Sustrai. 3.- Irristakor. Errepikatu, komikietako pertsonaia ezaguna. 4.- Neka. Aezkoakoak. 5.- Aitzindari. Uranioaren sinbolo kimikoa. Emakume izena. 6.- Emir baten mendeko lurralde. Kontsonantea. 7.- Infusio mota. Materia. 8.- Ukatzeko. Behar. Zilarren sinbolo kimikoa. 9.- Biler batean gertatutakoa jasotzen duen agiria. Uztaia. 10.- Edari alkoholaduna. Nafarroako ibilgailuetan.

GOITIK BEHERA: 1.- Pluralean 30 egun edo. 2.- Emakume. 3.- Gipuzkoako herria. Titanoaren sinbolo kimikoa. 4.- Emakume izena. Oinarrizko edari. Landu aditzaren infinitiboa. 5.- Lurra iraultzeko lanabesa. Gabezia. Lehenengoa. 6.- Bokala. Nerbio ehuna osatzen duten zelulak. 7.- Herri hizkeran, zer. Tona. Kontsonante bikoitza. Jainko egyptiarra. 8.- Euskadiko poliziak. 9.- Arituz, ekinez. Gaur. 10.- Komuna. Bokalko bikoitza.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa-ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Gabeziak
Erakutsi
Eratzana
Zaldikia

4 letra

Aida
Aise
Aker
Alea
Ardo
Atzo
Bago
Baoa
Bira
Egar
Ezak
Ezin

7 letra

Ditarea
Erabili
Ezpatak
Izekiak

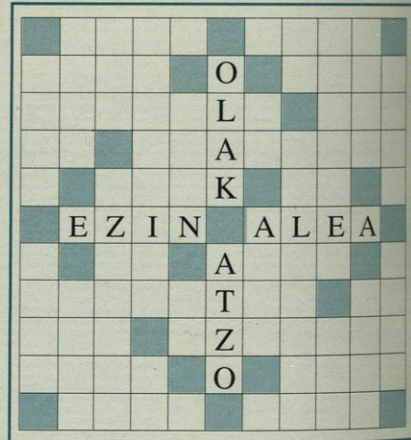
Fede
Iran
Irri
Loki
Olak
Oren
Piru
Riga
Sara
Urak
Zera
Zila

2 letra

Ar
It
Pa
Ra
Re
Rp
Su
Ui

3 letra

Ala
Dit
Iro
Ter

1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	

Esannahi handiko		Kontuz!		Egina		Gipuzkoako herria
Galdetua		Txori mota		Talo egileak	1	
▶		▼		▼		▼
Izukaitez	▶					
Non atzizkia	7					
▼						
		Bururatu	▶			
		Eguzki			4	
Urania	▶	Gaur	▶ ▼			
Arnas ezak hila		Bokala	11			
▶ ▼		▼				Iparretarrak
		49	▶		Bat	▶ ▼
3		Azken eta lehena	2		Ikas eta Ari	
		▼	Euskadiko alderdi ohia	▶	▼	
			Bi		8	
			▼			Sufrea
Bokala	▶	Jakiteko ahaleginak egin	▶			▼

DOHA INIKAN

Aurreko asteko soluzioak

Gurutzegrama

[illegible]

Hieroglifikoa:

Mara-mara

Kate hitzak

I	B	T	A	L	A	B	E	A
O	L	A	K	M	S	A	R	A
S	E	T	A	T	I	A	T	I
P	A	Z	A	N	T	Z	U	A
E	E	K	I	A	I	R	U	
O	T	I	A	A	R	A	N	
A	O	N	E	R	A	K	O	
M	I	R	A	K	U	L	E	R
A	S	K	O	R	O	N	T	Z
K	U	I	A	I	A	S	E	A
N	A	I	Z	I	K	E	R	

Bosteko ttipiak

4. Zakur, 5. Janari.

Bosteko ttipiak

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

1. Nafarroako herria
2. Orena
3. Biderakusle
4. Italiako hiria
5. Odol xurgatzailea

Zenbaki bakoitzeko hitz bat eta bera

	1		3		5
1		2		4	
	2				
3					
	4				
5					

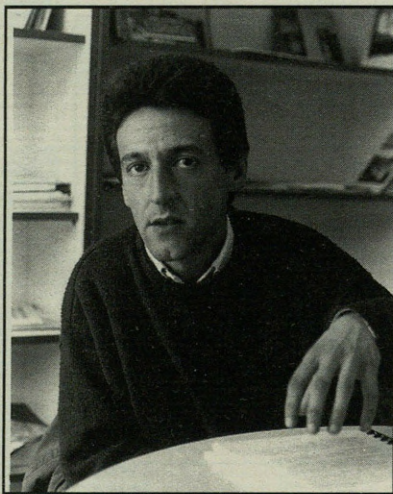
Telebistaren dimentsioak

TENTSIO gogorrean bizitzera dago kondenatuta Euskal Telebista. Eta, Amatiñok dioen legez, demografiak badu hortan zerikusirik. Erraldoia baita benetan telebista, edonondik begiratuta ere –gizarte eragina, kostuak, egiteko beharrezkoak dituen langile espezialdu eta sortzaile anitzen kopuruak, bere burua justifikatzeko edota irabaziak lortzeko behar duen ikusle kopurua... —, eta urria, oso urria, berriz, euskararen esparrua –nahiz eta Aingeru Epaltzak «Egunkaria»-ren orrialdeetatik berriki gogorarazi digun Iparraldean eta Nafarroan ere badela euskaldunik eta ez garela, hortaz, milioi erdi bakarrik baizik eta, gutxinez, 650.000—.

Zaila, oso zaila da bi parametro hain ezberdin horien artean orekak eta neurriak gordetzea. Are zailago, gertatzen den bezala, euskarazko telebistak, tradizio eta ohitura faltari ezezik, erdararen esparru zabala-goetatik hedatzen diren beste eskaintza gero eta ugariago eta gehienak, diruz behintzat, aberatsagoekin lehiatu behar duenean. Ba ote du ipotxak erraldoiaz baliatzerik bere onurarako? Ala erraldoiak menperatuko du azkenean kakanarrua? Zer demostratu du Euskal Telebistaren historia laburrak?

NIK, egia esan, ez dakit zer erantzun. Gertuago nago baiezkoa lehenengo galderari ematetik bigarrenari baino. Baina ez naiz Amatiño bezain baikor, eta bigarren galderak adierazten duen mehatxuaren traza ugari ikusten dizkiot nik egungo Euskal Telebistari.

Zera dio Amatiñok, ez dela munduan, Islandiaren kasua edo izan

PATXI AZPILLAGA

EHUko irakaslea

ezik, Euskal Telebistaz gainera beste telebistarik 500.000 lagunentzako hamabi orduko programazio normaldurik egiten duenik, eta ondorioz, gu argi-argiak gara edota besteak inozo-inozoak.

Ez bat eta ez bestea. Normaz kanpo ari da, bai, Euskal Telebista. Baina hori, harro egoteko ala kezkatzeko modukoa da? Bigarren kanalaren auzia alde batera utzita, begiratu lehenaren programazioa eta aztertu nola betetzen diren hamabi ordu horiek.

Programazio normaldua? Zein ikuspegitik? Euskal gizarte eta kulturaren trinkotze eta hedatze beharren arabera ala telebista ikusle kopuru eta zenbaki handien beharren arabera?

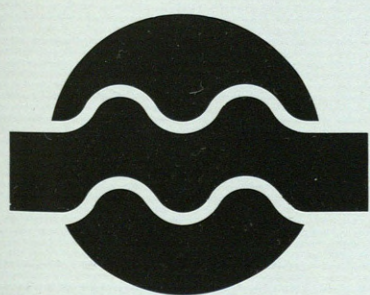
Ez al da gauza gehitxoegi utzi bazterrean –euskarari eta bikoizketari buruzko estrategia pentsatua, produkzioaren garapenerako politika argi bat (dramatikoena nagusiki, zinea barne), programazioaren aniztasuna— beste batzutat abusatu egin den bitartean zenbaki politen izenean –kirolak, marrazki bizidunak—? Ez al dugu ahaztu, albistegietan eta kultur programetan bereziki, euskal gizartea –euskal demografia— anitza dela politikoki –galdetu nafarrei eta iparraldekoiei—? Ez ote da etxebarneko hainbat eta hainbat jende eta profesional onen ilusio, irudipen eta lan egiteko gogoekin akabatu inposatzen joan den lan eredu estuarekin? Ez al da gehiegitan urjentziaz eta unez-uneko larritasunez jokatu epe ertain eta luzerako planifikazio bati jarraituz baino?

EGIA da bai lorpen handiak soma daitezkeela bai albistegietan, bai kultur programetan, eta baita ere dramatikoaren produkzioan, eta Euskadi Zuzenean, Iparra eta Goenkale bezalako saioek horren adierazle argiak dira, dudarik gabe. Baina haiek, bide bat markatzen dute ala gehiegi pentsatu gabe egin diren behin behineko apustuak baino ez dira?

Etorkizunak erantzungo du, bai, baina baikorra izateko zabaltasuna eta planifikazioa ditugu beharrezko. Aldarrika dezagun beraz, Petrikorenak zioen bezala, kultur politika, ETB barne.

GAZTEA
eta
EUSKALDUNA

F.M. 102.6

Lekeition	98.1
Ondarroan	92.5
Markinan	96.7
Aramaion	104.9

BIZKAIA

irratia

TXORIA, INOIZ BAINO GORAGO

